

# Conceptnotulen Statenvergadering van 15 december 2017



**INHOUDSOPGAVE**  
**Notulen 15 december 2017**

|            |                                                                                                                                         |                   |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
|            | <b>Presentielijst</b>                                                                                                                   | <b>Pagina 4</b>   |
|            | <b>Heropening</b>                                                                                                                       | <b>Pagina 6</b>   |
| <b>6.3</b> | <b>G-17-041 Gewijzigd Statenvoorstel Limburgs Energie Fonds B.V. brief Gedeputeerde Staten van 5 december 2017 (GS 2017-85053)</b>      | <b>Pagina 6</b>   |
|            | <b>Stemming behandelstukken 14 december 2017: agendapunten 6.1 t/m 6.5</b>                                                              | <b>Pagina 35</b>  |
| <b>6.6</b> | <b>P-17-019 Statenvoorstel inzake Maatregelen naar aanleiding van fraude met fractievergoeding PVV door voormalig Statenlid Heemels</b> | <b>Pagina 40</b>  |
| <b>6.7</b> | <b>G-17-046 Statenvoorstel Erfpachtkader, brief Gedeputeerde Staten van 7 november 2017 (GS 2017-78195)</b>                             | <b>Pagina 64</b>  |
| <b>6.8</b> | <b>G-17-047 Statenvoorstel Financiële Eindejaarsbijstelling 2017, brief Gedeputeerde Staten van 28 november 2017 (GS 2017-83869)</b>    | <b>Pagina 73</b>  |
| <b>6.9</b> | <b>Interpellatiedebat beëindiging wetgevingsprocedure samenvoeging Heerlen en Landgraaf</b>                                             | <b>Pagina 81</b>  |
| <b>7</b>   | <b>Voorraadagenda</b>                                                                                                                   | <b>Pagina 107</b> |
| <b>8</b>   | <b>Sluiting</b>                                                                                                                         | <b>Pagina 107</b> |

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van  
15 december 2017**

**Voorzitter**

Bovens, drs. Th.J.F.M.

Frische, drs. G.H.C. agendapunt 6.7 en 6.8.

**Statengriffier**

Braam, mevrouw drs. J.J.

**Leden**

**Partij**

**Aanwezig**

Akker, LLM MA J.P. van den

Berghorst, mevrouw mr. A.

Bosch, M.T.

Brugman-Rustenburg, mevrouw C.

Bus, drs. E.H.J.

Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.

Dierks, W.A.E.

Dijk, drs. P.H. van,

Dommelen, mevrouw mr. W.A. van

Fijnje, D.A.

Franssen, R.J.H.

Frische, drs. G.H.C.

Geraats, J.M.L.

Giesen-Cox, mevrouw mr. S.M.W.

Heldens, F.Th.M.

Hermans, L.J.

Hermans, mevrouw M.M.J.T.

Heuvelings, J.M.E.

Houben, mevrouw T.A.H.

Housmans, R.W.P.E.

Kirkels, A.W.P.

Koppe, E.J.

Kuntzelaers, J.J.M.

Kusters, J.G.

Lauvenberg-Evers, B.E.P.,

Linden, H.M.V. van der,

Loo, N.F.S. van der,

Nijskens, H.L.M.

Nillesen-van Lammeren, mevrouw H.

VVD

PvdA

PVV

GroenLinks

SP

SP

PVV

PvdA

D66

PVV

LOKAAL-LIMBURG

CDA

CDA

CDA

CDA

CDA

PVV

CDA

VVD

PvdA

PVV

VVD

VVD

PvdA

SP

SP

50PLUS

PVV

VVD

CDA

|                                |                       |
|--------------------------------|-----------------------|
| Pfoster, D.D.W.                | PVV                   |
| Plusquin, mevrouw P.S.M.L.     | Partij voor de Dieren |
| Quaedflieg, H.J.M.             | SP                    |
| Rey, J.F.B. van                | Volkspartij Limburg   |
| Rossel, A.                     | GroenLinks            |
| Ruiters, M.P.P.                | CDA                   |
| Schaminée, B.J.A.              | SP                    |
| Schilders, C.                  | SP                    |
| Simons, mr. B.A.               | PVV                   |
| Soest, K.J.P. van,             | PVV                   |
| Tegels, ir. R.J.J.             | CDA                   |
| Titulaer, ir. M.J.J.           | CDA                   |
| Vaessen, L.A.P.                | D66                   |
| Ven, J. van de,                | D66                   |
| Verhoijssen, ing. M.L.M.       | CDA                   |
| Voncken, M.M.W.                | SP                    |
| Wageningen, ir. J. van,        | D66                   |
| Werrij-Wetzels, LLM mevrouw M. | CDA                   |

#### **Het college van Gedeputeerde Staten**

|                              |      |
|------------------------------|------|
| Beurskens, drs. A.M.G.       | VVD  |
| Bovens, drs. Th.J.F.M.       |      |
| Geurts, ing. E.              | PvdA |
| Koopmans, G.P.J.             | CDA  |
| Mackus, H.J.H.,              | CDA  |
| Prevoo, D.M.M.T.             | SP   |
| Rijnsbergen, mevrouw M. van, | SP   |
| Teunissen, H.                | D66  |

#### **Notulist**

DemiSec

## PROVINCIALE STATEN VAN LIMBURG VERGADERING VAN 15 december 2017

### Heropening

**De voorzitter:** Hierbij is de vergadering heropend. Ik kijk even of er nog mededelingen zijn voor afmeldingen, maar die hebben we gisteren al verteld, dus volgens mij is dat al gedaan.

Voor de mensen die ingeschakeld hebben nu en thuis meekijken. Gisteren zijn de meeste agendapunten tot en met 6.5 behandeld en zouden we vandaag starten met de stemmingen, alleen 1 agendapunt is niet geheel behandeld, dat is agendapunt 6.3 en bij 6.3 zijn wij gekomen tot aan de beantwoording in 1<sup>e</sup> termijn door het college van Gedeputeerde Staten. Er is toen even gelegenheid gegeven aan leden van Provinciale Staten, om geheime stukken die ten grondslag liggen, ook aan de Staten, om die nog te kunnen bekijken en daartoe is hedenochtend ook in de gelegenheid gesteld. Ik heb begrepen dat daar ook van gebruikgemaakt is.

### **6.3 G-17-041 Gewijzigd Statenvoorstel Limburgs Energie Fonds B.V. brief Gedeputeerde Staten van 5 december 2017 (GS 2017-85053)**

**De voorzitter:** Dat gezegd hebbende, ik ben even aan het zoeken naar de juiste titel van 6.3, dan weet u waar we het over hebben. Dat is het gewijzigd Statenvoorstel Limburgs Energie Fonds (LEF), de brief van Gedeputeerde Staten van 5 december 2017 en u kunt op de website de betreffende stukken en de bijlagen ook allemaal bekijken. Ik geef graag het woord aan gedeputeerde Prevoo om de beantwoording in 1<sup>e</sup> termijn bij dit agendapunt te starten. Het woord is aan de heer Prevoo.

**Gedeputeerde Prevoo:** Voorzitter, dank u wel. Vandaag geen wijn, maar wel een blikje Red Bull voor de heer Housmans want die is de hele nacht opgebleven natuurlijk om het Engelstalige contract te lezen. Wie zei dat Statenwerk geen energie vergt.

Voorzitter, de beantwoording in 1<sup>e</sup> termijn van het college van Gedeputeerde Staten over het LEF, maar laat ik beginnen met lof. Lof aan deze Staten om überhaupt te komen tot de oprichting van een LEF. Lof dat Provinciale Staten de kaders hebben gesteld om het doel te heiligen en binnen deze kaders criteria op te stellen in de beoordeling, zowel financieel als ook doelmatig, technisch en innovatief. Lof dat er 2 belangrijke momenten door Provinciale Staten zijn ingebouwd in de toetsing en de beoordeling en het is door middel van de aandeelhoudersvergadering en door goedkeuring door een onafhankelijke Adviescommissie en voorzitter, in feite zelfs 3 momenten waarop getoetst wordt en dat is namelijk ook de toetsing door de uitvoering, de uitvoerder zelf, en dat is inderdaad Finquiddity, die zelf die 1<sup>e</sup> toets al uitvoert alvorens men dit voorlegt aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) en aan de Adviescommissie. En lof ook dat u, Provinciale Staten, dit voor ons op afstand hebt gezet van politieke willekeur. Dus geen financiering van klerstandhouders of luchtkastelen, maar enkel en alleen als doel CO<sub>2</sub>-reductie, werkgelegenheid en bedrijvigheid in Limburg en Gedeputeerde Staten nemen geen besluiten, die besluiten hebt u genomen en u neemt ook de besluiten als het gaat om de kaders van het LEF. Dat hebt u eerder gedaan door namelijk voor die oprichting te zorgen en voor de aanbesteding hebt u ook de kaders gesteld want de uitvoering heeft gewoon conform de regels die u ook omarmt, een openbare aanbesteding heeft plaatsgevonden.

U hebt ook ingestemd met de fondsvergroting tot € 60 miljoen. Dat hebt u als Staten ook bepaald en daarmee hebt u meermaals vertrouwen uitgesproken voor de werking van het LEF, waar u alle kaders voor hebt opgesteld. En lof dat dankzij u de Europese Investeringsbank (EIB) het LEF als enige Nederlands energiefonds positief heeft beoordeeld en € 30 miljoen cofinanciering heeft toegezegd, juist vanwege de kaders die u gesteld hebt en het is de EIB die de werking en de resultaten en het succes van het LEF heeft beoordeeld op doelmatigheid en efficiency als het gaat om de CO<sub>2</sub>-reductie en het op een correcte wijze inzetten van de financiële middelen. Het is ook de EIB die in ieder geval heeft geadviseerd om het LEF ruimte te geven om met name de gevraagde financiering gericht op die innovatie of circulaire economie en CO<sub>2</sub>-reductie aan u voor te leggen en om dat te overwegen.

Voorzitter, dit is een Limburgs succes dat niet alleen aan Gedeputeerde Staten toebehoort, maar vooral aan Provinciale Staten. U bent degene die jaren geleden het initiatief heeft genomen om tot een LEF te komen. U bent degene die de kaders heeft gesteld en het kan niet anders dan dat we met dat in gedachte, ook als college, hebben besloten om dit aan u voor te leggen, zodat u ook nu aan zet bent om die versnelling die dankzij het LEF optreedt als het gaat om circulaire economie, innovatie in die sector en uiteindelijk de CO<sub>2</sub>-reductie en u kent allen inmiddels de inhoud van het nieuwe regeerakkoord, waarbij nog meer ingezet wordt op een grotere CO<sub>2</sub>-reductie en dan kunnen we zeggen: dan loopt Limburg in ieder geval in pas met dit instrumentarium.

Als je kijkt naar de suggesties in 1<sup>e</sup> termijn, dan proef ik in ieder geval al bij de Staten die afweging van hoe komen wij als Staten nu nog in beeld als het gaat om grotere investeringen, groter dan € 2,5 miljoen, en de heer Rossel heeft al een suggestie aan de hand gedaan om te kijken of we die sowieso niet moeten ophogen en dan melden aan de Staten indien dat het geval is.

Maar laat ik vooral eerst even ingaan op een aantal vragen die gisteren gesteld zijn alvorens in ieder geval op die suggestie in te gaan. Die suggesties hebben we ook van de heer Van Wageningen van D66 gehoord en ook van de heer Van den Akker namens de VVD. Voorzitter, bij de vragen van de PVV, de heer Housmans, als het gaat om het principepunt grote of kleine projecten, is het Midden- en kleinbedrijf (MKB) in beeld, een fonds voor iedereen. Dan zeg ik: ja, natuurlijk. De kaders leggen namelijk geen grenzen, het fonds is beschikbaar voor iedereen, dus ook het MKB en de grootte van de aanvraag zegt helemaal niets over de omvang van het bedrijf en de € 90 miljoen, € 60 miljoen van de Provincie, € 30 miljoen van de EIB, dat is niet uitputbaar want het is een revolverend fonds. Dus de terugbetalingen vinden gewoon circulair plaats en op het moment dat er te weinig in de pot zit, komen wij graag bij u terug en dan wordt de heer Koopmans ook wat vrolijker want dat betekent namelijk dat die investeringen van de Provincie zwaar renderen. De risico's zijn tot een minimum beperkt. Dus ik zou bijna willen zeggen: liefst zo snel mogelijk want dat betekent, als we kijken naar de resultaten van het LEF tot nu toe is met € 12 miljoen investeringen € 80 miljoen aan extra investeringen uitgelokt en hebben wij 3000 banen gerealiseerd en een CO<sub>2</sub>-reductie van 1,6 miljoen ton CO<sub>2</sub>. Dat zijn cijfers, daar kun je mee thuiskomen, dat zijn ook de cijfers waar de EIB haar oordeel op heeft gevormd. De doelstellingen voor 2030 en 2050, het LEF gaat daar enorm bij helpen om ook voor Limburg die taakstelling of in ieder geval die doelen te bereiken en in dit geval zijn het de middelen die het doel heiligen.

De heer Rossel heeft gisteren al zijn suggestie ingebracht om te kijken of we het plafond niet moeten verhogen en met een melding aan de Staten u op die wijze betrekken. Het is een interessant voorstel, ik zal er dadelijk op terugkomen. De inbreng van de heer Rossel wil ik nog even meegeven. U sprak over een Asbest- en energiefonds, dat is dit niet. Het kader dat u gesteld hebt, is gewoon Aanvalsplan Asbest en Energie, daar maakt het LEF op het energiegedeelte onderdeel van uit. Dit fonds is alleen

gericht op de energietransitie en de CO<sub>2</sub>-reductie, het staat los van de opgaven als het gaat over asbestsanering.

Voorzitter, de PvdA heeft een aantal vragen gesteld met betrekking tot die urgentie. Waarom ligt dat nu voor, hoeveel tijd wordt gewonnen? Als we kijken wat wij de komende jaren willen wegzetten. Voor 2018 hopen wij een bedrag van € 17,8 miljoen weg te zetten en voor 2019 zelfs € 26,8 miljoen. Op het moment dat wij die bedragen zouden wegzetten met een maximum van € 2,5 miljoen en we gaan de routing langs, Commissiebehandeling, Staten, inbreng wensen en bedenkingen, dan moeten wij alleen al in 2018 8 keer bij elkaar komen, willen wij het beoogde bedrag uitzetten. Dus dat heeft te maken met de cyclus in de oordeelsvorming zoals wij die aan u zouden willen of kunnen voorleggen.

**De voorzitter:** De heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dank u wel voorzitter. Wij zitten toch sowieso al in de Commissie bij elkaar, dus dat is niet een additionele keer dat we bij elkaar komen. Dat is de 1<sup>e</sup> opmerking. De 2<sup>e</sup> vraag is eigenlijk: er wordt gesproken van efficiencywinst, met name voor de projecten, en de vraag is: hoeveel tijdswinst wordt daar dan gewonnen want een proces van naar de Commissie en een besluit in de Staten is maximaal 6 weken, ervan uitgaande dat het aan het begin wordt ingediend, dus hoe groot is die tijdswinst dan?

**Gedeputeerde Prevo:** Nou, tijdswinst is in ieder geval dat, als het gaat om die grotere bedragen, het LEF de ruimte krijgt om daar snel op te anticiperen. Het neemt al tijd vanwege de kaders die u gesteld hebt. Dat is namelijk: eerst moet het worden voorgelegd aan de aandeelhouders en vervolgens aan de Adviescommissie. Daar zit ook een cyclus in, waarbij de Adviescommissie, en dan kijk ik even 4 keer per jaar komt de Adviescommissie bij elkaar... Op het moment dat wij tussendoor dat nog moeten voorleggen voor wensen en bedenkingen aan de Staten, vertraagt dat in de systematiek terwijl we net zien het afgelopen jaar dat er een versnelling plaatsvindt. De vraag naar financiering, want let wel het zijn geen investeringen van de Provincie, het is financiering van ondernemingen die niet enkel en alleen bij het LEF aankloppen, nee, die hebben a, eigen middelen erin gestoken, die zijn bij een bank langs geweest en dan ontbreekt nog een deel aan de financiering en dat heeft te maken met de beoordeling want het zijn innovatieve ideeën die voor de traditionele banken lastig te beoordelen zijn omdat er een hoop techniek bij komt kijken, omdat er ook moet worden geoordeeld: leidt dat nu daadwerkelijk tot een extra CO<sub>2</sub>-reductie of heeft het echt een versnelling, als het gaat om cradle-to-cradle, en u kent het principe van cradle-to-cradle en de circulaire economie, dan heeft het LEF daar echt een voorsprong ten aanzien van andere financieringsorganisaties.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Voorzitter, nog 1 vraag dan. U stelt: 4 keer per jaar worden die beoordelingen gedaan, buiten het huis. Is het dan niet zo, ongeacht hoe het dan loopt, dat op het moment dat die keuze en die adviezen daar zijn gemaakt, de vertraging hoogstens 6 weken is op het moment dat die hier naar het huis wordt gebracht en hier het oordeel in wensen en bedenkingen wordt geformuleerd?

**Gedeputeerde Prevo:** Voorzitter, daar kom ik graag in 2<sup>e</sup> termijn op terug. De tijdswinst daarin kan ik niet even snel beoordelen. Het gaat net om het tempo erin te houden en om een voorbeeld te noemen, de Adviescommissie heeft op voordracht van de aandeelhouders en van het LEF, van Finquiddity, afgelopen week 3 voorstellen goedgekeurd. Daar zit een aantal projecten bij dat meer dan € 2,5 miljoen vraagt en op het moment dat u als Staten vandaag een besluit neemt dat positief zou kunnen werken voor die 3 aanvragers, dan kan dat volgende week al uit. Zo niet, dan betekent dat, dat ik dus moet wachten tot de volgende Commissievergadering, vervolgens tot de volgende



Statenvergadering dat de wensen en bedenkingen worden ingebracht en dan zo even met de natte duim denk ik: ja dan liggen we 2-3 maanden achter en dan is het maar de vraag of degene die de financiering heeft ingeroepen de tijd heeft om 3 maanden te wachten en natuurlijk, en de heer Van den Akker heeft het ook al ingebracht, dat ondernemers die financiering bij elkaar proberen te krijgen, natuurlijk rekening moeten houden met die termijn van beoordeling, maar we zullen op een moment ook een beetje in dat tempo moeten komen...

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Voorzitter, toen dit argument, namelijk die 3 maanden of die vertragsperiode, werd genoemd door de heer Koopmans bij het ophogen van het financieringsinstrumentarium van € 1 miljoen naar € 2,5 miljoen, werd door de SP gezegd: dit kan niet, dat kan geen argument zijn, die 3 maanden. De beoordeling hier in de Staten is van groot belang en nu hoor ik de gedeputeerde van diezelfde partij bepleiten dat we niet kunnen wachten omdat ondernemingen onder druk komen te staan en wij hadden moeite met die ophoging naar € 2,5 miljoen, we zijn daar toen mee akkoord gegaan, we hebben die ruimte geboden, maar wij voelen hier wel een spanningsveld en de vraag is dan aan de gedeputeerde: waarom dat nu dan zo'n prangend argument is, terwijl het dat toen in mindere mate was.

**Gedeputeerde Prevoo:** Ja voorzitter, ik sta hier als lid van het college van Gedeputeerde Staten en u weet hoe kritisch ik ook in uw positie ben geweest. In die afwegingen die Gedeputeerde Staten hebben gemaakt, is natuurlijk ook rekening gehouden met de wensen en bedenkingen die de Staten altijd uitspreken bij dit soort acties, bij dit soort voorstellen. En het argument daarvoor ligt hem erin dat dit natuurlijk niet een investeringsfonds is dat beheerd wordt door de Provincie Limburg, zoals we natuurlijk nog een aantal andere fondsen hebben en instrumentaria. Dit is een fonds, staat op afstand, wordt niet beoordeeld door Gedeputeerde Staten, wordt extern beoordeeld op verzoek van uw Staten en dat betekent, als we kijken naar het doel van het fonds, verduurzaming, energietransitie, CO<sub>2</sub>-reductie, dan ligt dat niet in die lijn van gaat het nu om de financiering van kierstandhouders of andere plannen die wel degelijk aan de Staten moeten worden voorgelegd. U hebt hier kaders gesteld met een hoog doel, een groot goed, waarop versneld moet worden en die drempels en die beoordelingsmomenten hebt u al ingebouwd.

**De voorzitter:** De heer Van Rey.

**Gedeputeerde Prevoo:** En natuurlijk vergt het een zorgvuldige afweging. En ik zal ook op het einde van mijn 1<sup>e</sup> inbreng u een voorstel doen om het gevoel dat ik heb, hoe houden we nu ook de Staten betrokken bij die werking, zullen we daar een voorstel op formuleren, waarmee ik hopelijk ook de hand kan uitreiken om niet te vertragen op die versnelling die hierdoor wel al in Limburg is genomen.

**De voorzitter:** Punt. De heer Van Rey.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Eigenlijk moet ik teruglopen want als hij het over het gevoel heeft, wil ik dat zo gauw mogelijk horen natuurlijk, maar met betrekking tot de 4 momenten waarover dan getoetst wordt, hebt u rekening gehouden met ook de extra toetsing door de EIB dan?

**Gedeputeerde Prevoo:** Jazeker voorzitter, die is ingebouwd.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Ja? Dus ik heb dat uit het Statenvoorstel, het lijstje dat ik gisteren ook heb gehad. Daar staat namelijk die toetsing in, maar ook een aparte toetsing door de IEB. Dat gebeurt op hetzelfde moment?

**Gedeputeerde Prevoo:** Nee voorzitter, dat is gewoon het werk van het LEF, van Finquiddity. Daar zijn wij niet bij betrokken en hoe dat ingericht is bij het LEF, ja, dat zijn hun dagelijkse werkzaamheden.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Maar waarom meldt u het dan hier apart?

**Gedeputeerde Prevoo:** Ja, u wilt toch geïnformeerd worden?

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Nee, nee, maar ik wil dus zeggen, u zegt nou, dat stelde eigenlijk niks voor want dat gebeurt allemaal bij die vermogensbeheerder. Ja, terwijl ik altijd heb begrepen, ook uit het informerend stuk van die 47 pagina's, dat er nog een extra toetsing van de EIB komt.

**Gedeputeerde Prevoo:** Voorzitter, 2 dingen. Ik heb niet gezegd dat het niets voorstelt, dat zijn niet mijn woorden en het 2<sup>e</sup> is, de heer Van Rey citeert uit een informerend stuk waarvan in het Presidium is afgesproken dat dit per ongeluk bij het stuk is toegevoegd en vandaag helemaal niet betrokken zou worden bij de behandeling.

**De voorzitter:** Nee, maar het staat volgens mij in het Statenvoorstel.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Dit staat in het Statenvoorstel en bij de Statenvergadering staat een informerend stuk genoemd, heel eenvoudig.

**De voorzitter:** Het is geen schending van de geheimhouding.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Nee, dat had u het liefste gehad natuurlijk, maar...

**De voorzitter:** Nee, maar dat is niet aan de orde.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Even serieus, het gaat hier over belangrijke zaken en dan vind ik het wel om te weten als er dus bij de Staten wordt gevraagd: is het nu werkelijk zo, als de Staten erbij betrokken zijn, er vertraging is? Zeg ik, de EIB-toetsing werkt ook vertragend. Nee, zegt u, en ik concludeer even mijn eigen woorden: dat gebeurt allemaal op hetzelfde moment.

**De voorzitter:** Oké, de vraag is helder.

**Gedeputeerde Prevoo:** Ja voorzitter, het was niet direct een vraag, maar uiteraard willen we ook de heer Van Rey natuurlijk juist informeren. Die beoordelingscriteria hebt u genoemd. Wij hebben natuurlijk bij de evaluatie met het LEF ook gekeken: het aantal aanvragen stijgt, het aanvragen naar hogere bedragen dan € 2,5 miljoen neemt toe, maar dat is niet dat alle aanvragen over die grens heen gaan en ook met de werking van het fonds, bespreken we dat, evalueren we dat en hebben we ook bij het fonds aangedrongen om meer capaciteit in te zetten om te kunnen versnellen. En dat zou ook kunnen betekenen dat de Adviescommissie mogelijk vaker bij elkaar moet komen om vooral het tempo erin te houden, maar we willen niet het tempo erin zetten om daarmee meer risico te nemen. Nee, de zuiverheid moet wel zitten in de systematiek die u vastgesteld hebt en dat is namelijk de beoordeling door Finquiddity zelf, door de EIB, door de aandeelhouders en door de Adviescommissie.

**De voorzitter:** Laatste interruptie van...

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Laatste interruptie voorzitter op dit punt. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat mogelijk het aantal bijeenkomsten van 4 wordt uitgebreid, zodat er vaker toetsing plaatsvindt, zodat het tempo opgehoogd kan worden, maar als u dat voornemen zou hebben, om het bijvoorbeeld van 4 8 keer te maken, dan zouden wij hier ons werk kunnen blijven doen, gebeurt er in vertraging in principe niets en hoeven wij ook niet in te boeten in ons controlemechanisme. Dus is dat misschien een optie voor de gedeputeerde?

**Gedeputeerde Prevoo:** Nee voorzitter, dat is natuurlijk aan de structuur van het fonds zelf, dan zouden we dat voorstel al moet krijgen. Dat ligt gewoon denk ik ook aan de beoordeling van Gedeputeerde Staten of in ieder geval ook bij Treasury of dat past in de systematiek waarop we met financiën omgaan. Dus dan kijk ik even naar de heer Koopmans of hij duidelijkheid kan verschaffen in hoe die systematiek van aandeelhouders, Adviescommissie en natuurlijk nu ook de beoordeling van de EIB in het deel van de Treasury is opgenomen. Ik denk niet dat we zonder meer kunnen zeggen: nou Adviescommissie, jullie moeten maar wat vaker bij elkaar komen want dat zou ook betekenen dat u als Staten vaker bij elkaar moet komen. Nogmaals, het voorstel is weloverwogen om het tempo erin te houden en ik denk dat u met de kaders in ieder geval al voldoende criteria hebt ingebouwd om ook zelf aan zet te zijn.

Ik ga even verder met de vragen voorzitter. Dan kom ik bij de vraag van de heer Van Rey of de financieringsaanvraag beperkt is tot € 3 miljoen door de EIB. Nee, dat is geen beperking. De EIB vraagt, stelt zelfs om ook te kijken naar de minimale investering en die bedraagt € 3 miljoen.

De geheimhouding. De stukken waar de heer Van Rey gisteren over gesproken heeft, diegene die hij als enige ter inzage heeft gevraagd, vervolgens hebben we daar natuurlijk ook niet voor niets voor geschorst omdat ook de heer Housmans van die gelegenheid gebruik wilde maken. Dan ziet u dat er een zuiver aanbestedingstraject heeft gelopen om tot die aanbesteding van die uitvoering te komen en het 2<sup>e</sup> is, en daarom onder geheimhouding, de overeenkomst is niet tussen de Provincie en de EIB, maar tussen in dit geval het LEF en de EIB en Finquiddity. Dus de Provincie is geen ondertekenaar en dat verplicht ons aan alle regels van geheimhouding omdat daar informatie in staat die nou eenmaal niet aan Gedeputeerde Staten toekomen.

De heer Van Rey vroeg ook naar de kosten van het fonds, van de uitvoering. Daar zijn afspraken over gemaakt, maar de belangrijkste afspraak die de heer Van Rey waarschijnlijk ook zal tevredenstellen, is dat die vergoeding terugverdiend moet worden door de uitvoerder zelf. Dus in feite in die hele systematiek van financiering en rente zit ook systematiek het terugverdienen van de eigen verdiensten. Dat wordt daarin mee berekend.

**De voorzitter:** Punt. De heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, wij hebben vanochtend allemaal kennis kunnen nemen van de vertrouwelijk ter inzage liggende stukken. Het is ondoenlijk om dat binnen een uur allemaal te kunnen lezen, laat me dat maar vooropstellen. De 1<sup>e</sup> vraag die ik daarover zou willen stellen, want het zijn heel veel verschillende stukken die daar liggen: zijn de andere stukken, die onderliggend zijn, bijlagen bij het hoofdstuk of is dit een totaal dossier en ik zie nergens de motivering terug per stuk waarom ieder stuk op zich weer vertrouwelijk is want er zit bijvoorbeeld ook een jaarverslag van 2016 over het LEF bij, of in ieder geval een stuk daarvan. Daar zou mijn vraag al over zijn: kan dat niet openbaar? Want ik denk dat het sowieso interessant is voor de Staten, als het gaat om jaarverslagen, dat wij die informatie die daarin staat tot ons kunnen nemen en dat ook met u in de Commissie, in de Vakcommissie daarover verder van gedachten kunnen wisselen.

**Gedeputeerde Prevoo:** Ja voorzitter, Gedeputeerde Staten zal de Provinciale Staten altijd informeren in het kader van de actieve informatieplicht en op het moment dat het gaat om de kaders, daar waar geheimhouding met elkaar is afgesproken, dan zijn het de stukken die voor u ter inzage liggen. Het feit dat daar te weinig tijd voor is geweest, althans dat is uw suggestie, is niet helemaal correct want we hebben namelijk bij het aanleveren van de stukken, daar staat duidelijk in dat het u vrij staat om gebruik te maken van de inzage in de vertrouwelijke stukken. U hebt daar geen gebruik van gemaakt, dat heeft alleen de heer Van Rey gedaan en vannacht of vanmorgen de heer Housmans ook. Als het gaat om jaarverslagen en informatie, ja dan zijn die altijd openbaar en publiek op te vragen. Die worden altijd gepresenteerd en laten we het zo zeggen, het LEF is geen geheim genootschap of iets dergelijks, het LEF heeft een eigen website en je kunt op de website zien welke aanvragers gehonoreerd zijn en wat die allemaal met zich meebrengen. Dus daar is totaal geen enkele schimmigheid omheen.

**De voorzitter:** Oké. Vraag.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Nou voorzitter, ik heb de heer Van Rey gisteravond goed beluisterd en ik denk dat hier meer schimmigheid is dan wat nodig is. Nogmaals, ik herhaal dat er heel veel verschillende stukken zijn en het niet duidelijk is, want mevrouw Houben zat daar, ik heb de heer Koppe zien zitten om de stukken in te zien, waarom al die separate stukken an sich weer vertrouwelijk ter inzage liggen en ik memoreer, er zit ook een stuk van het jaarverslag van het LEF in, als dat gedeponeerde stukken zijn, bijvoorbeeld bij de Kamer van Koophandel, dan zijn dat eigenlijk op te vragen stukken en dan hoeft dat ook niet vertrouwelijk ter inzage te liggen en het ligt nu vertrouwelijk ter inzage. Dus ergens gaat toch iets niet helemaal goed. Ik zou u met klem willen verzoeken om na deze vergadering nog een keer met de ambtelijke organisatie goed naar die klapper te kijken en te zien wat er wel en niet vertrouwelijk van moet zijn en alles wat niet vertrouwelijk moet zijn graag aan ons openbaar te verstrekken. Dank u wel.

**De voorzitter:** De heer Van Rey.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Voorzitter, ik zou natuurlijk willen meewerken dat we om 18.00 uur inderdaad vanavond dat vredesproces in gaan, maar ik moest helaas weer naar voren komen omdat de heer Prevoo weer dezelfde fout herhaalde als gisteren. Bij de Jaarrekening 2016 zijn stukken toegezegd, die hebben we niet gekregen, die hebben we opgevraagd. Waar u naar verwijst, de vertrouwelijke stukken inzien, dat zijn die 2 flut A4'tjes, waarom de EIB vindt dat er geen politieke inmenging mag komen. Dat zijn twee hele verschillende zaken, heb ik u gisteren proberen uit te leggen, ik denk als hij erover geslapen heeft dan zal het wel duidelijk zijn, maar u haalt het nu totaal uit elkaar.

**De voorzitter:** Dat is een opmerking en geen... Ja.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Maar ik wil wel hebben dat de gedeputeerde het begrijpt.

**De voorzitter:** De opmerking is wel gemaakt, maar het is geen interruptievraag dus vandaar. De gedeputeerde gaat verder met de beantwoording.

**Gedeputeerde Prevoo:** Ja voorzitter, dat hebben we gisteren al gehoord. De stukken die vertrouwelijk ter inzage liggen, zijn de aanvragers en dat is 1 van die onderdelen die zo belangrijk zijn, die stukken kun je niet openbaar maken want dat zijn namelijk aanvragen van bedrijven met

bedrijfsgevoelige informatie die ter beoordeling zijn van het LEF. U mag die inzien, dat zijn vertrouwelijke stukken. Als het gaat om een jaarverslag, dan is volgens mij wetgeving in Nederland dat je je jaarverslagen gewoon openbaar maakt.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Voorzitter, er ligt niks ter inzage van aanvragers, heb ik ook helemaal niet gevraagd. Mij gaat het erom, mijnheer Koopmans doet een toezegging, die wordt niet nagekomen. Kan, een foutje. Dan wordt er gevraagd, maar wat u de hele tijd stelt: u had die stukken kunnen inzien. U hebt het alleen over de politieke inmenging van de EIB van 2 A4'tjes, de rest heeft de Staten gevraagd. Dat hebt u niet proactief aangeboden.

**Gedeputeerde Prevo:** Voorzitter, we hebben aangegeven dat alle vertrouwelijke stukken ter inzage worden gelegd op het moment dat een Statenlid daarom vraagt en dat hebben we in het geval van de heer Van Rey gedaan. Dat is de overeenkomst tussen het LEF en de EIB en dat zijn vertrouwelijke stukken omdat dit een overeenkomst betreft tussen 2 entiteiten die buiten deze Provincie staan. Voorzitter, ik ga verder met de beantwoording van de vragen.

**De voorzitter:** Ja, ik zet de tijd weer aan.

**Gedeputeerde Prevo:** De heer Van den Akker sprak over het budgetrecht ligt bij de Staten. Dat klopt en ik heb ook in mijn eerdere inbreng, in mijn beantwoording, aangegeven dat u als Staten de kaders hebt gesteld, u hebt gebruikgemaakt van het budgetrecht, ook op verzoek van Gedeputeerde Staten om de middelen voor het LEF op te hogen. Daar hebt u ruim gebruik van gemaakt en ook in dezen geldt, als het gaat om middelen voor het LEF, dat uiteraard het college altijd naar u terugkomt op het moment dat wij dat nodig achten en die middelen mogelijk ook nodig zijn en gevraagd worden. In dit geval gaat het niet om nieuw geld, dit zijn al reeds door u beschikbaar gestelde middelen van € 60 miljoen. De EIB doet er € 30 miljoen bij. Het voorstel dat nu voorligt, is om in de financiering, ook financieringsvragen van meer dan € 2,5 miljoen, te kunnen laten plaatsvinden.

Het besluit dat u neemt vandaag, zien wij niet als een bedreiging voor de werking en de controle van Provinciale Staten. Dit is een kans en Gedeputeerde Staten is ook voornemens natuurlijk om u daar op de juiste manier en via de juiste route over te informeren en dat betekent dat wij ook met een voorstel zullen komen naar aanleiding van de inbreng van de heer Rossel, maar ook de vragen van het CDA en de VVD, op welke manier blijft Provinciale Staten aangehaakt bij eigenlijk dit financieringsinstrument dat extern geplaatst is. Als het gaat om de vraag van de heer Van Wageningen van D66. U hebt heel concreet een vraag voorgelegd...

**De voorzitter:** Eerst even de interruptie want anders snappen de mensen thuis het niet meer. De heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Ja voorzitter, ik dank de gedeputeerde dat hij op basis van mijn inbreng, maar ook die van de heer Van den Akker en van het CDA, wil komen met een aanvullend voorstel, maar zou het niet veel verstandiger zijn om dan eerst dat aanvullende voorstel uit te werken in plaats van nu, want daar zit natuurlijk de kritiek vandaag op, om nu meteen al het hele plafond los te laten, want dan zou ik eerst willen zien hoe u ons aangesloten wilt houden en dan kunnen we dat inschuiven in dit voorstel en in 1 keer een goed besluit nemen. Waarom doet u dat niet?

**Gedeputeerde Prevo:** Het voorstel komt dadelijk aan het einde van mijn betoog en we hebben ook nog een 2<sup>e</sup> termijn. Het voorstel is weloverwogen en goed uitgewerkt aan u voorgelegd en als u daar accenten of een bepaalde focus in wilt aanbrengen, dan kan dat, daarvoor hebben wij dit debat

vandaag, maar om dit nu weer terug te nemen en dan iets anders te gaan formuleren. Het voorstel blijft zoals het er nu is en daarom overwegen wij nu met elkaar: is dit het juiste voorstel of vergt dat nog een punt en een komma?

De heer Van Wageningen stelde een concrete vraag: aan wie wilt u... Wilt u een mandaat geven aan specialisten? Ja, die specialisten zitten namelijk niet alleen bij de uitvoering, dat heeft via een zorgvuldige aanbestedingsprocedure plaatsgevonden, die specialisten zitten ook natuurlijk in die aandeelhoudersvergadering en met name zitten die specialisten in de Adviescommissie. Dat zijn zorgvuldig geselecteerde mensen die verstand van zaken hebben als het gaat om financiering, als het gaat om de technische beoordeling van datgene waar financiering om gevraagd wordt en als het gaat om de beoordeling van: leidt dit inderdaad tot CO<sub>2</sub>-reductie? En in feite heeft het fonds zich daar al in bewezen met een financiering van € 12 miljoen, heeft geleid tot een CO<sub>2</sub>-reductie van 1,6 miljoen ton en nogmaals, op geen enkele andere wijze kunnen wij als Provincie op een zo eenvoudige doeltreffende, effectieve en rechtmatige wijze tot een CO<sub>2</sub>-reductie komen.

**De voorzitter:** Punt.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dank u wel voorzitter. Een vraag aan de gedeputeerde. U benadrukt nadrukkelijk dat er goede mensen zitten binnen het LEF die die beoordelingen doen en daar hebben wij ook het volste vertrouwen in, dat wil ik hier nog wel een keer benadrukken. Datzelfde volste vertrouwen hebben wij bij de beoordeling, ook intern en ook op andere plaatsen waar de Provincie financieringen uitgeeft of leningen verstrekt. Dat neemt echter niet weg dat wij altijd dan wel nog wensen en bedenkingen toevoegen. Dus bent u het met me eens dat ook op plekken waar we wel wensen en bedenkingen uitvoeren, diezelfde competente mensen aanwezig zijn?

**Gedeputeerde Prevoo:** Ja, ik ga ervan uit dat wij voortdurend met competente mensen werken en niet alleen in de uitvoering, maar natuurlijk ook hier in de Staten en daarom ligt dit voorstel aan u voor, om daar ook heel competent een oordeel over te vormen en die competentie hebt u zelf al neergelegd in die kaders. Wij vragen niet meer en niet minder dan een ophoging om financieringsvragen van groter dan € 2,5 miljoen mogelijk te maken en die handreiking die wij op verzoek van u willen doen, als het gaat om, dan kunnen we kijken, kunnen we een plafond vaststellen. De heer Rossel stelde al voor om dan een plafond van € 5 miljoen in te stellen. Nou, dat is een interessante. Het 2<sup>e</sup> voorstel dat voorligt en ik graag aanbied, is dat wij de Staten na besluitvorming informeren over aanvragen groter dan € 2,5 miljoen. U wordt sowieso geïnformeerd langs de reguliere cycli. Een ander voorstel dat ik u in overweging wil geven, is dat we met elkaar afspreken: wij geven de ruimte om te financieren op 10% van de fondsgrootte en alle investeringsaanvragen groter dan 10% worden vooraf voor wensen en bedenkingen aan u voorgelegd en van alle investeringen die groter zijn dan € 2,5 miljoen, wordt u altijd geïnformeerd, en dan kunnen we afspreken of dat halfjaarlijks of jaarlijks gebeurt, als het gaat om aanvragen groter dan 2,5% en ons laatste voorstel voorzitter is om dan ook toe te zeggen dat wij over een jaar of over 2 jaar gaan evalueren wat die ophoging dan uiteindelijk voor een effect heeft gehad, om te kijken of dat een goed besluit was en of dat tot de verwachte resultaten heeft geleid of dat die ophoging niet nodig was. Zou dat het geval zijn, dan leg ik gewoon aan u voor om terug te komen op dat eerdere besluit en dan zeggen we: dan gaan we terug naar die € 2,5 miljoen. Dus die ruimte zit er, alleen willen we dat tempo natuurlijk wel erin houden. Voorzitter, ik denk dat voor de 1<sup>e</sup> termijn daar voldoende op geantwoord is.

**De voorzitter:** Ja, dank u wel. Voor de 1<sup>e</sup> termijn ook nog even het woord aan gedeputeerde Koopmans.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja voorzitter, aan mij werd door de heer Prevoo, naar aanleiding van een vraag, gevraagd om even de procedure te schetsen. Er is een aanvraag, daarna wordt die getoetst aan het investeringsreglement door het LEF. Er vindt ook een inhoudelijk toetsing plaats, er vindt een toetsing plaats daarna door de Adviescommissie. Dan komt het in de AVA en daarna, de AVA besluit en dat komt tot uitvoering, is er een toetsing achteraf door de EIB en bij die toetsing achteraf, aanvullend op de woorden die mijn collega gesproken heeft, moet u zich bedenken dat als er, doordat Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten, het zouden allebei kunnen zijn, zouden zeggen: op grond van een politieke toetsing willen wij het niet, dan kunnen wij te maken krijgen met, zoals dat in het prachtige Engels heet, een consultation event en dat is beter gezegd hier gewoon: als je een keer iets fouts gedaan hebt en je hebt een gesprek met je vader, waarbij je op je donder krijgt, dat is dat eigenlijk want we hebben met elkaar, toen die € 30 miljoen, toen dat contract gesloten is, hebben wij dat dus, het LEF, geaccepteerd. Door de Provincie als aandeelhouder, hebben wij geaccepteerd dat daar binnen dat kader gewerkt moet worden en als je dan zegt: ja, maar er kunnen ook wel af en toe andere kaders bijkomen, dan is het natuurlijk voor de EIB als financier buitengewoon ingewikkeld en dan krijg je dus een, zoals ik net al zei, een consultation event en kan dus de EIB ook de faciliteit bevriezen.

2<sup>e</sup> wat er kan gebeuren, uitiem, is dat er een default event komt. Nou, dat is gewoon een pak slaag en dan is het klaar en weet u, voor ons, en dat is ook het verschil zeg ik tegen de heer Kuntzelaers, want ik begrijp natuurlijk, als geen ander zijn vragen op dit punt, maar het grote verschil zit hem in het feit dat in andere gevallen, waarin wij zelf financier zijn, is het onze volle verantwoordelijkheid, maar doordat wij met elkaar, en terecht, die € 30 miljoen van de EIB geaccepteerd hebben, is er ook een gedeelde verantwoordelijkheid met de EIB. Dus voorzitter, aanvullend, en ik denk ook met het voorstel dat collega Prevoo doet, dat je met elkaar binnen de kaders die we hebben en binnen het vergrote, de vergrote pot die we hebben, dat daar met elkaar goed in te werken is.

En voorzitter, ik moet er nog 1 puntje aan toevoegen. Dat zal overigens hoogst zelden voorkomen, maar het zou kunnen zijn dat de Adviescommissie zegt: het is een goed idee, maar het gaat buiten de kaders. De heer Prevoo weet dat, we hebben dat in het begin ook een keer gehad. Het is een goed idee, maar het gaat buiten de kaders. Dan komt het in de AVA. Als dat aan de orde is, zullen wij altijd naar Provinciale Staten komen. Dan komen wij altijd naar Provinciale Staten want dan kan het ook niet anders, want die kaders hebben wij ook met u gedeeld, dan kan het niet anders dat wij ook met u in gesprek gaan.

**De voorzitter:** Ook dat is een toezegging. Ja. De heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ja, als buiten de kaders van het LEF gewerkt wordt, komt u bij ons terug. Dat is fijn, daar hoopten wij al op, maar u stelde een stukje over de EIB en daar benoemde u zekere risico's als wij deze maatregel niet zouden nemen en de vraag daarbij, die ik gisteren ook al stelde, was: hebben we nou te maken met een advies vanuit de EIB of met een eis vanuit de EIB? En dat is nogal een fundamenteel verschil natuurlijk want als iemand je adviseert om een bepaalde maatregel te nemen, dan kun je dat in overweging nemen en als het een eis is om € 30 miljoen als lening beschikbaar te krijgen, dan is dat weer een heel ander verhaal.

**Gedeputeerde Koopmans:** Om dat heel precies te zeggen, in de gesprekken is dat strikt door hen geformuleerd, maar als u de vraag stelt: staat dat in het contract? Dan is het antwoord daarop: nee. Tegelijkertijd, en daarom heb ik net ook dat verhaal van het consultation event en default event verteld, heeft het wel implicaties die wij weten en dus zitten wij, collega Prevoo en ondergetekende, er ook strak in omdat wij namelijk willen dat we die € 30 miljoen, en eerlijk gezegd hier, wij willen ook nog

dat de mogelijkheid open blijft dat we dat kunnen vergroten want als het gaat over energietransitie, dan hebben we in deze provincie nog voor 100'en miljoenen weg te zetten, die wij binnen ons eigen 'Sturing in Samenwerking'-kader niet kunnen vinden, ook niet binnen de potten die wij hebben. Dus wij hechten er erg veel waarde aan dat de kredietlijn met de EIB zo open als mogelijk blijft en daarom hebben wij de randvoorwaarden geformuleerd en ook de oplossing zoals net door de heer Prevoo aan u aangeboden.

**De voorzitter:** De heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Nog 1 vraag, De doelstelling om het LEF zo groot mogelijk te maken en zoveel mogelijk leningen te verstrekken, daar staan wij 100% achter, dat laat dat onverlet. De vraag die overeind blijft is: dat advies van de EIB klinkt als een advies met een duidelijke dreiging erachter, zo presenteert u hem althans, namelijk als u dat advies niet opvolgt, zijn daar mogelijk consequenties en dat is een beetje een soort maffioso-advies, namelijk: ik adviseer u om een bepaalde maatregel te nemen want... en dan vullen we de want niet helemaal in.

**Gedeputeerde Koopmans:** Nee, dat woord past er absoluut niet bij. Het is volstrekt helder dat een bankier er verstandige randvoorwaarden bij stelt en dit is een verstandige randvoorwaarde, ook om ervoor te zorgen dat er binnen publieke kaders gewerkt gaat worden en als die in 1 keer anders gaan worden, dan is dat voor een bankier, maar ook voor de klanten van de bankier en mogelijke klanten van een bankier want dat onderwerp is nou niet genoemd, dus aanvragers die meemaken dat er een vorm van 'niet in een officieel kader bepaald', zeg maar, politieke afweging komt, dan wordt het er ook niet beter op en echt waar, onze ambitie in de hele samenleving, ik hoef het u niet uit te leggen, niemand uit te leggen, is heel groot en we hebben dus grote opgaven te doen en die moeten we niet op dat punt belasten. Het is dus niks maffioos, het is een uitdrukkelijk geformuleerde wens in het gesprek, waarvan we gewoon weten dat als we die niet goed invullen, dat complicaties heeft die onze grote doelen op het gebied van energietransitie echt zullen belemmeren, kunnen gaan belemmeren.

**De voorzitter:** Dank u wel. Dat was de beantwoording. Er komt nog 1 interruptie en dan ga ik naar de 2<sup>e</sup> termijn. De heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Wij wensen graag even 5 minuten schorsing, er komt waarschijnlijk een amendement aan.

**De voorzitter:** De vraag is of de vergadering akkoord is met 5 minuten schorsing. De vergadering is akkoord, dan schors ik de vergadering letterlijk ook 5 minuten en ik zet de klok nu aan.

[SCHORSING]

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, ik heb even overleg gehad met de collega's, we stellen voor de 2<sup>e</sup> termijn te doen en mogelijk dan te schorsen.

**De voorzitter:** Dames en heren, de 5 minuten zijn om, ik heropen de vergadering. Aan de orde is de 2<sup>e</sup> termijn van agendapunt 6.3, Statenvoorstel LEF en mogelijk kan er na de 2<sup>e</sup> termijn nog een schorsing volgen, dan weten wij dat. Ik kijk even naar de fracties, in dezelfde volgorde als gisteravond, of zij willen deelnemen aan de 2<sup>e</sup> termijn en de 1<sup>e</sup> is de vraag aan de heer Housmans van de PVV, 2<sup>e</sup> termijn ja, nee? Ja? Oké. 2<sup>e</sup> termijn betekent 1/3 van de spreektijd van de 1<sup>e</sup> termijn.



**De heer Housmans (PVV):** Ja, dank u wel voorzitter en gedeputeerde, bedankt voor de Red Bull, alleen wij konden het pas vanochtend vanaf 08.00 uur gaan inzien en ik heb dus niet de hele nacht moeten opblijven. Dat had een andere reden, maar goed. Maar toch, ik waardeer de geste.

Ik heb mijn 1<sup>e</sup> termijn een heel aantal principiële punten gemaakt en die blijven voor ons wat dat betreft overeind staan, maar er komt er 1'tje bij, namelijk een heel simpel punt. Onze Staten moeten nog steeds een afweging maken, en daarvoor is zelfs een werkgroep opgericht, over welke vormen van duurzaamheid wij prioriteren en belangrijk vinden, welke kanten willen wij op? En het risico dat wij zien in het loslaten van met name die drempel van € 2,5 miljoen voor het niet meer terug hoeven te komen voor wensen en bedenkingen, geeft dat er wellicht binnen de maatschappij ontwikkelingen kunnen zijn die het proces hier in de Staten om te komen tot prioritering van welke maatregelen je in de energietransitie wel en niet wilt doen en welke prioritering je wilt zetten, achterhaald maakt en het is goed mogelijk dat, als daar bijvoorbeeld heel veel warmtenetten in zitten, daarmee een situatie gecreëerd wordt in de markt die eigenlijk de keuze politiek gezien overbodig maakt, terwijl je eigenlijk, ook in de verantwoordelijkheid die je hebt als volksvertegenwoordiger naar je burgers toe en de kosten die met dat soort energietransities gemoeid zijn vooral die regie ook daar wil leggen waar die thuishoort, namelijk in een parlement en in dit geval het Limburgs Parlement.

En voorzitter, dat is voor ons een extra argument om vast te houden aan die principiële bezwaren om vooral juist te kijken bij grote investeringen: is dit wat wij met deze regeling voor ogen hebben en is dit iets waarvan wij als Provinciale Staten vinden dat dit de ontwikkelingen zijn die wij willen stimuleren in het kader van bijvoorbeeld energietransitie? Want ook die zitten hieronder en wij passen ervoor om die keuzes te laten maken door de Enexissen, de Essents en de Nuons van deze wereld. Wij vinden dat dat primair echt bij deze Staten moet liggen. Dus dat is een extra argument om vooral te zeggen: laten we vooral die wensen en bedenkingen behouden, laten we vooral zelf bij die grote investeringen kijken: past dit nou binnen die kaders die wij met zijn allen hebben afgesproken, die wij belangrijk vinden en die wat we vooral nog af moeten gaan afspreken? Is dit wat we willen, is dit wat we voor ogen hebben? En voorzitter, ook de vertraging, ik zie het probleem niet. Op het moment dat een bedrijf een dergelijke grote investering vraagt, hebben ze dat ook gedaan bij banken, dat gaat ook niet van de ene op de andere dag, hebben ze het gedaan bij andere geldschietters, daar gaat ook tijd overheen en als het gaat over transparantie, dergelijke bedrijven zijn altijd geregistreerd, hebben altijd en bv of een nv en daarmee een publicatieplicht. Dus ook dat is geen argument voor ons, dat hebben we in de Commissie al gewisseld. Dus in dat opzicht blijven onze bezwaren overeind en houden wij vast aan de koers die wij hebben ingezet om wensen en bedenkingen te kunnen blijven uitspreken. Dank u wel voorzitter.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Housmans. Het woord is aan de heer Rossel van de GroenLinksfractie. Aansluitend de heer Kuntzelaers, PvdA.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, dank u wel. Ja, dit is toch een vrij dynamisch debat aan het worden over het LEF en ik dank allereerst de gedeputeerden voor hun beantwoording. Het lijkt erop dat we willen gaan concurreren met de Rabobank; een hypotheek binnen een week, maar voorzitter, dat moet natuurlijk niet de bedoeling zijn want het gaat hier niet om enkele tonnen aan hypotheek die we willen gaan verstrekken, maar om vele miljoenen per project en dat is voor ons ook de afweging die we maken; dat we enerzijds natuurlijk willen dat het LEF zoveel mogelijk projecten stimuleert en die ook van de grond laat komen, maar dat wij aan de andere kant toch nog enig gevoel willen hebben met het geld dat ermee gemoeid is en waar het naartoe gaat en of dat in onze optiek ook nog doelmatig is want daar gaat het natuurlijk om, waarvoor wij moeten waken.

Voorzitter, ik heb de gedeputeerde proberen te volgen in de 3 voorstellen die hij deed, maar dat ging toch in een rap tempo en eigenlijk ligt er geen aanvullend voorstel, dus mijn vraag aan u als voorzitter en als hoeder van de orde is hoe wij daar nu mee om moeten gaan want we moeten straks wel iets afconcluderen en dat moet wel goed gaan gebeuren, dus het zou me toch wel een lief ding waard zijn als er iets aanvullends op papier staat en komt dat van niet vanuit de zijde van Gedeputeerde Staten, dan moet we dadelijk na de 2<sup>e</sup> termijn kijken of wij vanuit de zijde van Provinciale Staten iets aan het papier willen toevertrouwen en ik ga er graag in ieder geval met mijn collega's het gesprek over aan, waarbij onze optiek is dat de grens niet helemaal losgelaten moet worden, waarbij wij, zoals ik dat gisteravond al heb voorgesteld, de grens in ieder geval willen verdubbelen naar € 5 miljoen, waarbij denk ik de meeste projecten gewoon direct door het LEF afgewikkeld kunnen worden, maar alleen de hele grote projecten nog naar Provinciale Staten moeten komen voor wensen en bedenkingen. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Rossel. Nog even voor de comfort, de toezeggingen die zijn gedaan in de 1<sup>e</sup> termijn worden gestand gedaan en die worden nog een keer toegezegd, dat we ze ook op papier naar u toesturen. De vraag is alleen of dat nog lukt voor het eind van het debat, dat zal misschien niet zo zijn, maar anders worden ze nog een keer herhaald, maar die toezeggingen staan. De heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ik heb nog 6 seconden zie ik.

**De voorzitter:** Dat zijn 6 seconden van de heer Rossel, u krijgt er van mij nog 2 minuten bij.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dat is fijn. Gisteren stelde ik op 3 onderdelen vragen aan de gedeputeerde, namelijk op de 3 argumenten die in het Statenstuk worden gepresenteerd om dit besluit te verdedigen of te beargumenteren: efficiency, de EIB en het belang van de ondernemer. Die 3 punten komen naar boven en na de beantwoording van de gedeputeerde moet ik concluderen dat efficiency discutabel is. Ik denk dat tijdwinst een moeilijk te beargumenteren echte winst is te noemen. De andere, het belang van de ondernemer en de onzekerheid die een ondernemer zou kunnen voelen door controle door Provinciale Staten te ervaren, moet ik ook eerlijk van zeggen: om zaken te doen met een overheid en dan die overheid te zien als iets waar je bang voor moet zijn, dat lijkt me niet de manier. Echter, het 2<sup>e</sup> punt, de EIB, dat lijkt toch een serieuze afweging te zijn, namelijk de geschetste mogelijkheden naar de toekomst om extra investeringen binnen te halen, maar de vraag is dan wel en die blijft nog een beetje hangen, in hoeverre is dit nu een advies of is dit een eis? En de zwaarte daarvan is lastig te meten, zeker omdat het gewoon als advies in de stukken ook staat en de afweging die wij maken tussen enerzijds dat belang van de EIB en anderzijds de taken die wij hebben als Provinciale Staten zal afhangen van het voorstel van de gedeputeerde. We zijn heel nieuwsgierig naar welk ons geschetste plan uit de koker van de gedeputeerde komt en wij zullen dan ook na de 2<sup>e</sup> termijn nog eens rustig een afweging maken over waar we naartoe moeten met dit voorstel. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Ik kijk even naar de heer Quaedflieg van de SP-fractie. De heer Quaedflieg.

**De heer Quaedflieg (SP):** Dank u wel. Voorzitter, we waren in de Commissie duidelijk over dit plan, we waren in 1<sup>e</sup> termijn duidelijk over dat plan, we zijn nog steeds duidelijk over dat plan. Het doel is CO<sub>2</sub>-reductie voor duurzame werkgelegenheid in Limburg. De governancestructuur zoals die aangeboden wordt, daar kunnen we ons nog steeds in vinden. We bedanken in ieder geval

Gedeputeerde Staten voor de beantwoording van de vragen en, zoals ik gisteren ook al zei, we blijven als SP dit voorstel gewoon steunen. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Quaedflieg. Ik kijk even naar de heer Van Rey van de Volkspartij Limburg.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Voorzitter, ik dank de gedeputeerde voor een antwoord, waarbij ik opmerk voorzitter, ook richting u, dat gedeputeerde Koopmans uit de vertrouwelijke stukken heeft geciteerd, maar goed dat zeg ik maar even erbij.

Voorzitter, ik heb geen vraag gekregen van de heer Quaedflieg van de SP omdat hij dat in de Commissie toen heeft gevraagd over de actieve informatieplicht, wat u daaronder verstaat op dit dossier. Dus ik had daar graag wel een antwoord op.

Voorzitter, ik heb in 1<sup>e</sup> termijn de heer Prevoo gevraagd met betrekking tot de informatie die wij hebben gekregen over het aantal projecten, 13 projecten, en daar heb ik er 2 van genoemd. Er zijn dus 6 projecten ingediend met een financieringsaanvraag van € 65 miljoen. Dat zijn financieringsaanvragen, dat zijn niet de investeringen die gedaan worden. Dat heb ik gisteren gevraagd want als ik dat lijstje bekijk, dat zijn die 13 projecten, is de pot al helemaal op, helemaal. Dus als ik die € 65 miljoen, die € 15 miljoen, die € 35 miljoen en € 10 miljoen en vandaar dus dat ik dat nog eventjes wil weten. Dan ook zijn voorstel, wat ik heb begrepen, om dus de wensen en bedenkingen op te hogen tot 10%, dat gaat dus uit van 10% van € 90 miljoen, dat is € 9 miljoen. Ik heb die cijfers gisteren genoemd, dat betekent dat er dus naar mijn mening bijna geen 1 boven dat bedrag gaat uitkomen, dus waar spreken we eigenlijk over.

Voorzitter, dan heeft de heer Koopmans nog eens een keer het genoemd met betrekking tot hoe dat allemaal toegaat. Ik heb dat gewoon geciteerd uit de stukken en ik concludeer daar gewoon uit, als je het hebt over een AVA-vergadering, waar gaat het dan over? Wie is dat voorzitter, vraag ik aan de gedeputeerde. Bent u dat? Is gedeputeerde Koopmans dat, een AVA, of is dat de heer Bovens? Want die heeft een aandeelhoudersbesluit genomen, heb ik gezien in de geheime stukken. Dat mag ik nog wel zeggen hè geloof ik. Dus voorzitter, dat is naar mijn mening dan toch allemaal precies hetzelfde en ik ben het met de heer Kuntzelaers eens, als hij het heeft over de toetsing door de EIB, in de stukken wordt gesproken over Adviescommissie, dan wordt daarna een keer gesproken over toetsing, dus al met al is het niet duidelijk.

Voorzitter, dan de opmerking van de heer Prevoo. Ja, ik heb gevraagd: wat kost het allemaal? Ja, nee, merkte hij op, dat moet allemaal terugverdiend worden. Daar zijn kosten aan en die gaan natuurlijk van het resultaat af of is dat iets nieuws, dat als er kosten worden gemaakt, die niet van het resultaat afgaan? Dus al met al voorzitter, zullen de Volkspartij Limburg en 50PLUS, waar ik ook namens heb gesproken, niet kunnen instemmen met dit voorstel. We zijn benieuwd naar het amendement dat komt of we daar in ieder geval... Dat is misschien een iets andere oplossing. Het is heel erg ondoorzichtig gemaakt en deze gedeputeerde, met name de heer Prevoo, verstaat de kunst om iets waar je in het begin van het debat mee eens bent, met zijn beantwoording zodanig te veranderen dat je het er dan niet meer mee eens bent.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Van Rey. Ik kijk naar de heer Van den Akker, VVD. Dat is de heer Koppe.

**De heer Koppe (VVD):** Ja voorzitter, dank u wel. Ja, misschien toch maar even beginnen met die Red Bull. Ik weet niet of de heer Housmans die wel echt verdiend heeft want ik was namelijk vanmorgen de 1<sup>e</sup> om de stukken in te zien, ik was de laatste die wegging, ik heb ze als 1<sup>e</sup> afgetekend en ik heb alleen maar 1 lid van GroenLinks en 2 leden van de PvdA gezien. Ik heb kennisgenomen van de stukken voorzitter, overigens ik drink geen Red Bull, dus u hoeft het mij niet cadeau te doen.

**De voorzitter:** Ik wilde net 2 glazen laten aanrukken.

**De heer Housmans (PVV):** Voorzitter, ook ik heb de stukken ingezien. Als u gaat kijken op de lijst, ziet u dat ik die netjes ook heb afgetekend en dit stuk ook daadwerkelijk netjes heb ingezien.

**De heer Koppe (VVD):** Wanneer hebt u die ingezien?

**De heer Housmans (PVV):** Die heb ik vanmorgen ingezien, voordat ik hierheen kwam.

**De heer Koppe (VVD):** Voordat u hierheen kwam?

**De heer Housmans (PVV):** Ja.

**De heer Koppe (VVD):** Ik was de laatste die wegging. Dan ben ik benieuwd hoe snel u leest.

**De heer Housmans (PVV):** Nou, ik ben iets verstandiger dan u bent waarschijnlijk want ik ben namelijk bewust van 1 regel, en dat heb ik nog even gecheckt bij de Griffier, zodra ik de geheimhouding getekend heb, heb ik daarna met de heer Van Rey, die alles netjes gelezen heeft, kunnen vragen welke passages ik wel moest lezen en welke niet.

**De voorzitter:** Dank u wel.

**De heer Koppe (VVD):** Ja, ja. Kijk, u heeft alleen getekend, maar ze zelf niet gelezen, maar dat is dan helder, dat is dan in ieder geval ook weer rechtgezet voorzitter.

Maar dan toch even terug, even terug naar de uitgangspunten van 2011, want wat zeiden we toen met zijn allen? Wij zeiden: die Essentgelden moeten meer in Limburg worden geïnvesteerd. Dat was het uitgangspunt: ten goede laten komen aan Limburg en dat is volgens mij nog steeds het geval. En we hebben later ook gezegd: als dat LEF echt succesvol wordt en de heer Hans van Wageningen kan zich dat nog herinneren, dat heb ik een keer gezegd: en als het dan € 200 miljoen moet worden, dan wordt het maar € 200 miljoen en hoe doe je dat dan? Dan maak je geld vrij en dat kun je op verschillende manieren doen, dat kun je doen door je buitenlandse aandelenpakketten te verkopen en de vraag die vandaag voorligt: moet je dat dan ook doen door buitenlandse leningen aan te gaan of mede-investeerders te zoeken als je zelf nog voldoende geld kan vrijmaken? Maar dat is een vraag die ik toch even hier gesteld wil hebben en waarom zeg ik dat? In dit soort constructies, en dat merk je aan alles wat er nu gaande is, aan vragen, maakt het het steeds complexer naarmate je met meerdere partners gaat samenwerken. Dat is een feit. Dat hoeft niet verkeerd te zijn, maar het is wel een feit en waar ik in ieder geval helder over wil zijn voorzitter, is dat toen wij aan het begin van deze periode zeiden: dat college moet er alles aan doen om geld uit Brussel te halen, toen hadden wij het natuurlijk over subsidies en niet over leningen. Wat wij vooral willen, is dat Brussel meefinanciert aan mooie projecten voor Limburg en dat is wat anders dan lenen als het gaat om subsidies en wat ook een punt zou moeten zijn voorzitter, is als je dan een succesvol onderwerp hebt en anderen die willen mee in dat succes participeren, dan is het eigenlijk niet meer dan redelijk dan dat anderen zich

schikken in onze voorwaarden in plaats van ons extra voorwaarden op te leggen. Als we nou geen geld hadden om vrij te maken, was het een ander verhaal, dan moet je een ander tegemoetkomen om te zorgen dat je die financiering op tafel krijgt en ik wil toch...

Voorzitter ik zie dat de tijd loopt, maar ik denk echt dat het belangrijk is dat we een paar dingen met elkaar uitspreken om dit voorstel tot een goed einde te brengen. En dan heb ik een paar concrete vragen naar aanleiding van de stukken die ik vanmorgen allemaal heb doorgelezen. En ik praat natuurlijk niet over vertrouwelijke zaken, maar wat ik belangrijk vind, en dat hoorde ik daarstraks ook bij andere sprekers: hoe zit het met de administratieve kosten? De extra administratieve kosten die worden gemaakt door de intrede van een nieuwe speler, wie betaalt die extra administratieve kosten en waar moet ik dan aan denken?

Voorzitter, als het gaat om de doorlooptijd wil ik graag weten wat de gemiddelde vertraging is die optreedt door de extra speler die we in huis hebben gehaald of die we in huis gaan halen want het is mij ook niet onbekend dat er bij banken al gauw vertragingen optreden van tussen de 3 en de 9 maanden in dit soort zaken. Dus ik wil graag weten, expliciet een antwoord van de gedeputeerde: wat betekent het niet voor de doorlooptijd van de procedure? Betekent toetreding van de EIB geen extra tijd of gaat het extra tijd kosten? Daarnaast wordt het natuurlijk ook complexer.

En dan toch even over een paar dingen. De gedeputeerde zei daarstraks in zijn 1<sup>e</sup> termijn dat we dan volgend jaar 8 keer extra bij elkaar moeten komen. Ik denk bij mezelf: 8 keer extra, we komen toch al minimaal 8 keer bij elkaar, waarom moeten we dan nog 8 keer extra bij elkaar komen? Voorzitter, ik, echt eerlijk...

**De voorzitter:** U moet afronden.

**De heer Koppe (VVD):** Iedere keer opnieuw als ik hoor dat de Provinciale Staten de belemmerende factor zijn, heb ik de neiging om boos te worden. Ik vind het zelfs minachting van de Staten en dat zou de heer Prevoo ook moeten vinden. Het kan nooit een reden zijn om de Staten er tussenuit te halen in een proces vanwege het feit dat de Staten de belemmerende factor zijn. Dat is echt, dat vind ik minachting van de Staten. Pak elk ander argument, maar kom dan met een voorstel om te zorgen dat de Staten hun positie behouden, maar dan tegelijkertijd ook de belemmerende factor, als het gaat om tijd, wordt weggenomen en voorzitter, daarom stel ik voor dat er, en ik heb de heer Prevoo aangehoord en het maakt me niet uit wie het schrijft, wij schrijven het is net al gezegd, of onze ambtenaren doen een voorstel, maar ik stel voor dat we punt 4 amenderen samen in goed overleg, dat we eraan toevoegen dat, op het moment dat Gedeputeerde Staten een besluit nemen of als ze willen net ervoor, ze de Staten via een portefeuillehoudermededeling per ommegaande in kennis stellen en dat, als de Staten niet binnen 10 dagen reageren of aangeven dat ze dat punt, dat onderwerp, expliciet voor wensen en bedenkingen willen hebben geagendeerd, daarmee dan het stuk doorgaat zonder wensen en bedenkingen. Met andere woorden, het is dan aan de Staten en geeft de Staten ook een positie, om te zeggen: nu hebben we er een voorstel tussen zitten, daar willen we 10 dagen de tijd voor hebben. Dan kunnen we de stukken desnoods komen inzien en op basis daarvan bepalen of we echt vinden dat het voor wensen en bedenkingen in aanmerking komt en voorzitter, op die manier denk ik hebben we een voorstel dat recht doet aan beide. Enerzijds aan de belemmering in tijd die Provinciale Staten zou opleveren en anderzijds Provinciale Staten hun positie geeft die hen toekomt en dat doet ook recht aan het budgetrecht, zoals eerder door de heer Van den Akker is genoemd.

**De voorzitter:** Ja, daarmee is de 2<sup>e</sup> termijn echt voorbij. Ik kijk nog even, een interruptie en dan gaan we naar de volgende spreker.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Ja, dat is een sympathiek voorstel voorzitter, alleen dan weet je natuurlijk, als het geagendeerd wordt, dat er mogelijk direct nattigheid is. Plus, zeg ik erbij richting de heer Koppe, zo'n voorstel kan op ieder willekeurig moment komen. Dan gaan er al 10 dagen voorbij. Het zou best kunnen zijn dat in die 10 dagen dan de Commissievergadering al heeft plaatsgevonden en als je het dan moet agenderen voor de volgende Commissievergadering, ben je nog veel langer kwijt. Dus ik zou de heer Koppe nog een keer graag willen laten reflecteren op zijn eigen voorstel. Kijk of het überhaupt uitvoerbaar is in praktische zin want ik denk dat er wel wat praktische bezwaren aan zitten, alhoewel het sympathiek klinkt.

**De heer Koppe (VVD):** Ja voorzitter, ik denk juist wel want als er gebeurt wat de heer Rossel voorstelt, namelijk dat in die tijd ook al een Commissievergadering zou plaatsvinden, dan staat die portefeuillehoudermededeling dus al op de lijst van ingekomen stukken en dan kan de Commissie al bepalen of het stuk geagendeerd moet worden voor wensen en bedenkingen. Dus volgens mij past het helemaal als het stuk echt de moeite waard is voor de Staten om verder te brengen en dus om even aan te houden en even dan maar toch die vertragende factor te zijn, dan past dat wel in de cyclus.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, het is meestal de heer Rossel die het als 1 van de weinige Statenleden nog net lukt om voor de laatste week voor een Commissievergadering nog stukken te agenderen. We hebben hier de stelregel in de week van de Commissievergadering zelf of het moet spoedeisendheid hebben om iets niet meer te agenderen en het lukt ons meestal tijds technisch niet eens want we hebben het zo druk en er komen zoveel stukken op ons af. Dus ik zou ook in het kader van zorgvuldigheid, of je wilt wensen en bedenkingen doen voor een bepaald aantal voorstellen of je wilt het niet doen en niet nou zo'n halfbakken voorstel: ja, laat het eerst maar eens komen en dan moeten we het eerst maar eens bekijken en dan moeten we het zelf weer agenderen.

**De heer Koppe (VVD):** Voorzitter, is dat een vraag?

**De voorzitter:** Nee, dat is geen vraag, dat is een mening.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Vindt u het zelf praktisch wat u voorstelt?

**De heer Koppe (VVD):** Ja, ik vind het zeer praktisch omdat het tegemoetkomt aan enerzijds de positie van de Staten als budgethouder en anderzijds recht doet aan het verzoek van Gedeputeerde Staten om voorstellen niet onnodig lang in procedure te houden binnen de Provinciale Staten.

**De voorzitter:** Het voorstel is helder. Mevrouw Hermans.

**Mevrouw Hermans (CDA):** Ja, dank u voorzitter. De vraag die bij ons kwam dus eigenlijk. Het klinkt inderdaad heel sympathiek, je creëert ruimte, maar op het moment dat een fractie zegt: het moet terugkomen, bent u dan niet bang dat we weer in hetzelfde systeem vallen waar we het nu over hebben en wat we dus niet willen hebben?

**De heer Koppe (VVD):** Nee want ik heb vertrouwen in mijn collega's en ik heb eerder zeer gevoelige voorstellen gezien waar dit mee is gebeurd en toen was er ook geen enkele fractie, hoewel het gevoelige voorstellen betroffen, die gebruikmaakte van die mogelijkheid en ik vind dat we elkaar daar

ook over moeten kunnen aanspreken. Dus we hebben het samen in de hand of we hier op een goede manier van dit instrument gebruikmaken of niet.

**De voorzitter:** Mevrouw Hermans.

**Mevrouw Hermans (CDA):** Ja voorzitter, dan heb ik toch een vraag. U geeft zelf aan: ik heb het gezien bij collega's, we hebben vertrouwen en daar wordt nooit gebruik van gemaakt. Waarom ga je dan iets instellen waar we toch geen gebruik van maken?

**De heer Koppe (VVD):** Nee, ik zei: er wordt geen misbruik van gemaakt.

**Mevrouw Hermans (CDA):** Oké, dan heb ik u verkeerd begrepen. Excuses.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Koppe, dat was de 2<sup>e</sup> termijn. Dan kan mevrouw Hermans eigenlijk meteen weer terugkeren voor de 2<sup>e</sup> termijn. Nee, geen 2<sup>e</sup> termijn. Dan kijken we nog even of de heer Franssen nog behoefte heeft, die zie ik zelfs niet. Dan ga ik verder naar de heer Van Wageningen van D66. Die kan wel.

**De heer Van Wageningen (D66):** Voorzitter, de wereld heeft veel te winnen bij de energietransitie en dit stukje van de wereld, Limburg, heeft veel te winnen, ook in economische zin, als wij voortvarend zijn in die energietransitie en het voorstel zoals het er ligt, heeft onze instemming omdat het onze slagvaardigheid vergroot en dat is meer dan tijdwinst. In een complexe onderhandeling is het heel fijn als ten minste 1 partij snel duidelijkheid kan geven, snel zekerheid kan geven, laat dat dan het LEF zijn bij de duurzame energietransitie. En een voordeel van dit voorstel zoals dat er ligt, is ook de afstand tot de politiek en de gedeputeerde heeft in zijn reactie op de 1<sup>e</sup> termijn aangegeven: dat mandaat dat jullie nu als Staten weggeven, komt niet bij mij terecht, dat komt uiteindelijk bij specialisten terecht. Die gaan de selectie maken welke projecten uitgevoerd worden. Dat is winst wat ons betreft, daarom staan we achter het voorstel zoals het er nu ligt.

Ik wil nog 1 opmerking maken naar aanleiding van de behandeling in de 1<sup>e</sup> termijn. We kunnen de sfeer van geheimzinnigheid wel missen als het om dit soort zaken gaat en natuurlijk is vertrouwelijkheid... Als je zakelijke transacties aangaat, is vertrouwelijkheid soms nodig, maar kunt u misschien toezeggen dat, als zaken eenmaal gedaan zijn, dus als er een overeenstemming is, daar dan wel maximaal openheid over wordt gegeven? Want ook D66 wil wel graag de vinger aan de pols houden bij de uitvoering van dit beleid dat we nu vaststellen en we zullen dan vooral letten op: wordt dat doel ook inderdaad bereikt, maar daar hebben we ook wel een zekere openheid voor nodig en het is heel mooi als we kunnen zeggen: vertrouwelijkheid is nodig en zodra het niet meer nodig is, gaan we ook in openheid om met de besluiten die we genomen hebben. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel. De 2<sup>e</sup> termijn vanuit de Staten is daarmee klaar. Ik heb in ieder geval een tekst gekregen en ik denk dat die wordt verspreid, die wordt gepubliceerd op de site, die wordt gepubliceerd bij uw stukken, de toezeggingen van de gedeputeerde Prevoo en gedeputeerde Koopmans, daar zijn de teksten nu van beschikbaar, zijn gepubliceerd. Er werd net gesproken over een amendement, dat is in wording of dat echt is ingediend weet ik nog niet precies, maar dat hangt nog een beetje boven de markt, amendement 4. Is dat ingediend of is dat niet ingediend? Ik noem het 4, maar is uw amendement ingediend? Dat was even de vraag.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, ik heb even een concepttekst naar de Griffier gestuurd ter advisering en ik wil eerst de beantwoording afwachten.

**De voorzitter:** Dan weet ik genoeg. Dat was mijn vraag, dat was het enige. Dan geef ik voor de beantwoording in 2<sup>e</sup> termijn het woord aan de heer Prevoo en de klok staat op 5 minuten.

**Gedeputeerde Prevoo:** Dat zal echt wel moeten lukken voorzitter. Ik dank de Staten andermaal voor de 2<sup>e</sup> ronde. Het is ook prettig om zo met u in gesprek te zijn over toch belangrijke keuzes naar de toekomst toe. We hebben al eerder aangegeven, bij de behandeling gisteren, dat wij een voorstel hebben gedaan om voor het voorjaar met een stuk in uw richting te komen als het gaat over de Limburgse Energie en Klimaat Aanpak. Dat haakte aan bij eigenlijk de vraag van de heer Housmans, of de suggestie: moeten we niet wachten tot wij wellicht andere keuzes gaan maken als het gaat om de energietransitie en de klimaatopgave? Dan zeg ik: ja, natuurlijk dat is een heel goed argument, maar laten we dat doen op het moment dat wij met elkaar van gedachten gaan wisselen over die brede aanpak, waar natuurlijk een bod richting Den Haag gedaan moet worden en ook met deze aanpak want let wel, dit fonds, dit succesrijke fonds met EIB-middelen, gaat ons geld opleveren als het gaat om de middelen die het kabinet heeft klaargezet voor de energietransitie want wij hebben al veel voor elkaar en als je dan een koppeling hebt uit 3 fondsen, een fonds vanuit Provinciale middelen, een Europees fonds, nou dan kan het Rijk zou je zeggen simpelweg niet nablijven en wat is nou het voordeel van een dergelijke structuur? Met name ook risicospreiding. Met hoe meer fondsen en misschien wel overheden je dat doet, betekent ook dat je de risico's die er mogelijk zijn deelt met elkaar. De heer Housmans is er helaas niet voorzitter, maar dus eigenlijk wat hij aangeeft, als de kaders van het reglement zouden moet worden aangepast op basis van beleidskeuzes die Provinciale Staten maakt, ook dan is Provinciale Staten weer aan zet, maar dat is een afspraak die we gisteren al hebben gemaakt. Wij komen met een stuk, wij komen met richtinggevende vragen om goed met u daarover het gesprek te kunnen voeren: wat wordt het korte- en het langtermijnbeleid en visie van de Provincie Limburg, van de Staten, als het gaat om die duurzaamheidsopgave want die gaan we met zijn allen niet helemaal meer meemaken want dat gaat over 10-tallen jaren.

Zowel de heer Koppe als de heer Kuntzelaers van de PvdA spraken over die tijdswinst en ik ben het met u eens, die tijdswinst kan erin zitten. Misschien is hij wat te hard geformuleerd, maar het kan dat daar tijdswinst mee geboekt wordt, maar dat hoeft niet noodzakelijk te zijn. Dus in die zin deel ik eigenlijk uw opvatting en zou ik die als overweging dan daar ook bij willen laten.

Als het gaat naar ook de beantwoording van onze gedeputeerde Treasury, die natuurlijk heel goed oplet als het gaat om het renderende deel en het revolverende deel, daar zit strikte controle op. Dan is het betoog eigenlijk wel duidelijk en de heer Kuntzelaers heeft het goed begrepen. De EIB biedt met name voor die lange termijn kansen voor onze provincie en let wel, de EIB financiert het LEF als enige en als 1<sup>e</sup> energiefonds in Nederland. Dat is uniek en u hebt dat ook... Toen wij de mededeling richting uw Staten brachten en richting de media, hebben we gezien dat minister Kamp daar zelfs een uitspraak over heeft gedaan; dat dit een voorbeeld was voor andere Provincies die eigenlijk nu ook bij ons informatie ophalen: goh, hebben jullie dat gedaan, dat willen wij ook en dan zie je dat het zelfs een versnellende werking heeft, ook bij besturen, bij collega-besturen in andere provincies en inderdaad mijnheer Kuntzelaers, de EIB is de mogelijkheid om met name Limburg voor die langere termijn mee te helpen en dat was ook mijn oproep eigenlijk. Op het moment dat wij de EIB mochten ontvangen, u bent altijd welkom, met chequeboek, maar dat kan pas op het moment dat wij de fondsen, het fonds op de juiste manier hebben ingezet binnen uw gestelde kaders en dat wij terug moeten komen voor extra financiering. Niet alleen bij u, maar vooral ook bij de EIB en dan zou het wel eens 30 plus 30 plus 30 plus 30 en uiteindelijk gaat het om een omvangrijke opgave. Zoals de heer Koopmans ook al zei, wij hebben die middelen zelf niet, we zullen die uit andere potten moeten halen. We hebben nu in ieder geval de EIB al aan onze zijde en de opdracht mag duidelijk zijn, en daar gaan



we nog uitvoerig over spreken, dat dit college ook op pad wordt gestuurd om rijksmiddelen op te gaan halen om die energietransitie en die klimaatopgave aan te pakken.

De heer Van Rey had het over die 3 maal € 65 miljoen. Die liggen in aanvraag. Er is geen enkele zekerheid dat die ook ingeroepen kunnen worden. Dat ligt ter beoordeling. Dat zijn de projecten die in de pijplijn zitten. Waarom hebben wij dit ter inzage gegeven? Simpel en alleen om u een beeld te vormen hoeveel aanvragen, om welke bedragen gaat dat. Dat wil niet zeggen dat die per saldo gehonoreerd gaan worden, daar hebben we denk ik het nodige over gezegd.

Als het gaat om het voorstel dat de heer Koppe suggereerde, dan stelt hij voor om ruimte in te bouwen om na besluitvorming dat mede te delen in de richting van de Staten, een periode van bedenktijd. Ja, dan zeg ik, dan is dat hele voorstel overbodig want dan zitten we gewoon in de reguliere cyclus. We leggen het voor voor wensen en bedenkingen en ja, dan hoeven we daar niets aan te veranderen. Het is net om die versnelling die erin zit, mijnheer Koppe, om die net gewoon ook vast te kunnen houden.

**De voorzitter:** De heer Koppe.

**De heer Koppe (VVD):** Ja voorzitter, dan moet ik toch tegen mijnheer Prevoo zeggen: u moet echt proberen te luisteren naar wat geprobeerd wordt over te brengen en wat ik heb geprobeerd over te brengen is dat Gedeputeerde Staten via een mededeling portefeuillehouder kennisgeeft, meteen direct na het Gedeputeerde Statenbesluit, als het gaat om die bedragen boven de € 2,5 miljoen, dat het besluit is genomen en dan is het aan de Staten om heel snel te reageren en te laten weten, als zij willen dat het voorstel wordt geagendeerd voor wensen en bedenkingen en we gaan ervan uit dat dat niet gebeurt doorgaans, maar als er een momentum is voor de Staten, waarop een partij zegt: ik heb er toch de behoefte aan om dat minimaal in de Commissie te bespreken, even los van of het dan van de Commissie ook door moet naar de Staten, dan moet die mogelijkheid er zijn en dat hoeft dus niet te leiden tot een verlenging of tot een vertraging in de procedure want ik praat over 10 dagen. Ik praat niet over 2 maanden, ik praat gewoon over binnen 10 dagen. Als de Staten niet reageren op die kennisgeving, dan kan het voorstel gewoon door en dan hoeft het niet voor wensen en bedenkingen verder te worden geleid en voorzitter, ik heb net kennisgenomen van de tekst en de toezegging die de heer Prevoo wenst te doen. Ja, daar kan de VVD absoluut niet mee instemmen. U stelt voor 10% van de fondsomvang. Die is nu € 90 miljoen, praat u over voorstellen groter dan € 9 miljoen en aanvragen groter dan € 2,5 miljoen achteraf te informeren. Ja, dat achteraf in de cyclus waar we over praten, komt volstrekt onvoldoende tegemoet aan datgene wat diverse partijen hebben aangegeven.

**De voorzitter:** Dank u wel. De heer Prevoo antwoordt nog even.

**Gedeputeerde Prevoo:** Voorzitter, wij hebben gedacht hier in ieder geval aan de intentie van de heer Koppe tegemoet te komen omdat het meldingen zijn die we graag aan uw Staten brengen. Het gaat namelijk... Kijk er zijn 2 zaken. Het gaat om de ruimte voor het LEF als het gaat om de financieringsaanvragen te kunnen beoordelen en daar vooral ook het tempo in te houden en aan de andere kant, en we doen niets liever en we zijn daar zeer van doordrongen, om u te informeren, actief te informeren, over datgene wat wij natuurlijk voortdurend doen met elkaar en daar probeer ik nu een balans in te vinden. Aan de ene kant hebben wij die financieringsvraag, mogen wij aanvragen meer dan € 2,5 miljoen volgens de door u gestelde kaders, kunnen wij daarmee aan de slag, en accepteren de Staten een melding achteraf? Of, wat u zegt, dan ga je het nog eerst melden en dan zeg ik: dan wordt het te vaak wat mij betreft. Of iemand het nu wel of niet gaat agenderen voor de Commissie, dus dan zit er geen enkele zekerheid op want dan moeten we 10 dagen wachten of er een Commissiebehandeling gaat plaatsvinden en op het moment dat er een Commissiebehandeling gaat

plaatsvinden, komt dit in dezelfde cyclus. Dan zou ik zeggen: ja, dan hoeven we dit voorstel niet zo te formuleren, dan moeten we dat helder en duidelijk met elkaar zien overeen te komen.

**De voorzitter:** Ik geef nog even...

**Gedeputeerde Prevoo:** Als het gaat over het informeren, dan probeer ik met u een afspraak te maken op welke manier wij u kunnen informeren. Als dat vooraf is, dan hoeven we niets te veranderen, dan blijft het bij die € 2,5 miljoen, dan komen we telkens met een aanvraag en dan gaat het gewoon volgens dezelfde systematiek. Het ging net om het tempo te kunnen maken om sneller de aanvragen in de pijplijn...

**De voorzitter:** We zijn aan het herhalen. De heer Koppe, een interruptie.

**De heer Koppe (VVD):** Voorzitter, ik weet niet, wil de heer Prevoo het nu begrijpen of niet? Op het moment... Wij zeggen: in de oude situatie moeten bij € 2,5 miljoen alle voorstellen naar de Staten en worden geagendeerd. In de nieuwe situatie wordt voorgesteld om dat helemaal niet meer te doen. Ik doe een handreiking naar de gedeputeerde en ik zeg: laten we het verkorten met een afspraak en of dat nou 10 dagen is of 7 dagen of 14 dagen, laten we een afspraak maken en dat is dan de maximale termijn die je vertraging oploopt om het niet door de Staten te laten agenderen, maximaal. Dat is geen 2 maanden, dat is geen 3 maanden waar steeds over wordt gesproken. Nee, de Staten laten binnen 10 dagen weten of ze dat stuk voor wensen en bedenkingen geagendeerd willen hebben en dan volgt het normale traject en als de zaken geen aanleiding geven, en daar moeten we elkaar ook op aanspreken, is er voor de Staten ook geen aanleiding om die voorstellen voor wensen en bedenkingen te laten agenderen, voorzitter. Ja, nogmaals, ik vraag me af of de gedeputeerde ons in voldoende mate tegemoet wil komen. Als dat niet zo is, kunnen we niet anders dan het voorstel afwijzen.

**De voorzitter:** Oké, het voorstel is helder en de beantwoording is ook helder.

**Gedeputeerde Prevoo:** Voorzitter, het is de normale gang van zaken zoals we dat nu met elkaar hebben afgesproken. Komt er een voorstel groter dan € 2,5 miljoen, dan komen we naar de Staten.

**De voorzitter:** Nee, maar we gaan het niet herhalen.

**Gedeputeerde Prevoo:** Nee, maar ik probeer de heer Koppe natuurlijk wel op een juiste manier te antwoorden. Ja, ik heb het begrepen.

**De voorzitter:** Ja, oké. Nog een andere...

**Gedeputeerde Prevoo:** Wat wij willen aangeven: maak nu ook een koppeling, mijnheer Koppe, tussen de hoogte van de aanvraag want daar gaat het om, de hoogte van de aanvraag.

**De voorzitter:** Eerst de heer Rossel.

**Gedeputeerde Prevoo:** Wij melden dat aan u. Wij zeggen ook toe, en dat is mogelijk een compromis tussen uw voorstel en hetgeen Gedeputeerde Staten voorstelt, is dat als er aanvragen zijn die buiten de kaders van het reglement, komen wij sowieso naar uw Staten.

**De voorzitter:** Dat is een ander...

**Gedeputeerde Prevoo:** Wij melden alles achteraf, alles groter dan € 2,5 miljoen, aan de Staten en wij komen voor wensen en bedenkingen naar u toe als het gaat om voorstellen groter dan 10% van die fondsomvang.

**De voorzitter:** Oké, de heer...

**Gedeputeerde Prevoo:** Mocht blijken dat het fonds, nee voorzitter, sorry, want dit luistert nauw. Mocht blijken dat het fonds uitgeput raakt door, laten we zeggen, een veelvoud van aanvragen onder de € 2,5 miljoen of daarboven, dan komen wij terug voor extra middelen voor u en dan is dat het geschikte evaluatiemoment om te zeggen: beste Staten, dit is er uitgegeven, dit is het resultaat. Hebben we het goed gedaan met die...

**De voorzitter:** Ja, maar dat staat al...

**Gedeputeerde Prevoo:** Ophoging of niet. Ja, maar het is een compromis in de richting van de heer Koppe voorzitter, want het gaat erom op welke manier worden de Staten meegenomen.

**De voorzitter:** Ja, ik geef nu...

**Gedeputeerde Prevoo:** In die beoordeling.

**De voorzitter:** Ik geef nu het woord voor een interruptie aan heer Rossel.

**Gedeputeerde Prevoo:** En daar zoek ik een mogelijkheid.

**De voorzitter:** Ik geef toch het woord aan de heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, dank u wel. Ik heb toch nu een aantal vragen aan de heer Prevoo want wij worden nu toch een beetje op een ander been gezet. Ik wil eerst terug naar het informeren stuk over de afdoening van de toezeggingen want u heeft daar ons geïnformeerd over aanvragen met bepaalde omvangen en volgens mij lezen we dat met zijn allen, allemaal op verschillende manieren, maar daar staan projectomvangen van de financieringsaanvragen en daar staat een aantal projecten achter. Is het nou dat bedrag voor het totaal aantal projecten samen of is het dat bedrag per project wat daar achter staat? Dat is al onduidelijk, dat is 1 vraag.

**De voorzitter:** De heer Prevoo zal zo...

**De heer Rossel (GroenLinks):** En de 2<sup>e</sup> vraag die ik wil stellen voorzitter, dat is nu de 1<sup>e</sup> toezegging die op schrift staat, dat is om voor wensen en bedenkingen bij ons terug te komen bij financieringsaanvragen groter dan 10% van de fondsomvang. Over welk bedrag praten we nu precies? En, ik vraag dat ook in de richting van u voorzitter, aan de Griffier om dan nog eens ons goed te adviseren want het budgetrecht ligt bij de Staten, niet bij Gedeputeerde Staten. Wat is een toezegging van Gedeputeerde Staten in het kader van een bedrag waard? Want eigenlijk moeten wij de kaders stellen wanneer iemand bij ons terug moet komen en niet Gedeputeerde Staten moet een kader stellen wanneer ze bij ons terugkomen. Dat zou fijn zijn als we dat konden delegeren, maar dat gebeurt niet denk ik.

**De voorzitter:** Het punt budgetrecht is hier niet aan de orde, maar daar komt de gedeputeerde Koopmans zo even op terug. Dat was de 2<sup>e</sup> termijn. De 1<sup>e</sup> vraag kunt u nog even beantwoorden.

**Gedeputeerde Prevoo:** Dat gaat over alle aanvragen samen, dus het gaat niet over de individuele en als toevoeging nog op de 2<sup>e</sup> termijn van de heer Rossel. De stukken die ter inzage lagen is het dossier EIB en als onderdeel van het dossier 1<sup>e</sup> jaar, is het jaarverslag van het LEF en dat is gewoon openbaar, maar het maakt onderdeel uit, dus daar is niks geheims aan.

**De voorzitter:** Oké, helder, dat was nog een antwoord op een eerdere vraag.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Over het bedrag, daar komt de heer Koopmans op terug.

**De voorzitter:** Daar komt de heer Koopmans nog even op terug. De heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ja voorzitter, ik begon daarstraks mijn betoog met die 3 vragen die gesteld worden op basis van die 3 argumenten, waarvan de EIB eigenlijk het sterkste argument, en de gedeputeerde onderschreef dat eigenlijk al in zijn beantwoording, maar nu worstel ik een beetje met het voorstel dat gedaan wordt, die 10%. Als het boven die 10% zit, komen wij toch bij u terug voor wensen en bedenkingen want dan is het bedrag zo groot, dan willen we dat wel aan u voorleggen, maar voldoet dat dan aan de eisen van het EIB? Want ondergraaft dit voorstel nou precies niet datgene wat het sterkste argument was om ons te overtuigen om hiervoor te kiezen, namelijk dat er een voorwaarde van de EIB ligt dat wij nooit wensen en bedenkingen moeten doen? Dus nu kom ik in een soort conflict met mezelf want u stelt voor een variant te maken waarin we toch tegen de EIB ingaan of ontstaat er een mogelijkheid dat de bedragen altijd kleiner zijn dan € 9 miljoen? Want dat is natuurlijk de andere optie, worden we eigenlijk begroet met een sigaar uit eigen doos want we komen nooit boven de € 9 miljoen. Dus we komen nooit meer bij u terug en daarmee kan de EIB tevreden zijn. Kan de gedeputeerde dit even uitleggen?

**De voorzitter:** De heer Prevoo.

**Gedeputeerde Prevoo:** Ja voorzitter, ik begrijp dat dat een dilemma oplevert. Het gaat eigenlijk over de systematiek. Die 10% is een voorstel, het gaat natuurlijk over een bedrag, dat is eigenlijk eenvoudig te berekenen. Het gaat dan over aanvragen tot € 9 miljoen in dit geval. Als het gaat om die wensen en bedenkingen en de intentie, de bedoeling, die de EIB daarmee heeft, is... U hebt zelf gekozen om het LEF op afstand te zetten, om het niet, laten we zeggen, beïnvloedbaar te maken aan politieke willekeur omdat het fonds namelijk gericht was op de energietransitie, circulaire economie, CO<sub>2</sub>-reductie, innovatie. Dat is de kern van het LEF. De EIB heeft dit gewaardeerd door daar extra middelen voor beschikbaar te stellen en heeft daarin meegegeven, de heer Koopmans zei dat al, in de gesprekken met de EIB is dit naar voren gekomen. Dat kan natuurlijk nooit een harde eis zijn want uiteindelijk gaat u als volksvertegenwoordiging over die kaders. Wij denken dat u dat voldoende in die kaders hebt vastgelegd door die 3 trappen, LEF beoordeelt, aandeelhouders en de externe Adviescommissie van deskundigen die daar hun licht over schijnen en de EIB controleert of dat conform de afspraken is zoals die in het contract liggen tussen het LEF en de EIB.

**De voorzitter:** Ja.

**Gedeputeerde Prevoo:** Tegelijkertijd willen wij u actief meenemen in die ontwikkelingen en daar klemmt het enigszins en daarom ook dit weloverwogen voorstel. Wij willen versnellen, dat is een doel dat wij met zijn allen willen bereiken. Wij willen die CO<sub>2</sub>-reductie en de energietransitie op gang

brengen, aan de andere kant willen wij ook u meenemen in de beoordeling 'gaat dat goed?' Nou, omdat de vraag van de EIB wordt gesteld: het zou goed zijn om dat plafond van € 2,5 miljoen los te laten. Prima, dat gaan we voorleggen want we zien ook in het aantal aanvragen dat dat erg zou gaan helpen, dan kunnen we achteraf melden, dan kunt u dat alsnog beoordelen, en als u vraagt: op welk momentum worden wij dan in positie gebracht? Dan hebben we enerzijds... Wat wordt dan het plafond voor zo'n aanvraag? De suggestie die ik doe: laten we het gewoon op 10% van het fonds houden. Dat zijn normaal ook de risicopercentages die in de Treasurysystematiek worden gehanteerd en aan de andere kant, wat betekent dat als wij in dit geval van aanvragen groter dan € 2,5 miljoen voor wensen en bedenkingen teruggaan naar de Staten? Prima want dat hadden we al met elkaar afgesproken. Dat wilden wij ook.

**De voorzitter:** Oké, de heer Kuntzelaers.

**Gedeputeerde Prevoo:** We zoeken nu een middenweg en bij wensen en bedenkingen betekent voorzitter dat je dus, en dan gaat het over 'waar gaat nou die tijd in zitten?' Dat betekent dat je met instemming van de aanvragers geheime stukken, nee stukken vertrouwelijk ter inzage moet leggen over een aanvraag. Het kan dat daar techniek in vast zit, dat daar een 1 of andere slimme techniek of idee achter ligt, daar worden natuurlijk ook financiële gegevens in gedeeld en dan gaat u die inzien en dan kan er in zoverre niet over gesproken.

**De voorzitter:** Dat is de systematiek, dat is helder.

**Gedeputeerde Prevoo:** Dus het gaat eigenlijk... Ik snap dat gevoel, maar we proberen eigenlijk met elkaar eruit te komen voorzitter.

**De voorzitter:** Ja, maar we zijn bezig, toch weer een herhaling, dus...

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ik probeer er met u uit te komen en ik ben heel erg zoekende naar: waar zit dan die balans? Eerst dacht ik: oké, de EIB wil die grenzen helemaal open. Nu blijkt dat dat op die 10% komt te hangen als voorstel vanuit Gedeputeerde Staten. De vraag om daar bijvoorbeeld een absoluut cijfer van te maken, dus in de zin van niet een percentage, maar een daadwerkelijk bedrag, ook rekening houden met het feit dat dit een groeiend fonds kan zijn waar nog additionele middelen in terecht zouden kunnen komen. Stel, u weet de EIB zo dolenthousiast te krijgen dat er € 100 miljoen bij komt, dat die grens niet meteen met die 10% mee knalt, zodat we niet ongekend grote bedragen... Zou u bereid zijn om een concreet bedrag hierin op te nemen in plaats van een percentage?

**Gedeputeerde Prevoo:** Ja voorzitter, dat kan, dan is het...

**De voorzitter:** Dat doen we in de schorsing... even kijken.

**Gedeputeerde Prevoo:** In de schorsing. Ik denk dat we daar positief op kunnen antwoorden. Voorzitter, ik denk dat dit voldoende was voor de 2<sup>e</sup> termijn.

**De voorzitter:** Voor de 2<sup>e</sup> termijn nog naar de heer Koopmans.

**Gedeputeerde Koopmans:** Geachte Statenleden, ik zei tegen de voorzitter: ik doe het toch even staand en waarom? Omdat ik eigenlijk een tikkeltje... Wat zal ik zeggen? Ik ging even rechtop zitten bij het betoog van de heer Koppe want die begon zijn woorden met: ja, maar dat kunnen we toch goed

zelf? En ik heb nog eens even snel een berekening laten maken van de financiering van de ambities. Eigenlijk is het zo, in de afgelopen periode... We hebben 2 belangrijke duurzaamheidsfondsen, het LEF en de Duurzaamheidsleningen. Bij het LEF zit € 60 miljoen, via kredietbesluit van uw Staten ter beschikking gesteld, en er zit € 82 miljoen bij de Duurzaamheidsleningen, € 72 miljoen in deze periode en € 10 miljoen in de vorige periode. Bij elkaar is dat € 142 miljoen. Een snelle berekening die ik net heb laten maken over wat Sturing in Samenwerking betekent, wat zouden wij als Provinciebestuur, als we Sturing in Samenwerking, dat is een kader dat we met u hebben vastgesteld, hanteren, maximaal mogen investeren in Duurzaamheidsleningen? En dat geldt dus voor LEF en voor de particuliere leningen die we hebben en naar het bedrijfsleven toe. Dan is dat 30% van € 740 miljoen, dan heb je het over € 225 miljoen. Dat betekent dus dat na de besluiten die uw Staten eerder al hebben genomen voor € 60 miljoen en € 82 miljoen, samen € 142 miljoen, we nog maar € 83 miljoen over hebben en voor de duurzaamheidsdoelstellingen waar wij in deze Provincie voor staan, waar we in Nederland, in de wereld voor staan, is het niks dames en heren en daarom moeten we er zuinig mee zijn en daarom moeten we zorgen dat we zoveel mogelijk partners aan boord halen om daar met die middelen een hefboom te maken van particulieren en van andere banken en de EIB, het plan van de heer Juncker, wat je van die man ook vindt, maar het komt als een geschenk uit de hemel voor ons om te zorgen dat we die duurzaamheidsdoelstellingen dichterbij kunnen brengen en daarom zijn we ook bezig om bijvoorbeeld op het punt van de Duurzaamheidsleningen dat weer te cofinancieren door de EIB zeg ik tegen de heer Koppe want elke keer de rode loper, inclusief als het nodig is naar Beluga, zullen wij daarvoor organiseren en onze mensen zijn er intensief mee bezig omdat we anders nooit, nooit, nooit, nooit, aan onze duurzaamheidsdoelstellingen kunnen gaan voldoen en dat is ook de reden, dat is ook de hoofdreden waarom wij in ons voorstel tegen u hebben gezegd: ja, die woorden die de EIB naar ons heeft uitgesproken, namelijk die politieke bemoeienis, waarbij je dus het risico loopt dat je buiten de kaders gaat redeneren en ik bedoel, dat is uw recht, dat bestrijdt ook niemand, alleen dat is wel een complicerende factor als je zaken wilt blijven doen met de EIB en dat wil de heer Prevoo als 1<sup>e</sup> en ik wil het ook graag.

**De voorzitter:** De heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Voorzitter, en toch doet Gedeputeerde Staten een voorstel om met ons wel die discussie aan te gaan bij een bepaald bedrag boven in dit geval € 9 miljoen. De vraag is: waarom kiest u dan wel voor die discussie daar en is € 2,5 miljoen te weinig?

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja voorzitter, uw vraag is volstrekt terecht en daarom is het ook goed... Ons gaat het erom om zoveel als mogelijk van dit voorstel, wat de kern is, overeind te houden en dan zitten we een beetje te kijken naar 'hoe gaat het hier met een meerderheid?' en de poging van de heer Prevoo, is een hele oprechte om zoveel mogelijk Statenleden mee te krijgen, maar uw vraag is terecht want het gaat ten principale in tegen eigenlijk de uitgesproken woorden van de EIB, jazekeer en, laat ik het zo zeggen, als we dadelijk gaan schorsen en wij zien mogelijkheden om, namelijk de kern verstandig met elkaar aan de slag, en te zorgen dat het vertrouwen van de EIB zo groot als mogelijk voor ons blijft om dat overeind te houden, dan ben ik ervan overtuigd dat wij... Ja, wij willen nog wel even kijken, maar wij zijn aan het zoeken, de heer Prevoo is oprecht aan het zoeken naar 'hoe houden we zoveel mogelijk Statenleden binnenboord, in elk geval een meerderheid' want als we er teruggaan naar € 2,5 miljoen en de facto, niet de jure, maar de facto, kan het voorstel van de heer Koppe betekenen dat het elke keer terugkomt. Het is niet zijn bedoeling, maar het kan het gevolg zijn. Ja, dan loop je in iets waarvan wij denken: ja, dat willen we eigenlijk niet, want onze ambities, en zeker van de heer Prevoo, zijn op dat punt veel te groot.

Voorzitter, dan is nog de feitelijke vraag gesteld, door de heer Koppe was dat ook: wat is de feitelijke vertraging door de EIB? Die is 0, 0 dagen, want de EIB geeft achteraf, nadat het besluit gevallen is, nog hun 'ja'. Dan maken ze de centen over, zo gaat het, een beetje plastisch gezegd. Dus dat is 0 dagen. Dus ook om die reden is de EIB een uiterst, uiterst, uiterst welkome partner.

Voorzitter, dan nog even, dat zeg ik ook als portefeuillehouder Financiën. Het is wel interessant dat mensen het hebben over: ja, maar wij zijn budgethouder. Ja, u bent budgethouder, maar het kredietbesluit is al lang genomen en wij zijn degenen die tot uitvoering staan met betrekking tot datgene wat vastgesteld is op dat punt.

Voorzitter dan denk ik dat ik al die punten die we moesten maken... Ja, 1'tje nog, 1'tje nog. Voorzitter, de Staten willen een grotere betrokkenheid, tenminste een aantal Statenleden, met in hun argumentatie: ja, maar het gaat over grote risico's. Maar een enorme belangrijke reden om de EIB in huis te halen, is niet alleen het vergroten van het kapitaal en het vergroten van de reputatie van het LEF, wat belangrijk is, maar is ook risicospreiding en ook dat punt vraag ik aan u om dat mee te nemen. Uw bedoeling om aan risicovermindering te doen door politieke betrokkenheid, daarin loop je het gevaar dat de EIB minder trek heeft om mee te doen en je daardoor je risico vergroot en dat moeten we niet doen beste mensen. Dus vanuit onze kant, vanuit duurzaamheid, maar ook vanuit financiële optiek, echt een pleidooi om het LEF, de EIB, maar ook ons het vertrouwen te geven om daar op een goede manier mee om te gaan, zodat we dat echt in de komende 5 tot 10 jaar nog volop kunnen blijven doen.

**De voorzitter:** Nog een kleine interruptie misschien.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dank u wel voorzitter. Nog 1 kleine vraag over de mate waarin de EIB mee risico draagt. U stelt, als er iets misgaat en er moet aanspraak worden gedaan op het potje voor 'het ging mis'. In hoeverre pakt de EIB dan daadwerkelijk een klap?

**Gedeputeerde Koopmans:** Wij zijn achtergesteld.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** En dat betekent dat als er iets misgaat...

**Gedeputeerde Koopmans:** Dat wij de meeste pijn lijden.

**De heer Koppe (VVD):** Voorzitter, ik heb in ieder geval nog geen antwoord gehad op alle vragen. Ik heb ook gevraagd wat de extra administratieve kosten zijn en wie die kosten voor zijn rekening neemt en dan heb ik toch de vraag aan de heer Koopmans, begrijp ik u nou goed, zegt u nou op basis van onze afspraken dat wij als Staten geen budgetrecht hebben en dat wij dat bedrag, dat plafond van die € 250 miljoen niet kunnen verhogen als wij dat willen als Staten? Is dat wat u zegt?

**Gedeputeerde Koopmans:** Nee, dat heb ik niet gezegd.

**De heer Koppe (VVD):** Nee, u had het over budgetrecht en u had het erover dat er een plafond ligt van € 250 miljoen.

**Gedeputeerde Koopmans:** Nee, in uw betoog zei u: wij hebben het budgetrecht. Dat weet ik, maar dat is al gebruikt, namelijk u heeft de € 60 miljoen ter beschikking gesteld. Het is al gebeurd.

**De heer Koppe (VVD):** Ja, maar bent u het met mij eens dat als wij als Staten vinden dat wij meer budget moeten kunnen geven aan het LEF, dat wij dat als Staten kunnen, bent u dat met mij eens?

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja, dat beweer ik juist.

**De heer Koppe (VVD):** Oké, goed, dus we hebben het in eigen hand, we zijn echt niet overgeleverd aan anderen als we meer geld in duurzaamheid willen investeren.

**Gedeputeerde Koopmans:** Dan begrijpt u mijn punt even niet goed. Mijn bewering was dat... In uw betoog zat het verhaal van 'wij hebben het budgetrecht'. Dat klopt, maar dat is in het kader van de € 90 miljoen die nu, inclusief de € 30 miljoen van de EIB, beschikbaar is. Die is al door u ingezet, er is al een kredietbesluit genomen met betrekking tot die € 60 miljoen. Nu gaat het om de afspraken die we maken daarbinnen en daarover hebben we naar aanleiding van toezeggingen dit debat met u.

**De heer Koppe (VVD):** Maar dan blijft toch de vraag: bent u het met me eens dat als wij als Staten straks, als er zoveel aanvragen komen en het nog veel succesvoller wordt en het moet misschien wel € 300 miljoen worden, het aan de Staten is en dat u met een voorstel naar de Staten kan komen om meer geld in dat fonds te stoppen of niet?

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja, natuurlijk.

**De heer Koppe (VVD):** Goed, dan zijn we het daarover...

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja, daar zijn we het over eens en voorzitter daarom heeft de heer Prevoo net ook nog gezegd, en dat vind ik echt een hele verstandige aanvulling op datgene wat u aan wensenpakket heeft neergelegd, dat als er een uitbreiding komt, we ook juist dat punt van die betrokkenheid nog eens goed met elkaar gaan doornemen omdat we dan ook nog een separaat gesprek met de EIB vooraf hebben. Natuurlijk.

**De voorzitter:** Allerlaatste interruptie.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** De allerlaatste vraag inderdaad. Als de EIB niet aangeschoven was, hadden we dan die € 2,5 miljoen-grens opgehoogd, ook als er meer en extra geld gevraagd zou worden aan de Staten?

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja, dat zijn altijd van die hele ingewikkelde als-danvragen, maar het is wel andersom: doordat de EIB aan tafel is gekomen, daardoor hebben wij hier deze discussie.

**De voorzitter:** Er was nog even de vraag wat de administratieve kosten zijn, is dat op de een of andere manier nog te berekenen? Is daar nog een antwoord op te krijgen voordat wij gaan schorsen? Daar kan nog antwoord op gegeven worden, dat kan ook zittend.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja voorzitter, dat zijn de reguliere fondsbeheerkosten denk ik waar de heer... Die zijn contractueel vastgelegd.

**De voorzitter:** Ja en de omvang daarvan?

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, dat is onderdeel van de aanbesteding en dat leggen we voor u ter inzage.



**Gedeputeerde Koopmans:** Onderdeel van het eerder gesloten contract met Finquiddity.

**De voorzitter:** Ah, zo gaat ie. Oké, dan gaan we naar de heer Rossel want die had gevraagd om een korte schorsing. Dat wilden wij namelijk voorstellen want u heeft waarschijnlijk...

**De heer Rossel (GroenLinks):** De heer Koppe had nog een ander voorstel, maar ik ga nu even het minst vergaande voorstel doen en dat is inderdaad 10 minuten schorsing vragen. De heer Koppe had een verstrekkender voorstel volgens mij. Daar komt hij al.

**De heer Koppe (VVD):** Voorzitter, mijn voorstel zou zijn dat de vergadering doorgaat, dat we heel even met de woordvoerders ons terugtrekken, desgewenst ook contact hebben met de gedeputeerde, maar dat wij een amendement voorbereiden en dat we straks even dat amendement zo in stemming kunnen brengen en dan moeten we het debat niet nog eens een keer gaan voeren, hoogstens met een stemverklaring, maar dan komen we... óf we komen nu met een amendement, maar dan moeten we een kwartier schorsen.

**De voorzitter:** Ja, ik stel voor toch om het nu te doen. 10 minuten, dat moet lukken om het amendement...

**De heer Koppe (VVD):** Wij doen ons best.

**De voorzitter:** Want er is een tekst dus... En dan heeft het college ook zijn deel van de schorsing gedaan. Dus ik schors 10 minuten. Dat betekent dat wij om 11.12 uur, nee, dat vind ik mooier, 11.11 uur hier weer verdergaan. Dank u wel.

[SCHORSING]

**De voorzitter:** Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 6.3, G-17-041, Gewijzigd Statenvoorstel Limburgs Energie Fonds, brief van Gedeputeerde Staten van 5 december 2017. Er is schorsing gevraagd na de behandeling in 2 termijnen voor het eventueel mogen indienen of kunnen indienen van een amendement. De schorsing is aangevraagd door de heer Rossel en ik heb gehoord en gezien dat er ook door andere partijen nog geschorst is en in de schorsing van alles is gebeurd en wij zijn uiteraard allen benieuwd wat uit de schorsing naar voren komt. De heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, dat is ook mijn vraag. Ik wil allereerst opmerken dat ik het een grote schande vindt dat hier het achterkamertjesgekonkel alweer actief plaatsvindt in een monistisch systeem waarin het college ook bij de coalitie gaat zitten en ik ben heel benieuwd wat er nu uit komt en ik heb al begrepen dat mogelijk eerder gedane toezeggingen nu weer teniet zijn gedaan. Dus ik ben benieuwd wat er nu op papier kan of mondeling kan, maar wij moeten dadelijk wel gaan beslissen.

**De voorzitter:** Dat laatste moet zeker gebeuren, dus de vraag is: wordt er nog een amendement ingediend? Zo niet, gaan wij tot... Er is een amendement in voorbereiding. Door wie wordt dat ingediend? Door de heer Kuntzelaers wordt een amendement ingediend en is dat amendement al binnen? En de heer Rossel heeft een amendement ingediend ook hè? Ja. Dus we hebben nu een amendement van de heer Rossel en een amendement van de heer Kuntzelaers dat er nog niet is. Misschien kan de heer Kuntzelaers mondeling al zeggen wat in dat amendement staat, dan komt de

tekst vanzelf wel op de publicaties want anders vliegen wij uit de tijd. Ik geef graag het woord aan de heer Kuntzelaers voor het indienen van het amendement.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ja, dank u wel voorzitter. De PvdA zal zo dadelijk een amendement indienen. Teleurgesteld dat de toezegging die eerder gedaan was door het college niet omgezet kan worden in daadwerkelijk absolute cijfers. Wetende dat er geen meerderheid is om die drempel in de Staten te handhaven, dat er in ieder geval redelijke verantwoording achteraf zal moeten plaatsvinden want anders is er niks. Dat is ook de reden waarom dat amendement ingediend wordt. Wat wij willen is dat, als er boven de € 2,5 miljoen een deal wordt gesloten, die aan ons per direct wordt gerapporteerd en dat wij 1 maal per jaar op basis van de resultaten vanuit het LEF, uit de jaarstukken waar de cijfers dan in staan, op basis daarvan het debat met elkaar voeren of de middelen juist zijn uitgegeven en of de juiste projecten gesteund en gestimuleerd zijn geworden en mogelijk zelfs om alle successen te vieren die de gedeputeerde behaald heeft want ook dat kan een resultaat zijn van een debat.

**De voorzitter:** Ik ben benieuwd naar de tekst.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, ik wil toch een punt van orde maken. Want wij hebben daarstraks op papier, en dat is volgens mij een novum in dit huis, een aantal toezeggingen gekregen vanuit de zijde van Gedeputeerde Staten. De heer Kuntzelaers kan niet namens Gedeputeerde Staten praten, maar ik zou nu wel graag willen weten wat de status van die toezeggingen is die eerder in het debat gedaan zijn.

**De voorzitter:** Dan de heer Van Rey.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Voorzitter, er zijn ieder jaar 800.000 burenruzies, mijn buurman staat nu naast me. Wat vindt u van deze vertoning? Een oppositiefractie maakt een conceptamendement, er wordt geschorst, er wordt gevraagd aan de oppositie om mee te komen naar het coalitieoverleg, de oppositie wordt weggestuurd en nu komt u met een ander amendement, zonder overleg eventjes. Wat vindt u zelf van deze gang van zaken?

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ik geloof dat u hem in verschillende fases uit elkaar kunt trekken. Enerzijds is er het deel waarin er geschorst wordt en opgeroepen wordt tot een overleg. Het was mij niet duidelijk wie met wie ging overleggen en op welk punt. De conclusie was dat het een coalitieoverleg was. Bij terugkomst uit dat coalitieoverleg, daar ontstaat een heel helder beeld namelijk want de coalitie heeft in principe een meerderheid. Dat kan frustrerend zijn als je in de oppositie zit en ook frustrerend zijn als je in de coalitie zit af en toe, als je constateert dat je een minderheidsstandpunt vertegenwoordigt. De conclusie daaruit was dat dit de laatste strohalm was. Die heb ik gedeeld met de leden van GroenLinks. Beter gezegd, ik heb GroenLinks laten aanschuiven bij onze fractiebijeenkomst, in voorlopend de gedachte op die fusie die er ooit gaat komen. Dus wat dat betreft kan de oppositie niet zeggen dat ze niet betrokken wordt door de PvdA, net zoveel als mijn andere fractieleden.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** U hebt een betere verstandhouding met de rechterbuurman dan met de linkerbuurman, nou dat zegt veel, dat is echt heel goed, maar even dan concreet. Ik ken uw voorstel nog niet, maar ik hoorde u dan een rapportage te doen van die € 2,5 miljoen om dat in de Staten te doen 1 keer per jaar. Wordt dat een debat met geheime stukken dan? Hoe stelt u zich dat voor? Hebt u daar ook afspraken over gemaakt?

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Zoals de stukken naar ons toe gaan komen op het moment dat er een akkoord is bereikt of een deal is gesloten, dan wordt die aan ons toegestuurd en ik neem aan dat, op het moment dat die deal er ligt, dat grotendeels openbaar zal zijn en dat op basis daarvan de discussie gevoerd kan worden want de financiering is dan inmiddels bekrachtigd. Behalve natuurlijk als er iets heel dringend geheim moet zijn, maar ik deel uw mening dat transparantie een groot goed is.

**De voorzitter:** Tot zover. En er was nog een vraag over de toezeggingen in 1<sup>e</sup> termijn. Die toezeggingen staan gewoon. Punt. Tenzij ze worden ingetrokken, maar ze zijn niet ingetrokken. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Nee, die snap ik ook. Uiteraard geldt dat straks een amendement van de Staten altijd hoger is, dat snap ik, dat is duidelijk, evidentie. Volgens mij komt er bijna witte rook. Nee, dat is een ander amendement, dat is amendement 16 van de heer Rossel, dat is er al en is gepubliceerd inmiddels op de website.

We zouden al met de stemmingen over de andere agendapunten kunnen beginnen. Ik schors de vergadering weer voor 2 minuten, zodat het amendement kan worden ingediend. Ik verzoek iedereen op zijn plaats te blijven.

[SCHORSING]

#### **Stemming behandelstukken 14 december 2017: agendapunten 6.1 t/m 6.5**

**De voorzitter:** Dames en heren, ik heropen de vergadering. Inmiddels is amendement 17 binnen en dat betekent dat het is toegevoegd aan uw stukken op internet of intranet en dat betekent ook dat wij zo dadelijk bij de stemmingen, bij agendapunt 6.3 eerst amendement 16, dan amendement 17 en dan het stuk zelf in stemming zullen brengen. Dat brengt mij aan het einde van dit agendapunt 6.3 en ik ga met uw welnemen naar de stemmingen van de beslispunten van gisteren, de moties en dergelijke en als ik het goed heb, heb ik 10 stemmingen achter elkaar te gaan. Dat betekent dat ik u ga vragen om enige discipline in acht te nemen, te beginnen met dat iedereen op zijn eigen plaats gaat zitten, dat zou het handigste zijn. Volgens mij is dat zo als ik zo even rondkijk. Aan de orde zijn de stemmingen over een aantal agendapunten, te beginnen dadelijk 6.1 over de zilvergroeene natuurzone en daar komt achteraan de stemming over de gewijzigde motie 2365. Nee, sorry niet want die is aangehouden, dus dat gaat straks alleen over 6.1. Bij 6.2 zullen we stemmen over de Omgevingsverordening en motie 2366. Bij 6.3 over de amendementen 16 en 17 en het stuk zelf. Bij 6.4, dat is geen stemming want dat heeft u gisteren als hamerstuk afgehamerd en bij 6.5 zijn aan de orde de moties 2367, 2369, 2370 en 2372 omdat 2371, over het vuurwerk, is ingetrokken. Ik ga het dadelijk allemaal nog een keer zeggen op het moment dat we tot de besluitvorming komen.

Als iedereen op zijn plaats zit, betekent dat, dat ik begin met de besluitvorming over agendapunt 6.1 onder G-17-028, de wijzigingsverordening paragraaf 2.13, Zilvergroene natuurzone van de Omgevingsverordening Limburg 2014, agendapunt 6.1 was dat en ik ga eens kijken of dat allemaal al mogelijk is. Zijn we al zover? 6.1 gaan we mee beginnen, G-17-028. Ja, dat is nu aan de orde. Dat betekent dat we daarover gaan stemmen als iedereen op zijn plaats zit. De stemming is geopend. De stemming is gesloten en de uitslag is als volgt, dat dat agendapunt is aangenomen met 44 stemmen voor, 2 stemmen tegen. Tegenstemmen komen van 1 VVD'er en van 50PLUS en de rest is ge... Daarmee is het voorstel geaccordeerd, aldus besloten.

Kom ik met u bij de besluitvorming over agendapunt 6.2, de Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014, regels inzake geothermie in milieubeschermingsgebieden. G-17-034, 6.2. De stemming is geopend. 6.2, Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg. De stemming is gesloten en ik kan u mededelen dat dit stuk met algemene stemmen is aanvaard. Aldus besloten.

Kom ik met u bij motie 2366, de gewijzigde motie inzake geothermie in de mix van energiebesparing en opwekking, ingediend door de heer Van der Linden, de heer Franssen en mevrouw Plusquin. Gewijzigde motie 2366. Motie is aan de orde voor stemming en ik kijk even of dat al kan, 2366. Nee, nog niet. Komt, komt, nog even wachten, motie 2366. Ja, wij kunnen? Dan is de stemming nu geopend over 2366. Wij missen nog 1 stem, 2366. Hij is binnen. De stemming is gesloten. Deze motie 2366 is verworpen met 17 stemmen voor en 29 tegen. Voor hebben gestemd de fracties van de PVV, de VVD, 50PLUS, Partij voor de Dieren, Volkspartij Limburg en de overige partijen hebben allen tegengestemd. Daarmee is motie 2366 verworpen. Aldus besloten.

Kom ik met u bij agendapunt 6,3, het LEF, de financieringsaanvraag LEF. Eerst amendement 16, maar eerst even de heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Ja voorzitter want wij hebben net amendement 17 gekregen en wij hebben daar niet over kunnen debatteren omdat we de strekking nu pas hebben gezien, maar het is me nog niet helemaal duidelijk. Ik probeer het toch even hier aan de orde te stellen. Hier is eigenlijk een toevoeging gedaan aan hetgeen in het ontwerpbesluit staat, om ons te informeren, maar bovenop ligt er ook nog een toezegging om toch voor wensen en bedenkingen te komen bij 10% van het fonds. Hoe moeten wij het nu interpreteren? Dat die toezegging hiermee overruled wordt of blijft die toezegging staan?

**De voorzitter:** Als het amendement wordt aangenomen, betekent het dat het amendement hogere rechtskracht heeft dan de toezegging want de toezegging wordt daarmee ingetrokken. Dus als het amendement wordt aangenomen, geldt de tekst van het amendement.

**De heer Rossel (GroenLinks):** En de tekst van het amendement geldt dan voor alle toezeggingen die tijdens het debat gedaan zijn? Want er zijn meerdere toezeggingen die op papier zijn gesteld.

**De voorzitter:** Alleen voor de grens, maar daar kijk ik nog even naar rechts. Alleen voor de grens, ja.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Akkoord. Ik zou graag wel een stemverklaring willen afgeven.

**De voorzitter:** Dat doen we zo dadelijk bij 17, maar we beginnen eerst bij 16. Mijnheer Van Rey, ja.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Ik ben naar voren gelopen bij 17.

**De voorzitter:** O, 17.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Mag ik dat ook even?

**De voorzitter:** Dan mag u daarna ook even een stemverklaring geven.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Nee nu.

**De voorzitter:** O, nu. Ja.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Ik heb een verhelderende vraag voor mijn rechterbuurman want in het dictum wordt gesproken over financieringsaanvragen boven de € 2,5 miljoen achteraf per aanvrager. Het gaat er mij natuurlijk om dat we geïnformeerd worden over de financieringsbesluiten, toezeggingen, niet over de aanvragen. Dus ik zou dat graag willen aanpassen. Anders krijgt u veel meer werk omdat ik heb gezien dat er 100 aanvragen zijn afgewezen en als van die 100 aanvragen er 80 boven de € 2,5 miljoen zijn, dan krijgen we wat te bespreken hier allemaal. Dus u moet vooral zo doorgaan met geen overleg met uw linkerbuurman.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Voorzitter, mijn buurman heeft 2 dagen lang zitten klagen dat hij die 100 en zoveel aanvragen niet heeft kunnen zien. Nu krijgt hij de kans en nu brengt hij het in. Desalniettemin, de correctie is prima.

**De voorzitter:** Oké, dan wordt amendement 17 gecorrigeerd. Het woord 'aanvraag' op de 2<sup>e</sup> regel wordt 'besluit'.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, dan zou ik toch nu over 6.3 in zijn geheel een stemverklaring willen afgeven want dat heeft ook betrekking op het amendement en het ontwerpbesluit zelf.

**De voorzitter:** Dat lijkt me verstandig dat u dat nu doet.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Ja. Voorzitter GroenLinks is niet blij met hoe het debat verlopen is, ook niet met het halfbakken compromis dat er uiteindelijk uit is gekomen. Wij vinden het helemaal loslaten van de grens voorlopig onverantwoord omdat er ook nog geen kader onderliggend aan het LEF ligt. We moeten eerst met elkaar gaan bespreken: welke koers willen we met het LEF uit, wat vinden we doelmatige investeringen? Daarom dienen wij zelf amendement 16 in. Mocht het amendement worden verworpen, gaan wij ook tegen het ontwerpbesluit en het moge duidelijk zijn dat we... Het gaat om een toevoeging bij amendement 17 en die toevoeging kunnen we wel steunen.

**De voorzitter:** Oké, dan een stemverklaring van de PVV.

**De heer Housmans (PVV):** Dank u wel voorzitter. Voorzitter, wij houden vast aan de argumenten die wij al verwoord hebben tijdens het debat zelf. Voor ons is er geen amendement nodig en het halfbakken mosterd-na-de-maaltijdresultaat van het monistisch achterkamertjesgebeuren, daar doen wij al helemaal niet aan mee. Dus wij wijzen allebei de amendementen dadelijk af en zullen het voorstel dan ook niet steunen, wij vinden dat de controle moet blijven.

**De voorzitter:** Dank u wel. Een stemverklaring van de VVD.

**De heer Van den Akker (VVD):** Dank u wel voorzitter. Amendement 17 wordt dus nog gewijzigd. We hebben bij de 1<sup>e</sup> termijn gisteren ook gevraagd om een toezegging om Provinciale Staten terstond te informeren. Daar staat nu 'achteraf'. Dus als daar nog het woord 'terstond' zou kunnen worden toegevoegd.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ja, dat kan.

**De voorzitter:** ja, dat vind ik wel zo langzamerhand echt onzorgvuldig worden, daar gaat het even niet om, dus ik wil toch iedereen oproepen om in de toekomst de teksten in 1 keer goed... als dat mag. Ja, mevrouw...

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, ik wil een persoonlijke stemverklaring afleggen over het Statenvoorstel. Mijn naam is in het debat meerdere keren genoemd. De reden dat ik in dit geval wel ga instemmen met het loslaten van de € 2,5 miljoen heeft ten 1<sup>e</sup> te maken met de EIB. We zijn blij met de € 30 miljoen die we nu hebben en we willen ook nog heel veel meer krijgen en de EIB wil geen politieke bemoeienis, dus in dit geval kunnen we het niet meer in stand houden. Ten 2<sup>e</sup>, waarom willen wij altijd wensen en bedenkingen uiten inderdaad als het boven de € 2,5 miljoen is en dat gaat voornamelijk over het maatschappelijk rendement de discussie en we kunnen toch wel zeggen dat bij dit Statenvoorstel het maatschappelijk rendement toch overduidelijk is.

**De voorzitter:** Bedankt voor deze persoonlijke stemverklaring. Zijn er nog anderen die een stemverklaring willen afleggen? Dan kan dat nu. Niet? Dan gaan we over tot stemming. Begint bij amendement 16, ingediend door de heer Rossel. Als iedereen op zijn plaats zit, dan kan over amendement 16 worden gestemd. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. Amendement van de heer Rossel is met 3 stemmen voor, 43 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks en de Volkspartij Limburg en de overige fracties hebben tegengestemd. Aldus besloten.

Komen wij bij amendement 17, het gewijzigde amendement, moet u in het dictum lezen dat achteraf... Ik lees het voor: waarbij Provinciale Staten over alle financieringsbesluiten boven de € 2,5 miljoen achteraf terstond worden geïnformeerd en aan de hand van de jaarstukken uit de reguliere... et cetera, et cetera. Dus 'aanvragen' wordt vervangen door 'besluiten' en 'terstond' wordt toegevoegd. Dat krijgt u allemaal nog een keer op papier, maar we gaan wel tot stemming over, gewijzigd amendement 17. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. Amendement numero 17 is aangenomen met 36 stemmen voor, 10 stemmen tegen. Voor hebben gestemd het CDA, de SP, de VVD, D66, PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren, Volkspartij Limburg. De overige partijen hebben tegengestemd. Aldus besloten.

Komen wij bij het stuk zelf, inclusief het amendement, dus het amendement heeft het besluit bij 6.3 vervangen, of veranderd. Aan het besluit is namelijk het besluit van amendement 17 toegevoegd. 6.3, ik breng het in stemming. Wie voor het LEF, G-17-041, is, stemt voor. De anderen stemmen uiteraard tegen. De stemming is geopend. 6.3, het geamendeerde voorstel.

De stemming is gesloten. Het geamendeerd voorstel is aangenomen met 33 stemmen voor, 13 stemmen tegen. Tegen hebben gestemd de fracties van de PVV, van GroenLinks, 50PLUS en de Volkspartij Limburg. De overige partijen hebben voor gestemd. Daarmee is het stuk aanvaard.

Nogmaals, 6.4 was gisteren een hamerstuk, is al afgehamerd. Kom ik bij 6.5, een aantal moties, ik ben ze even aan het zoeken. Ik heb ze al. Aan de orde is eerst de stemming over motie 2367, over Connect Limburg, ingediend door de heer Van Rey. 2367 over Connect Limburg. De motie is gisteren behandeld en die breng ik nu in stemming. De stemming is geopend. Wij wachten nog op 2 stemmen, 1 stem. Ik mis nog 1 stem, als iemand denkt dat hij het is, mag hij nog een keer drukken. Geen knipperende lichtjes voor u. O, de heer Bus is weg. Ja, dat heb ik gezien. Dan is de stemming nu gesloten en is de motie... Ik zie niks. Ja, de motie is bijna aangenomen, sorry, met 5 stemmen voor en 40 stemmen tegen. Voor hebben gestemd de fracties van GroenLinks, 50PLUS, Partij voor de Dieren, Volkspartij Limburg en de overige partijen hebben tegengestemd. Aldus verworpen.

Kom ik met u bij de gewijzigde motie 2369, motie Toetreding Provincie Limburg tot de EGTS Rijn-Alpen Corridor. De gewijzigde motie 2369. De stemming is geopend, 2369.

De stemming is gesloten en deze motie is aangenomen denk ik, ja daar komt ie, met 29 stemmen voor, 16 stemmen tegen. Tegen hebben gestemd de fracties van PVV, SP en de overige fracties hebben voor gestemd. Aldus besloten.

Kom ik met u bij motie 2370, de motie over de milieu- en gezondheidsproblematiek Intensieve Veehouderij. De heer Tegels, stemverklaring.

**De heer Tegels (CDA):** Ja, dank u wel voorzitter. Een punt van orde. Gisteren is afgesproken dat we geen stemverklaringen zouden doen vandaag, maar na fractievergadering vanmorgen, hebben wij toch behoefte aan een stemverklaring bij deze motie. Wij zijn grote voorstander van een plan om zoveel mogelijke middelen vanuit het Rijk naar Limburg te halen in het kader van die verduurzaming veehouderij. Dus dat is een goed punt vanuit deze motie, maar het probleem dat wij hebben, is dat wij luchtkwaliteit veel breder op willen pakken. Het gaat om luchtkwaliteit verbeteren in heel de provincie en ook kijken naar andere aspecten dan alleen de veehouderij. Dus dat is de reden dat de CDA-fractie tegen deze motie stemt. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel. Geen andere stemverklaringen, dan ga ik met u over tot besluitvorming over 2370 en de stemming is bij dezen geopend.

De stemming is gesloten en deze motie is aanvaard met 29 stemmen voor, 16 stemmen tegen. Tegen hebben gestemd de fracties van het CDA en de VVD. De overige fracties hebben voor gestemd. Aldus besloten.

Kom ik met u bij de motie 2372, want 71 is ingetrokken, 72, de motie over de geitenhouderij. Daar komt nog een stemverklarinkje denk ik aan.

**Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren):** Een verzoek om een hoofdelijke stemming over deze motie.

**De voorzitter:** O, dat is nieuw, een verzoek om hoofdelijke stemming over de geitenhouderij, 2372. Dan moeten we even iets in gereedheid brengen want we hebben gisteren uiteraard een nummer getrokken. We gaan zo dadelijk over tot hoofdelijke stemming over motie 2372 over de bouwstop geitenhouderij en wij hebben gisteren bij loting bepaald dat de stemming zal beginnen bij mevrouw Claessens, zij mag als eerste dadelijk een stem uitbrengen. 2372. Iedereen akkoord? Dan gaan we met de hoofdelijke stemming beginnen. De Griffier leest de naam en u zegt of u voor de motie bent of tegen de motie bent.

**Griffier Braam:**

Mevrouw Claessens-Schepers (SP): Tegen.

De heer Dierks (PVV): Voor.

De heer Van Dijk (PvdA): Voor.

Mevrouw Van Dommelen (D66): Tegen.

De heer Fijnje (PVV): Voor.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Is afwezig.

De heer Frische (CDA): Tegen.

De heer Geraats (CDA): Tegen.

Mevrouw Giesen-Cox (CDA): Tegen.

De heer Heldens (CDA): Tegen.

De heer Hermans (PVV): Voor.  
 Mevrouw Hermans (CDA): Tegen.  
 De heer Heuvelings (VVD): Tegen.  
 Mevrouw Houben (PvdA): Voor.  
 De heer Housmans (PVV): Voor.  
 De heer Kirkels (VVD): Tegen.  
 De heer Koppe (VVD): Tegen.  
 De heer Kuntzelaers (PvdA): Voor.  
 De heer Kusters (SP): Tegen.  
 Mevrouw Lauvenberg-Evers (SP): Tegen.  
 De heer Van der Linden (50PLUS): Voor.  
 De heer Van der Loo (PVV): Voor.  
 De heer Nijskens (VVD): Tegen.  
 Mevrouw Nillesen-van Lammeren (CDA): Tegen.  
 De heer Pfoister (PVV): Voor.  
 Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voor.  
 De heer Quaedflieg (SP): Tegen.  
 De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Voor.  
 De heer Rossel (GroenLinks): Voor.  
 De heer Ruiters (CDA): Tegen.  
 De heer Schaminée (SP): Tegen.  
 De heer Schilders (SP): Tegen.  
 De heer Simons (PVV): Voor.  
 De heer Van Soest (PVV): Voor.  
 De heer Tegels (CDA): Tegen.  
 De heer Titulaer (CDA): Tegen.  
 De heer Vaessen (D66): Tegen.  
 De heer Van de Ven (D66): Tegen.  
 De heer Verhoijzen (CDA): Tegen.  
 De heer Voncken (SP): Tegen.  
 De heer Van Wageningen (D66): Tegen.  
 Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Tegen.  
 De heer Van den Akker (VVD): Tegen.  
 Mevrouw Berghorst (PvdA): Voor.  
 De heer Bosch (PVV): Voor.  
 Mevrouw Brugman-Rustenburg (GroenLinks): Voor.  
 De heer Bus (SP): Is afwezig.

**De voorzitter:** De uitslag van de stemming is aldus dat 18 stemmen voor, 27 stemmen tegen. Daarmee is de motie verworpen. Aldus besloten. Daarmee heb ik agendapunt 6.5 gehad.

#### **6.6. P-17-019 Statenvoorstel inzake Maatregelen naar aanleiding van fraude met fractievergoeding PVV door voormalig Statenlid Heemels**

**De voorzitter:** Kom ik met u bij agendapunt 6.6, we gaan dus door met de agenda en wij proberen in ieder geval de 1<sup>e</sup> termijn van het volgende agendapunt nog voor de lunch af te handelen en afhankelijk van hoe het gaat misschien ook nog wel de 2<sup>e</sup> termijn, dat zien we zo dadelijk.



Dames en heren, aan de orde is agendapunt 6.6, P-17-019 Statenvoorstel inzake maatregelen naar aanleiding van fraude met fractievergoedingen van de PVV door voormalig Statenlid de heer Heemels.

Dames en heren, even ter inleiding. Het heeft enige tijd geduurd voordat wij hier in de Staten dit dossier hebben kunnen agenderen, maar het is dan eindelijk wel zo ver en je kunt zeggen dat er in de samenleving veel over dit dossier gesproken is en de vraag werd wel gesteld waarom er nog een extra Statenvergadering nodig is voor dit. Je kunt... Mag ik even stilte? Ik denk dat het goed is dat je aan burgers wilt laten zien dat de politiek omgaat en hoe de politiek omgaat met integriteitskwesaties die het aanzien van het Provinciaal bestuur geen goed doen en waardoor het vertrouwen van de burger in de politiek en het Provinciaal bestuur schade oploopt en ik denk dat ik namens iedereen kan spreken, dat iedereen hier in deze zaal het in hoge mate betreurt dat er door voormalig Statenlid de heer Heemels fraude is gepleegd met de fractiegelden van de PVV en ik denk dat ook niemand hier in deze zaal dat accepteert. Het is dat wij geen moties of dat ik geen moties van treurnis mag indienen, anders hadden we die natuurlijk voorbereid en ik denk dat die zou zijn aanvaard.

Wij moeten vandaag samen op zoek naar de wijze en binnen welke termijn de door de heer Heemels aangebrachte financiële schade, het gefraudeerde bedrag, terugbetaald wordt, al dan niet via de PVV-fractie terugbetaald wordt aan de Provincie Limburg, maar belangrijker misschien nog, daarnaast moeten we het hebben over hoe de schade aan de betrouwbaarheid van het publiek bestuur kan worden hersteld en hoe we met elkaar, en iedereen zeg ik ook maar, het zelfreinigend vermogen inbouwen en versterken en daarmee kunnen voorkomen dat er in de toekomst opnieuw fraude met fractiegelden wordt gepleegd. Het vergt voor de toekomst oplettendheid, elkaar durven aanspreken en elkaar durven controleren. Er zijn al meerdere stappen hiertoe gezet en in de voorstellen ziet u ook weer een aantal nieuwe voorstellen daartoe toegevoegd. Ik roep iedereen op om een waardig debat hierover te voeren, waarin goed geluisterd wordt naar elkaars argumenten.

Dan de toelichting op het Statenvoorstel zelf. Op 18 februari 2016 verklaart de heer Heemels, voormalig Statenlid van de Statenfractie PVV, dat hij als penningmeester financiële misstappen binnen de Statenfractie PVV heeft begaan, waar niemand anders dan van op de hoogte was. De Stichting Ondersteuning Provinciale Fractie Limburg Partij voor de Vrijheid, hierna 'de stichting' genoemd en de Provincie doen samen aangifte. De Provincie stelt tevens een integrale feitenrapportage op en op 3 oktober van dit jaar worden verduistering van gelden op de bankrekening van de stichting, vervalsing van fractieverantwoordingen, inclusief onderliggende bonnetjes, loonberekeningen en aangiften loonheffingen, door de rechtbank bewezen verklaard en wordt betrokkene veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding aan de stichting van € 183.371,00 en nog wat cent. Het door het Presidium vastgestelde bedrag aan fractiebijdrage waarmee gefraudeerd is, bedraagt € 178.730,06. De PVV-fractie is dit bedrag verschuldigd aan de Provincie Limburg.

Het voorstel is behandeld in het Presidium van 1 december 2017. Provinciale Staten zal worden gevraagd:

1. om een keuze te maken uit 3 terugvorderingsscenario's;
2. de van de PVV-fractie, de stichting en de heer Heemels ontvangen gelden evenals de door de Provincie toe te passen kortingen op toekomstige fractiebijdragen van de PVV-fractie toe te voegen aan de post Onvoorziene uitgaven PS/Griffie;
3. een civielrechtelijke vordering in te stellen op de heer Heemels ter hoogte van ten minste € 65.000,00 voor de extra gemaakte kosten in verband met deze fraudezaak.

We hebben afgesproken dat de behandeling van deze zaak in 2 termijnen zal plaatsvinden en in feite is het een debat onder elkaar. Er is geen Gedeputeerde Statenstuk dat moet worden verdedigd door Gedeputeerde Staten en vandaar ook dat Gedeputeerde Staten in principe niet aan het debat zullen deelnemen.

Dit gezegd hebbende, open ik de 1<sup>e</sup> termijn van Provinciale Staten en volgens het ingediende spreektijdenoverzicht is de eerste aan de beurt zie ik dan even van partij, daar komt hij, wij moeten naar de volgende bladzijde, zou de 1<sup>e</sup> bijdrage zijn, dat is hier weggefallen... Deductie leert mij dat de 1<sup>e</sup> spreker de PVV zelf is en dat zal de heer Housmans zijn want op de volgende bladzijde begint het pas bij punt 2, vandaar. Ik geef het woord aan de heer Housmans namens de PVV-fractie.

**De heer Housmans (PVV):** Dank u wel voorzitter. Voorzitter, de PVV staat in dit dossier met handen en voeten gebonden aan het spreekgestoelte want voorzitter, de fraudezaak is nog altijd onder de rechter, er loopt een hoger beroep en de PVV heeft altijd aangeven op geen enkele wijze aanleiding te willen geven tot een ander of milder vonnis door de rechter. Daarom heeft de PVV, nadat wij volledige transparantie hebben gegeven en aangifte hebben gedaan, het voeren van het woord in dezen overgelaten aan het Openbaar Ministerie (OM) en natuurlijk waren er vele momenten waarop de PVV graag had willen reageren, zeker bij tv-optredens van de heer Heemels, maar voorzitter wij hebben het toen in het belang van de rechtsgang niet gedaan en doen dit nu nog steeds niet. Laten we wel wezen voorzitter, het betreft hier een strafzaak, geen bestuurszaak en ik vraag u dan ook als voorzitter hiermee rekening te houden en hiervoor dan ook te waken.

Voorzitter, de PVV gaat dan ook vandaag niet, net als op andere momenten, inhoudelijk reageren op de zaak. De PVV hoeft zich namelijk niet te verdedigen. De gehele inhoudelijke behandeling is openbaar door het OM gevoerd, en wordt in het hoger beroep nogmaals door het OM bepleit en voorzitter, uit zowel het onderzoek van de politie, maar ook voor het OM en in het vonnis van de rechtbank van Maastricht, wordt de PVV niets verweten. De PVV is in dezen, zoals de rechter het in haar vonnis omschreef, slachtoffer geworden van fraude en wel en ik citeer hierbij uit het vonnis van de rechtbank: "Fraude op een heel doelmatige en geraffineerde manier". Niet alleen de PVV is hierbij om de tuin geleid, maar dit geldt ook voor de controller van de Provincie die net als de PVV dezelfde gefingeerde stukken voorgelegd heeft gekregen en geaccordeerd heeft.

Voorzitter, de PVV heeft altijd gesteld dat het verduisterde geld terug moet komen bij de Provincie. Hiervoor heeft de PVV aangeboden de volledige vordering op de heer Heemels van € 186.000,00, niet € 183.000, over te dragen aan de Provincie ter dekking van het verduisterde bedrag van € 179.000,00. Voorzitter, ik heb al gememoreerd dat de PVV door de rechter is gevrijwaard van iedere verantwoordelijkheid. Echter, door deze coalitie en Staten wordt getracht ons wel te veroordelen. Voorzitter, waar gaat het hier vandaag eigenlijk over? We zijn het er allemaal over eens dat wat gebeurd is nooit had mogen gebeuren en voorzitter daarvoor is aangifte gedaan en daarvoor hebben we dan ook het strafrecht.

Voorzitter, als we alleen al kijken naar andere zaken die spelen, dan hebben we het niet over de herindeling Heerlen-Landgraaf en de kwestie in Brunssum. Bijvoorbeeld in Roermond werd door de oud-voorzitter van het CDA, penningmeester van het kerkbestuur, vorig jaar € 750.000,00 verduisterd. Vordert de Provincie nu die subsidies ook terug? Een penningmeester van de PvdA verduisterde € 10.000,00, hiervoor werd, zoals we konden lezen, een regeling met de dader getroffen en niet met de partij. Subsidie die verstrekt is door het LIOF en ten onrechte gebruikt wordt, wordt niet teruggevorderd en afgeschreven, daarvan zijn meerdere casussen bekend en volgens mij zijn we daar nu 50% aandeelhouder in. En voorzitter, als een ambtenaar fraudeert, wordt ook niet zijn afdeling

gekort, maar wordt het verhaald op de fraudeur. Voorzitter, waarom gebeurt het hier niet hetzelfde, waarom wil de Provincie de vordering niet overnemen? Ik zal het u zeggen voorzitter. Dat komt omdat door het snijden in de fractiebijdrage van de PVV het werk van de PVV bemoeilijkt wordt en dat komt zo wel erg goed uit.

In voorstel 1 wordt het de PVV erg moeilijk gemaakt normaal te functioneren. Voor het 1<sup>e</sup> kwartaal 2019 zou dat zelfs betekenen dat de PVV geen eurocent budget heeft. Dat lijkt ons niet gerechtvaardigd, zeker als je bedenkt dat uit het fractiebudget onder andere juridische bijstand en de kosten moeten worden betaald voor de strafzaak en uiteindelijk de vordering op de heer Heemels in te vorderen. Voorstanders van voorstel 1 zullen stellen dat je van een kale kip niet kunt plukken, maar voorzitter, van een kale kip kun je wel prima soep trekken.

Voorzitter, het is nog maar de vraag of het überhaupt binnen de wet- en regelgeving mogelijk is en onze advocate twijfelt hier ernstig aan, maar voorzitter wat de PVV het meest verbaast, is dat het punt waar het vandaag over zou moeten gaan niet is ingebracht, namelijk het kritisch kijken naar de regels en omgangsvormen in dit huis om dit soort geraffineerde fraude verder te bemoeilijken. Er is geen enkel voorstel opgenomen om de controller van de Provincie meer mogelijkheden te geven om te controleren. De PVV neemt die maatregelen zelf wel. Van ons krijgt de controller inzage in de lopende rekeningen, actueel, via internet, en in alle transacties.

Voorzitter, de PVV past ervoor om door deze Staten te worden veroordeeld daar waar wij door de rechter zijn gevrijwaard. Voorzitter, en dat terwijl de affaires in de politiek legio zijn. Denk maar eens bijvoorbeeld aan het zitzakraadslid in Kerkrade dat weer gewoon na veroordeling terug in de raad kon komen voor hetzelfde CDA. Het grootste synthetische drugslab van Nederland lag in de schuur van de voorzitter van het CDA, terwijl fractieleden op bezoek kwamen in de huiskamer en de Commissaris van de Koning in Drenthe moest aftreden voor vriendjespolitiek. Voorzitter, daar waar in alle andere gevallen het strafrecht wordt toegepast en partijen met al hun bagage in deze Staten ervoor kiezen om de PVV trachten te veroordelen. Daarnaast worden de fractieleden van de PVV veroordeeld om tot in lengte van dagen een stichting te blijven besturen om te kunnen blijven vorderen op de heer Heemels, terwijl de middelen hiervoor worden beperkt en dit voorzitter terwijl de Provincie hier gewoon een afdeling voor heeft die dit perfect kan.

**De voorzitter:** U doet het nu in 1... Ik wil zo even met u afspreken. Er mogen uiteraard interrupties plaatsvinden.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dat was niet helemaal duidelijk.

**De voorzitter:** Nee, maar goed. Er is niet afgesproken van niet, maar ik wilde niet al meteen na 1 zin beginnen met interrupties want dan komen we er niet. Dus ik stel voor de interrupties een beetje aan het einde van iedereen zijn bijdrage te hebben, dan kunnen we het ook een beetje in de hand houden wat de tijd betreft. U was toch aan het einde, de laatste zinnen bezig, dus ik laat de interruptie nu toe.

**De heer Housmans (PVV):** Ik ben helemaal klaar.

**De voorzitter:** Ja. De heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ja, dank u wel voorzitter. Ik wil citeren uit een bijdrage van de PVV zelf toen het ging over integriteitskwesaties hier in dit huis: laten we het vooral niet te technisch maken, maar een moreel oordeel vellen over wat er gebeurd is. En die oproep zou ik graag van uw eigen

partij naar u toe willen richten vandaag. Maak het vooral niet te technisch en spreek u vooral uit over wat er gebeurd is, dat is 1. En een 2<sup>e</sup> vraag die ik u zou willen stellen is: zou u alstublieft in willen gaan op de casus waarom we hier bij elkaar zijn, namelijk dat de Limburger is bestolen van € 175.000,00, u bent bestolen van € 175.000,00 en alstublieft, hou op met andere zaken, andere casussen, buiten dit huis erbij te slepen om aandacht af te leiden van datgene wat er binnen uw fractie gebeurd is want daarom zijn we vandaag hier bij elkaar en ik roep u op om met name het debat te voeren hoe het geld binnen uw fractie beheerd is en wat er in die zaak precies gebeurd is hier vandaag. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dat zijn eigenlijk 2 vragen.

**De heer Housmans (PVV):** Voorzitter, ik vind het heel jammer dat ik de Passiespelen gemist heb want dit optreden had ik graag gezien.

**De voorzitter:** Er zijn 2 vragen gesteld.

**De heer Housmans (PVV):** Maar goed voorzitter, wij gaan het debat niet uit weg. Sterker nog, wij hebben volledige transparantie gegeven in het Presidium, wij hebben u complete inzage gegeven in alles. Daar is geen enkele zaak op af te doen en daarnaast voorzitter, het debat wordt voor ons gevoerd door het OM, daar waar het thuishoort in de strafzaak mijnheer Kuntzelaers en in de trias politica hebt u daar respect voor te hebben. Wij zijn partij in een strafzaak en dat hebt ook u te respecteren en dan kunt u hier toneelspelen zoveel u wilt, u hebt boter op uw hoofd. Wij doen daar niet aan mee. Wij doen dat daar waar het thuishoort, in de strafzaak waar ook al die andere zaken behandeld zijn.

**De voorzitter:** De heer Schaminée.

**De heer Schaminée (SP):** Dank u wel voorzitter. Ook op dit punt, dat komt ook in het antwoord op de heer Kuntzelaers terug, wil ik ook nog even ingaan. De heer Heemels zegt, ik snap wat... Excuus, dat is niet bewust, de heer Housmans zegt....

**De heer Housmans (PVV):** Nog 1 keer mijnheer Schaminée en we hebben een probleem.

**De heer Schaminée (SP):** Het gaat hier over de heer Heemels. Ja goed, dat de verwarring even gemaakt wordt, maar even serieus, we moeten dit wel zuiver doen. De heer Housmans zegt, en ik kan me daar voor een deel wel in vinden, er is een strafzaak die loopt en daar wordt een hele hoop gezegd en daar moet je niet te veel in willen treden, daar kan ik me misschien voor een deel nog wel in vinden ook, maar wat dan ontbreekt is dat we ook hier natuurlijk, daar hebben we nu een debat over en ik hoop dat de heer Housmans het met me eens is, wel met elkaar moeten spreken over: waar is het hier misgegaan? Er is geld beschikbaar gesteld aan de fractie, in vertrouwen aan de fractie gegeven, en onder beheer van die fractie is daar geld verdwenen, is geroofd door de heer Heemels, en we moeten het nu met elkaar hebben over hoe we dat gaan oplossen en dan kan de heer Housmans niet zeggen: ja, maar dat is een strafzaak, daar wil ik het helemaal niet over hebben. Dat is waar we hier voor met elkaar het debat voeren en ik hoop toch wel dat de heer Housmans daarover met ons in ieder geval wel het debat wil voeren. We moeten toch wel zorgen dat het geld op een goede manier terugkomt en dat we het hier goed afdoen. Bent u dat met mij eens?

**De heer Housmans (PVV):** Voorzitter, misschien kan de heer Schaminée dadelijk mijn bijdrage even terugluisteren want ik heb letterlijk gezegd hoe wij van mening zijn dat het geld tot iedere eurocent, en zelfs meer, moet terugkomen, namelijk door het sederen van de vordering en daarmee zijn wij heel

duidelijk geweest, van het begin af aan. We hebben heel duidelijk van het begin af aan gesteld: iedere eurocent moet terug en dat blijven we ook zeggen en dat is integer, dat is consequent. We hebben gezegd: iedere eurocent komt terug, wij gaan iedere eurocent terugvorderen. Dat doen we ook, daarvoor hebben we aangifte gedaan, daarvoor hebben we ons door het OM laten vertegenwoordigen in de strafzaak, daarvoor hebben we zelf ingesproken als geschade partij, daarvoor gaan we dat weer doen, ook in het hoger beroep, zoals het hoort. Daarvoor is een uitspraak van de rechter, die dan nu weliswaar onderwerp is van het hoger beroep, waarin de rechter ons volledig in het gelijk heeft gesteld, waarin de rechter zei: u krijgt niet € 183.000,00, maar € 186.000,00 en waarvan wij als PVV zeggen: die mag u helemaal terug hebben want dat is van u en niet € 179.000,00, nee de volledige vordering. Al het geld dat gemoeid is met de fraudezaak hebben we u aangeboden en wat heeft u gezegd: nee, we pakken die vordering niet over, wij gaan het anders doen. Daar gaat het om en dan kom ik terug op de rest van mijn betoog en dat kunt u dadelijk in alle rust even naluisteren want dat is een kwestie van met 2 maten meten, maar wij hebben aangeboden om iedere eurocent, en zelfs meer dan dat, terug te geven en dat weet u verdraaid goed.

**De voorzitter:** Mijnheer Schaminée nog.

**De heer Schaminée (SP):** Ja voorzitter, we hebben allemaal gezien dat er in de media al iets gezegd werd over welke keuze de fracties maken. Laat wel wezen, wij hebben natuurlijk wel een voorkeur, maar het scenario waar wij voor kiezen, spreken wij hier vandaag uit. Dus goed, laten we daar niet op vooruitlopen. Ik zal dadelijk in mijn termijn aangeven wat de voor- en nadelen per scenario bij wijze van spreken zijn en waarom wij onze keuze maken zoals we die maken. Ik wilde nog een ander punt aansnijden voorzitter want de heer Housmans zei net: het functioneren van de fractie dreigt bemoeilijkt te worden als de fractie gekort zou worden, zoals bijvoorbeeld in het 1<sup>e</sup> scenario, maar ook in het 3<sup>e</sup> scenario gebeurt, maar is het niet zo, mijnheer Housmans, dat zijn bedragen van bijvoorbeeld € 20.000,00, € 25.000,00 of € 30.000,00 per jaar. Is het niet zo dat...

**De heer Housmans (PVV):** Lees de stukken maar een keer opnieuw, het gaat er bovenuit.

**De heer Schaminée (SP):** Het maakt even niet uit wat de precieze bedragen zijn, maar is het niet zo dat dat geld in de afgelopen jaren ook niet gemist is toen de heer Hemels dat wegroofde? Dus de facto maakt het voor uw fractie zou ik zeggen niet eens heel veel uit. U heeft al die jaren als fractie dat geld niet gemist blijkbaar toen de heer Heemels daar de gekste dingen mee deed en ik snap wat u bedoelt, je moet een fractie niet helemaal korten, dan kan een fractie niet meer functioneren, maar het bedrag dat we korten, is ongeveer in dezelfde proportie als de heer Heemels jaarlijks eraf snoepte. Dus zo hard kunt u toch niet u in uw functioneren bemoeilijkt worden daardoor.

**De heer Housmans (PVV):** Mijnheer Schaminée, leuk betoog. Ik heb u net gezegd in mijn betoog dat 1 van de extra kosten die wij nu maken kosten zijn voor accountancy en kosten zijn voor juridische kosten van de rechtszaak. U kent net als ik heel goed de tarieven van advocatuur en u weet wat voor bedragen daarin omgaan en u weet wat voor grote bedragen dat zijn. Dus u gaat mij nu vertellen dat met al die extra kosten die we hebben omwille van het feit dat we verwikkeld zijn in die strafzaak, dadelijk eventueel civielrechtelijk moeten vorderen, wat trouwens ook nog wel een hele leuke is. Wij hebben een vordering, wij moeten maar kijken hoe we het geld binnenkrijgen, wij moeten daar een stichting voor in het leven houden, dat kost ook geld, en vervolgens zegt de Provincie doodleuk: nou wij hebben ook nog wel een vordering, die gaan we civielrechtelijk vorderen. Dus de vraag of wij dadelijk kunnen vorderen omdat er een 2<sup>e</sup> vordering van de Provincie ligt, die bij ons vordert, is ook nog maar een leuke. Het mes snijdt aan 4 kanten, maar om terug te komen op uw punt. Wij hebben nu een heel groot stuk extra kosten in de vorm van juridische en accountancykosten. Die waren er

eerder niet en de kosten voor de vordering en om die in stand te houden en voor de deurwaarder die het ophaalt, die moeten wij ook gaan dragen, die moeten wij voorfinancieren. Dat zijn kosten die de PVV moet gaan maken ten gevolge van dit en daarmee is wat mij betreft de kous af en gaat uw vergelijking compleet mank.

**De voorzitter:** De heer Schaminée mag.

**De heer Schaminée (SP):** Ja voorzitter, nog even 1 reactie daarop. Ik snap dat er extra kosten zijn gemaakt, maar die kunnen dan gedekt worden uit de kosten die eerst naar cocaïne en weet ik wat allemaal gingen, zullen we het zo maar zeggen. Ik wil nog naar een ander aspect gaan, daar heb ik de heer Housmans nog niet over gehoord, en daar zou ik hem graag nog over horen want het gaat toch om die... Dat moet ik even inleiden. Het gaat natuurlijk wel om het punt dat een fractie geld krijgt van de Provincie en onder verantwoordelijkheid van die fractie wordt dat geld uitgegeven en nu is mijn vraag, ik heb u daar in het Presidium wel eens over gehoord, maar het is misschien goed om dat ook hier te benoemen als dat kan: wat heeft u intern als fractie geleerd van de controle, van hoe je functies scheidt? Zijn er zaken veranderd zoals u het georganiseerd heeft, oftewel heeft u dingen opgepakt?

**De heer Housmans (PVV):** Ja voorzitter, dat hebben we inderdaad al meermaals gedeeld en dat hebben we zeker gedaan en ik heb u net ook gezegd: 1 van de zaken die wij hebben aangepakt zelf, is dat de controller bij ons niet meer een stuk papier krijgt, wat eerder gebeurde, bankafschriften met rekeningen die blijkbaar vervalst waren, maar dat de controller niet alleen dat krijgt, maar ook de inzage in de lopende rekening, waar alle transacties zichtbaar zijn, zodat die een volledig actueel en waarheidsgetrouw beeld heeft. Dat is 1 van de vele maatregelen die wij genomen hebben. Wij hebben dit niet licht genomen en wij hebben als fractie meerdere maatregelen genomen om dit, waar iedereen het over eens is wat nooit had mogen gebeuren bij geen enkele partij, wat op een zeer geraffineerde manier en zeer doelmatig is gebeurd, proberen uit te bannen. Geeft dat garanties voor de toekomst? Meer dan dat er waren. Is dat 100% zeker? Dat is het nooit. Ieder systeem heeft een achterdeur, ieder systeem kan water doorlaten, maar wij proberen in alle oprechtheid, in alle eerlijkheid, om zo ontzettend veel controles in te bouwen, door een externe accountant, door dubbele controles, door dubbele kascontrolecommissies per kwartaal, door transparantie naar de controller van de Provincie door inzage in de lopende rekening, dat in ieder geval bij ons dat niet gebeurt en dat zouden lessen zijn die heel goed waren geweest als die hier in het stuk hadden gestaan en die mis ik tot op heden, ondanks alle adviezen die wij gegeven hebben, nog steeds en de rest van de fracties hier doet daar niet aan mee blijkbaar. Het zou goed zijn als we dat onderwerp maken, dat zou goed zijn.

**De voorzitter:** Ja.

**De heer Schaminée (SP):** Op dat laatste kom ik in mijn termijn, ik geloof zelfs in de 2<sup>e</sup> termijn nog op terug. Dus daar gaan we het zeker nog over hebben. Wel nog een korte vervolgvraag voorzitter. Constateert de heer Housmans daarmee, of zijn fractie, dat de controle in de vorige Statenperiode, of in ieder geval toen de heer Heemels zijn gang kon gaan, niet afdoende was?

**De heer Housmans (PVV):** Ja voorzitter, dat is leuk spelen met woorden. De controle was ingeregeld zoals die ingeregeld hoorde te zijn en die was afdoende, maar ik heb u net ook gezegd, als mensen voldoende criminele energie ontplooiën en daar voldoende creatief in zijn, kan dit evengoed gebeuren. De controle bij het kerkbestuur was goed en evengoed ging er daar € 750.000,00 de deur uit. Er is hier sprake geweest van doelmatig en geraffineerd frauderen van boekhoudingen en dat heeft u in het vonnis kunnen lezen en de rechter heeft ook geoordeeld dat dit op elke andere plaats ook had kunnen gebeuren, de controles waren afdoende. Dat we die nu, omwille van het feit dat er fraude gebeurd is,

gepleegd is, aanzienlijk hebben aangescherpt om iedere vorm en iedere mogelijkheid ook maar compleet uit te bannen en daarmee bijna een penningmeester een motie van wantrouwen geven, wat eigenlijk belachelijk is, is een ander verhaal, maar dat doe je omdat het gebeurd is en dat vind ik, hoort bij goed bestuur, maar dat wil niet zeggen mijnheer Schaminée, en daarvan distantieer ik mij, dat onze controles niet goed waren. Die waren afdoende, alleen er is moedwillig omheen gegaan, op een zeer geraffineerde en zeer doelmatige manier.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Housmans.

**De heer Housmans (PVV):** En voorzitter, overigens mijnheer Schaminée realiseert u zich eventjes heel duidelijk, het was niet alleen de fractie PVV die om de tuin geleid werd, maar de professional, de controller van de Provincie die exact dezelfde stukken kreeg, is ook om de tuin geleid.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Housmans. Het woord is aan de heer Vaessen van D66. Aansluitend mevrouw Brugman van GroenLinks.

**De heer Vaessen (D66):** Dank u wel voorzitter. Voorzitter, het heeft even geduurd, maar vandaag hebben we het toch over de fraude van voormalig PVV-voorman Heemels. Hoe gaan we dat nou afhandelen en wat kunnen we ervan leren? Wat D66 betreft werd het ook tijd dat we het erover hebben, maar we hebben er wel begrip voor dat zaken eerst goed onderzocht moesten worden en we wilden ook niet vooruitlopen op het vonnis van de rechtbank.

Hoe kon het nu gebeuren? Dat is een vraag die we veel horen. Hoe kwam de voormalige fractievoorzitter van de PVV tot zijn frauduleuze handelen? Daar kunnen we alleen maar naar gissen. U heeft zelf al een aantal aanleidingen genoemd in allerlei media, maar het is niet aan D66 om daar wel of niet aan te twijfelen en het is ook niet zo relevant. Feit is dat wat er gebeurd is niet kan, er is belastinggeld onrechtmatig besteed en dat heeft ook de rechter bevestigd.

Hoe kon het nu gebeuren dat de PVV-fractie en de controller van de Provincie niet eerder wat signaleerden? De heer Heemels vervalste papieren facturen en papieren bankafschriften, dat is ook de enige informatie waar in de controle beschikking over is, maar was dat dan ook zo voor de fractie? Had er nu binnen de PVV-fractie helemaal niemand anders dan de fractievoorzitter toegang tot de digitale rekeninggegevens? Ik neem toch even aan dat de heer Heemels de boel achter de inlog van de bank niet had vervalst, dan neem ik aan dat ook die partij zich gemeld had.

Voorzitter, we kunnen er nog allerlei vragen bij stellen, maar dat ziet D66 niet zo zitten. Het geld van de Limburgse belastingbetaler moet terug en vandaag moeten de Staten regelen hoe dat gebeurt. In het kort, scenario 1 uit het Statenvoorstel heeft onze voorkeur. Om alles zuiver te houden, zijn we ervoor dat de Provincie terugvordert van de ontvanger van de fractievergoeding, namelijk de PVV-fractie, en dat de PVV-fractie op haar beurt vordert van degene die het fractiebudget onrechtmatig heeft besteed, hun voormalig fractievoorzitter de heer Heemels. Met de voorgestelde korting menen we dat de PVV-fractie nog, zij het wel sober, kan functioneren en tegelijkertijd komt er nog deze Statenperiode een aanzienlijk deel bij de Provincie terug.

Wat kunnen we nu leren? Misschien wel dat er in elk geval niet maar 1 persoon moet zijn met toegang tot de rekening van de fractie, zodat er nog altijd sprake kan zijn van een vierogenprincipe, dat is maar een gedachte. Wat D66 betreft gaan we in elk geval, fracties, voorzitters en penningmeesters van fracties, samen met de controller eens kijken naar wat er nu verstandig is in het omgaan met fractiebudget en ook naar hoe we dat verstandig verantwoorden. Tot zover.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Vaessen. Het woord is aan mevrouw Brugman van GroenLinks.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Dank u wel voorzitter. In de afgelopen 7 jaar dat ik hier Statenlid mag zijn, is dit de 3<sup>e</sup> keer dat er een debat gehouden wordt in de persoonlijke sfeer en dat zijn in mijn optiek de minst prettige debatten. We zitten hier normaal gesproken bij elkaar om over de inhoud te spreken, politieke keuzes te maken en niet om over misstappen van ex-collega's te oordelen. Door deze persoonlijke kwesties gebeuren er dan ook in de wandelgangen wel rare dingen, ontstaan er scheve verhoudingen. In het besloten Presidium is dan een wij-en-zijcultuur of er komen beschuldigingen van lekken van vertrouwelijke informatie met alle gevolgen van dien. Het vertrouwen onderling wordt hiermee geschaad en het vreet negatieve energie. Processen waar we geen van allen trots op hoeven te zijn.

Alle Statenleden werden destijds verrast toen de heer Heemels bekendmaakte wat hij had gedaan, maar niemand, en ook echt niemand, had ook maar enig vermoeden, ook de PVV-fractie niet, en de uitspraak van de rechter bevestigt dat en dat neemt GroenLinks hen ook niet kwalijk en de meeste collega's reageerden destijds ontdaan. We noemden het een persoonlijk drama. Totdat aan het licht kwam dat er behalve de verslaving aan drank en drugs ook flink wat geld verduisterd was door de heer Heemels en dat geld niet alleen naar drugs ging, maar naar allerlei luxe.

Het is een doemscenario dat niemand van tevoren had kunnen bedenken en tegelijkertijd vragen wij ons wel een paar zaken af. Was het wel verstandig om dubbelfuncties in het bestuur van de stichting en de fractie te bekleden? Was het slim om de fractievoorzitter een positie te geven als voorzitter én penningmeester van de ondersteunende stichting en was het verstandig om de kascontrolecommissie te laten uitvoeren door opnieuw Statenleden zonder een externe en was het verstandig om de functie van fractiemedewerker te laten bekleden door een lid van de Statenfractie? Let wel, het is geen verwijt maar wat kunnen wij hiervan leren en wat kan de PVV hiervan leren? Ik loop hier al mee vooruit op de keuzes die we in de toekomst moeten gaan maken en daarbij moeten we wel oppassen vindt GroenLinks dat we onszelf niet overspoelen met regeltjes, maar we gaan het hier later nog over hebben.

Dan de vordering voorzitter. Volgens het OM is de Provincie geen direct slachtoffer en daarom is het niet mogelijk direct bij de heer Heemels te vorderen, de Provincie kan alleen bij de PVV-fractie vorderen en het was voor GroenLinks een lastige keuze welk scenario het beste lijkt, maar strikt genomen heeft de Provincie nu eenmaal een vordering op de PVV-fractie en zij heeft de verantwoordelijkheid gehad over de besteding van de fractiegelden. Al snel gaf de fractie aan, bij monde van de heer Housmans, de volledige verantwoordelijkheid op zich te nemen en strikt genomen is dat zo. Om het zuiver te houden voorzitter is daarom de keuze voor scenario 1, het kortingsscenario een logische en voordelen zijn dat er een snelle start wordt gemaakt met de afhandeling en de afhandeling een eindtijd kent en de verhoudingen zuiver blijven. Het is natuurlijk pijnlijk om te moeten constateren dat de PVV-fractie en de nieuwe fractie eronder zullen moeten gaan lijden, maar GroenLinks weet uit ervaring hoe dat voelt.

Voorzitter, goed is in ieder geval dat de Provincie de gemaakte kosten voor deze hele kwestie wel op de heer Heemels kan verhalen en terecht want de Provincie, de Commissaris van de Koning, de Griffie, de fractievoorzitters en nog vele andere mensen zijn hier al heel lang mee bezig geweest, wat ons betreft veel te lang en wat GroenLinks betreft is hiermee het boek gesloten. Voorzitter, tot zover.

**De voorzitter:** Dank u wel mevrouw Brugman. Het woord is aan de heer Kuntzelaers, PvdA.



**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dank u wel voorzitter. We gaan terug naar februari 2015, zelfde plek hier in de Staten. Toen werd hier het debat met de dubbele gezichten gevoerd, het verantwoordingsdebat of het debat over de casus Verheijen, achteraf een discussie die hier plaatsvond over een paar 100 euro aan verkeerd, al dan niet, gedeclareerde zaken en dat was een venijnig debat, een pittig debat, dat iemand zijn carrière kostte, elders in het land welteverstaan. En de felste toon in dat debat werd aangeslagen door Michael Heemels als fractievoorzitter van de PVV. Een verschrikkelijk dubbele standaard die dat debat in zich draagt, dat is ongekend. De aanvallen op de integriteit van een ander, terwijl je zelf € 100.000,00 of meer op dat moment al gefraudeerd hebt. Ongekend en het is een debat dat iedereen wel bij zal blijven die daarbij was want het heeft in ieder van geval op mij enorm veel indruk gemaakt. Diezelfde Heemels gaf in dat debat adviezen over hoe om te gaan met integriteit en met controle aan de Staten en ook aan de PVV-fractie en hij sprak dus niet alleen maar namens de PVV-fractie, als fractievoorzitter, maar ook tot de PVV-fractie en ik wil 1 onderdeel uit zijn betoog wel halen waarvan ik denk: goh, als we met zijn allen naar Michael Heemels geluisterd hadden en zijn raad hadden opgevolgd, dan was hij op dat moment meteen gepakt geweest. Hij pleitte namelijk voor een meerogenprincipe in controle, een meerogenprincipe op declaraties en een meerogenprincipe dat zou helpen om fraude te voorkomen. 'Ik neem toch aan dat er meer dan 1 persoon op een rekening kijkt', Michael Heemels. Als iemand in de PVV-fractie dat ter harte had genomen op dat moment, was de fraude eerder aan het licht gekomen. Je kijkt met meer dan 1 persoon naar die uitgaven.

En dat brengt mij bij de vraag van vandaag. Welk scenario dienen wij te kiezen als we kijken op de diefstal van € 175.000,00 gemeenschapsgeld of nog beter, fractiegeld van de PVV? Want ik geloof oprecht dat er niemand bij de PVV ook maar in de buurt van iets te maken zou willen hebben met de dief Michael Heemels en dat ze dat verre van zich werpen, dat begrijp ik heel goed en ik begrijp goed dat ze aan proberen te tonen dat die keuzes nooit de hunne zullen zijn geweest en dat respecteer ik ook. Echter, de Provincie geeft fracties middelen ter beschikking om hun taken namens de Limburgers te volbrengen en dat geld is in vertrouwen overgedragen aan alle fracties in dit huis, ook aan de PVV-fractie, en daar is het geld verdwenen op een onrechtmatige manier, maar desalniettemin onder toezicht van de fractie en voor de PvdA is er dan ook geen ander scenario mogelijk dan scenario 1, een terugbetaling, omdat uiteindelijk de middelen terug moeten komen en ik hoop van ganzer harte dat de PVV het geld ooit op Michael Heemels weet te verhalen, op welke manier dan ook. Dat gun ik ze van harte en daarbij zou ik de 1<sup>e</sup> termijn van de PvdA willen laten.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Het woord is aan mevrouw Plusquin van de Partij voor de Dieren. Aansluitend de heer Schaminée van de SP.

**Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren):** Dank u wel voorzitter. Voorzitter, fraude mag nooit onbestraft blijven, vinden we bij de Partij voor de Dieren. Dat geldt voor zaken als mestfraude, fraude met middelen tegen bloedluis, maar zeker ook met fraude van publiek geld. Wij vinden het ook belangrijk om naar de oorzaken te kijken waardoor fraude in de hand kan worden gewerkt. Bij de zaak van de heer Heemels blijft het gissen naar de oorzaak. Het is evident dat er bij politieke vertegenwoordigers een hoge werkdruk is. Zo stond er vorige week nog een uitgebreid artikel in De Limburger over de enorme werkdruk van raadsleden. Dat is bij Statenleden niet anders, dat zien we ook aan het grote verloop in dit huis. We zouden dan ook graag op een ander moment verder willen debatteren over hoe de werkdruk van politici verlicht kan worden, bijvoorbeeld door het inzetten van fractievolgers. Het is voor de kleine partijen niet gemakkelijk om als parttime werkende politicus een fulltime werkende Gedeputeerde Staten te controleren.

Terug naar de zaak van de heer Heemels, inmiddels een persoonlijk, maar ook een zelfgekozen drama. De heer Heemels heeft er niet voor gekozen om aan de bel te trekken of om zich terug te trekken vanwege die werkdruk. De heer Heemels heeft een bewuste keuze gemaakt voor een zeer ingenieuze fraude, compleet met vervalste afschriften, die jarenlang verborgen bleef zowel voor zijn eigen fractie, maar ook voor de professionals van de Provincie. Wij zijn van mening dat de schuldige hiervoor gestraft moet worden en dat is in onze ogen de fraudeur zelf. De Partij voor de Dieren heeft democratie hoog in het vaandel staan, we willen dan ook niet dat de PVV-fractie nog verder gedupeerd wordt door een fraude die jarenlang door niemand is ontdekt. Niet door de fractie en ook niet door de controllers van de Provincie. We vinden dat iedere democratisch gekozen partij haar werk goed moet kunnen blijven uitvoeren, we zijn immers allemaal democratisch gekozen en we vinden dat wij als Provinciale Staten niet over ons eigen graf kunnen regeren door een eventuele volgende fractie van de PVV met een nare erfenis op te zadelen, waar ze zelf geen aandeel in heeft gehad. Dat betekent dat wij scenario 1 niet kunnen steunen. De heer Heemels heeft gefraudeerd met publiek geld, laat de Provincie dit geld terugvorderen. Daarom neigen wij naar scenario 2, vanwege de zuivere verhoudingen. Anders vinden wij het lovenswaardig dat de PVV-fractie heeft aangeven ook zelf verantwoordelijkheid te willen dragen. Dat pleit voor een combinatiescenario en graag horen wij zo meteen nog een keer van de PVV-fractie haar positie ten opzichte van het scenario, wat het betekent voor de continuïteit om als Statenfractie te kunnen functioneren. Dank u wel.

**De voorzitter:** Hartelijk dank mevrouw Plusquin. Het woord is aan de heer Schaminée van de SP. Aansluitend de heer Van Rey van de Volkspartij Limburg.

**De heer Schaminée (SP):** Ja, dank u wel voorzitter. Het dossier Fraude Heemels loopt nu al bijna 2 jaar, dat heeft een aantal collega's al benoemd, u zelf ook voorzitter, en het is goed dat we vandaag eindelijk het debat kunnen voeren over de maatregelen die moeten worden genomen, zodat zowel de PVV-fractie, maar ook de Provincie Limburg, net zo belangrijk natuurlijk, verder kunnen.

Wat is er gebeurd? Dat is al meer benoemd, de heer Heemels heeft jarenlang geld gestolen uit het fractiebudget van de PVV. Hij zag het fractiebudget, dat is gevuld met gemeenschapsgeld, als een verlengstuk van zijn eigen portemonnee en deed er de gekste dingen mee. Ik zal niet verder ingaan op de details, in de krant hebben we allemaal wel kunnen lezen over wat voor soort zaken het ging. In totaal heeft de heer Heemels € 178.000,00 weggeroofd. Voorzitter, het vertrouwen in politici, u zei er zelf ook al iets over in uw inleiding, is al niet best, maar met deze zaak is toch wel weer een nieuw dieptepunt bereikt en dat nota bene door de voorman van de PVV in Limburg, de partij, en de persoon zelf ook, die vaak zelf het hoogste woord had als het gaat om integriteit, om vertrouwen in de politiek en over declaraties, de heer Kuntzelaers memoreerde net al een debat dat daarover ging in 2015.

Voorzitter de PVV-fractie heeft, wat je er ook van mag vinden, nooit gemerkt dat het geld ontbrak. Pas na het aantreden van de nieuwe fractie in 2015 heeft de fractie geprobeerd inzicht te krijgen in de uitgaven. Begin 2016 viel de heer Heemels dan ook door de mand. De PVV-fractie heeft aangifte tegen hem gedaan en inmiddels is hij veroordeeld, in ieder geval in 1<sup>e</sup> instantie, maar de belastingbetaler heeft het nakijken.

Er is € 178.000,00 verdwenen, gemeenschapsgeld, dat waarschijnlijk nooit meer helemaal zal terugkomen. Dus hoe gaan we dit oplossen? Die vraag houdt ons als 2 jaar bezig en de afgelopen maanden zijn daartoe een aantal scenario's uitgewerkt. Een 3-tal daarvan ligt vandaag voor en voor de SP-fractie voorzitter, is het van belang dat we de zaak zuiver houden en dat is best moeilijk. Dat betekent dat we 2 zaken van elkaar moeten scheiden. Ten 1<sup>e</sup>, de PVV-fractie is direct bestolen door de heer Heemels. De fractie heeft aangifte gedaan en heeft met de uitspraak van de rechter gelijk

gekregen. De heer Heemels moet het allemaal terugbetalen aan de fractie, zodat de fractie het geld weer op haar bankrekening heeft staan.

2<sup>e</sup> punt voorzitter, de Provincie heeft een fractiebudget ter beschikking gesteld aan de PVV-fractie, maar heeft geconstateerd dat hier niet rechtmatige uitgaven mee zijn gedaan. De Provincie is echter niet direct bestolen door Michael Heemels, maar indirect. Het is dan ook de verantwoordelijkheid van diegene aan wie het geld in vertrouwen ter beschikking is gesteld, de fractie dus in dit geval, om te zorgen dat de Provincie schadeloos wordt gesteld. Mevrouw Brugman zei dat ook al, ja dan maakt het niet eens uit of je het nu wel of niet wist, het geld is aan nou eenmaal in vertrouwen aan de PVV-fractie gegeven en het is aan de fractie zelf om die controle intern in te richten.

Als je de scenario's bekijkt voorzitter, dan is het 1<sup>e</sup> scenario in onze ogen verreweg het zuiverst. In dat scenario is het aan de PVV-fractie om het bedrag terug te halen van de heer Heemels, zij is immers direct bestolen, en de Provincie kort vervolgens de PVV-fractie op het fractiebudget, het toekomstige fractiebudget en het huidige budget, om daarmee het onterecht uitgekeerde bedrag van de Provincie, dus eigenlijk gewoon een onrechtmatig uitgekeerde subsidie, terug te vorderen of in ieder geval het snelst daardoor ook weer schadeloos te zijn gesteld, samen natuurlijk met de civielrechtelijke vordering die we ook nog op de heer Heemels gaan instellen. Alles wat van de heer Heemels terugkomt richting PVV-fractie, en dat zal misschien even duren, maar toch, kan de fractie natuurlijk alsnog besteden aan ondersteuning van de fractie, welke zaken dan ook, vergaderkosten, reiskosten, een medewerker wat dan ook, maar zolang dat niet is gebeurd, blijft er dus gewoon een gat zitten tussen wat de PVV-fractie eigenlijk in kas zou moeten hebben en wat ze daadwerkelijk in kas heeft en pas als de laatste euro van Michael Heemels terugkomt, is de zaak dan ook echt helemaal afgesloten.

De andere twee scenario's voorzitter, scenario 2 en 3. Daarin wordt de vordering van Michael Heemels, die de PVV-fractie heeft, op enig moment overgedragen aan de Provincie en is de zaak daarna afgedaan, maar dat is om 2 redenen eigenlijk niet zuiver. Ten 1<sup>e</sup> krijgt de Provincie, de heer Housmans benoemde het net zelf ook al, een kale kip van de PVV. Op papier is de vordering enorm hoog, € 178.000,00 ik geloof nog net iets meer, maar in de praktijk is deze natuurlijk niets waard, zeker de komende jaren niet. De heer Heemels heeft geen gouden bergen liggen, anders had hij nooit hoeven roven, dus dat geld gaat nergens vandaag komen, zeker niet als hij in 1<sup>e</sup> instantie in de gevangenis zit. Ten 2<sup>e</sup> komt de PVV-fractie er in dat scenario wel heel erg gemakkelijk mee weg. Los van wat je ervan vindt hè, de fractie is zelf direct bestolen van gemeenschapsgeld dat ze in beheer had in vertrouwen van de Provincie, gewoon gemeenschapsgeld, en moet dan ook zelf de verantwoordelijkheid nemen om dat gemeenschapsgeld terug te halen.

Voorzitter, ik rond af en dat is een samenvatting eigenlijk. Het is de verantwoordelijkheid van de PVV-fractie zelf, dat is toch echt de essentie, net zoals het geldt voor alle andere fracties, om erop toe te zien dat het geld dat zij van de Provincie ontvangt rechtmatig wordt besteed. Dat kan bijvoorbeeld door een goede interne controle of spreiding van functies. Als blijkt dat dat geld toch niet rechtmatig is besteed, moet de desbetreffende fractie er ook voor zorgen dat dat geld terugkomt en dat kan door het terug te vorderen bijvoorbeeld van de heer Heemels, dat ligt natuurlijk verreweg het meest voor de hand, dat kan door met de pet rond te gaan in de partij of desnoods neemt u allemaal een krantenwijk, dat is aan u, maar terugvorderen van de heer Heemels lijkt me natuurlijk de meest geëigende weg in 1<sup>e</sup> instantie. Eerlijk gezegd maakt me dat niet zoveel uit voorzitter, als het geld maar terugkomt en dan uiteindelijk, als het allemaal terug is, is de zaak pas echt helemaal afgedaan, maar ondertussen is gelukkig de Provincie dan wel al schadeloosgesteld voor een groot deel en dat is streng voorzitter, maar dat is wel rechtvaardig want het gaat hier immers om belastinggeld. Tot zover in 1<sup>e</sup> termijn.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Schaminée. Het woord is aan de heer Van Rey van de Volkspartij Limburg. Daarna de heer Van den Akker van de VVD.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Mijnheer de voorzitter, ik had mijn bijdrage willen beginnen met een aantal opmerkingen, maar ik sluit mij vanwege de tijd ook aan bij de heer Vaessen en mevrouw Brugman die dat uitstekend hebben verwoord want er is natuurlijk een doemscenario dat hier in dit huis nog nooit heeft plaatsgevonden. Een doemscenario waar ook nooit iemand aan gedacht heeft. Dat is een doemscenario waar we in deze periode ook een punt achter moeten zetten en vandaar voorzitter dat ik het ambtelijk voorstel dat er lag, de combinatievariant 3, graag steun en waarom? Omdat we dat dan, zoals ik zojuist al zei, deze periode hebben afgesloten, de helft van het bedrag dan ook in deze periode terug is gekomen en voorzitter, in de nieuwe periode, mevrouw Plusquin zei het zojuist ook, moet je de nieuwe PVV-fractie daar niet mee opzadelen want voorzitter, op een aantal punten zijn we het absoluut oneens met de PVV. Dat moet hier bestreden worden en dan moeten we de PVV-fractie niet afnemen een fatsoenlijke ondersteuning die andere fracties ook hebben en vandaar voorzitter is combinatievariant 3 naar mijn mening het allerbeste.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Van Rey. Het woord is aan de heer Van den Akker van de VVD. Aansluitend mevrouw Werrij van het CDA.

**De heer Van den Akker (VVD):** Voorzitter, er is bijna € 200.000,00 aan gemeenschapsgeld gestolen uit dit Gouvernement. Niet door een bankoverval, maar door 1 van onze eigen volksvertegenwoordigers, de heer Heemels, destijds voorzitter van de PVV-fractie. Tot dan toe vooral berucht door zijn zwijgactie achter dit spreekgestoelte in 2013, waarbij volgens hem vooral anderen hun zonden moesten overdenken en hij vooral anderen de maat nam. Hij bleek zelf een grote graaier. De 1<sup>e</sup> signalen dat iets grondig misging, begonnen bij ons pas te dagen bij een publicatie van NRC, 30 januari 2016. De dief heeft vervolgens zichzelf aangegeven, toen hij financieel in het nauw kwam en daarna is hij als een dief in de nacht vertrokken uit deze Statenzaal.

De VVD vindt dat criminelen straf verdienen en minder begrip voor hun omstandigheden. De belastingbetaler is het slachtoffer van het handelen van de PVV-fractievoorzitter, niet andersom. Daarover heeft de rechter nu in 1<sup>e</sup> instantie een uitspraak gedaan. De heer Heemels zal dus tot de laatste euro moeten terugbetalen, al duurt het 50 jaar.

Volgens de heer Housmans was er minstens 1 keer per jaar kascontrole bij de PVV-fractie, maar heel deugdelijk kan die niet geweest zijn, anders waren deze boventallige reserves al lang teruggestort bij de Provincie. Wat hebben de andere fractiebestuurders nu gedaan? Blijkbaar waren de daadwerkelijke uitgaven van de PVV-fractie tussen 2012 tot en met 2015 zo laag dat er van een fractievergoeding die ze als voorschot kreeg ongemerkt ruim € 40.000,00 per jaar kon verdwijnen. De heer Heemels had als enige een pinpas en toegang tot internetbankieren, zo viel te lezen in Trouw van 27 april 2016. Ik citeer: "Valt de PVV iets te verwijten? Jazeker, vindt hoogleraar bestuurskunde Hans van den Heuvel van de VU. De partij heeft volgens hem achterlijk gehandeld. Had een andere PVV'er de rekening kunnen raadplegen, dan was de heer Heemels al in 2012 door de mand gevallen. Laakbaar dat maar 1 persoon toegang had tot de financiële administratie, al sinds de Middeleeuwen weten we beter. Ze hebben dit over zichzelf afgeroepen, aldus Van den Heuvel.

**De heer Housmans (PVV):** Voorzitter, punt van orde.

**De voorzitter:** U heeft een interruptie of een punt van orde?

**De heer Housmans (PVV):** Nee, een punt van orde. Zitten we hier in een rechtbank? Er heeft een rechter geoordeeld hierover. Dit vind ik tendentiekus en ik wil u vragen om de orde te handhaven want dit zijn beschuldigingen die geuit worden.

**De voorzitter:** Hier worden vragen gesteld.

**De heer Housmans (PVV):** Nee, dit is een beschuldiging en ik wil u de orde laten handhaven hierover. De rechtbank heeft geoordeeld dat de PVV-fractie in dezen niets te verwijten valt en dat staat te lezen in het vonnis van de rechtbank in Maastricht. De heer Van den Akker is bij mijn weten geen rechter en heeft hier geen bevoegdheden over.

**De voorzitter:** En toch laat ik deze woorden van de heer Van den Akker toe omdat het op zichzelf vragen zijn die de bevolking als zodanig stelt. En ze zijn te beantwoorden, u kunt ze ook beantwoorden en u kunt ze ook goed beantwoorden, u heeft ze ook beantwoord trouwens in de 1<sup>e</sup> rijze en u kunt ze dus ook beantwoorden in 2<sup>e</sup> rijze.

**De heer Housmans (PVV):** Voorzitter, ik heb in mijn 1<sup>e</sup> termijn duidelijk gezegd dat ik op de inhoud van de zaak niet inga, dat heb ik ook in mijn beantwoording niet gedaan. Ik ben alleen ingegaan op die zaken die betrekking hebben op de voorstellen, dat heb ik in mijn betoog ook gedaan, dat blijf ik ook doen, maar wat de heer Van den Akker doet, is ingaan op een strafzaak die onder de rechter is en daar pas ik voor. Wat de heer Van den Akker ook doet is zeggen dat de fractievoorzitter van de PVV fraudeert en ik wil u er even aan refereren dat ik in dit land noch ergens anders nog nooit terecht heb gestaan voor fraude en als huidige fractievoorzitter van de PVV dit er ook echt van moet zeggen dat dit gecorrigeerd dient te worden want u heeft het over een persoon.

**De voorzitter:** Dat laatste ben ik zonder meer met u eens.

**De heer Housmans (PVV):** Dit is de tendentie waarvan ik zeg: daar moet u op ingrijpen.

**De voorzitter:** Nee, maar dat laatste ben ik 100% met u eens en ik denk ook dat de heer Van den Akker zeker niet u bedoeld heeft.

**De heer Van den Akker (VVD):** Destijds voorzitter, ja. Voorzitter, ik was gebleven in een citaat uit Trouw van april 2016. Als ik dat afmaak dan stelt dat: "Dat Heemels de partij moedwillig heeft opgelicht met valse documenten, zoals de PVV claimt, is volgens Van den Heuvel geen excuus. Hij zegt: een drogreden, ze maskeren hun eigen falen". Waar blijft de bestuursaansprakelijkheid van de medebestuurders van de stichting? Gelukkig gaf de heer Housmans in hetzelfde artikel aan, ik citeer opnieuw: "We zullen alles terugbetalen aan de Provincie en eisen van Heemels dat hij dat aan ons doet, tot de laatste cent". Helaas voor de Provincie heeft de heer Heemels naar het schijnt geen cent te maken. Daarmee is de kous echter niet af. Als iemand bij wijze van spreken met een schilderij van € 200.000,00 uit dit huis naar buiten loopt, kun je ook niet zeggen: we hebben nog ergens anders een schilderij van € 200.000,00 in de opslag want daarmee is het gestolen schilderij niet terug. Het geld dat uit dit huis verdwenen is moet terug in het Provinciehuis en wel zo spoedig mogelijk, gedurende deze Statenperiode. Een andere manier om de potentiële uitgaven van de PVV-fractie te beperken en de algemene reserve van de Provincie op een minimumpeil te brengen, indien de PVV-fractie tot en met 2023 € 178.000,00 aan extra uitgaven zou hebben gedaan, is door de fractievergoeding van de PVV te korten. De VVD-fractie wenst dat het volledige bedrag deze periode wordt gekort, dat toch mogelijk zijn met een vergoeding van € 91.000,00 per jaar. Een flink deel

daarvan opzij zetten, snijden in eigen vlees en je bent voor 2023 klaar. Dat is blijkbaar niet mogelijk, € 35.000,00 in 2018 is het hoogste bedrag, dus loopt de korting door tot 2023, terwijl als je hoger zou korten, je in 2019 klaar zou kunnen zijn. Het wordt nu pas het eind van de volgende Statenperiode, tenminste wanneer daar natuurlijk de PVV-fractie ook deel van uitmaakt. Er rust dan wel een bijzondere verantwoordelijkheid op de PVV-fractie en haar stichting om het voortbestaan van de vordering van het gemeenschapsgeld op de heer Heemels in stand te houden want ontloopt zij deze, dan billijkt de PVV het verduisteren van belastinggeld ten bate van 1 van zijn eigen oud-fractieleden. Dat alles overwegende voorzitter, steunt de VVD-fractie het kortingsscenario 1 inzake de fraude met de fractievergoeding van de PVV.

**De voorzitter:** Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Werrij van het CDA. Aansluitend de heer Van der Linden van 50PLUS.

**Mevrouw Werrij (CDA):** Voorzitter, bijna € 200.000,00 verduisteren aan Provinciaal belastinggeld, wie had gedacht dat de penningmeester en tevens fractievoorzitter, op zich al een bijzondere constructie, van een Provinciale Statenfractie daartoe in staat was. Tot februari 2016 waarschijnlijk niemand. Michael Heemels bleek zich echter te hebben ontpopt tot de Houdini van de PVV-fractie, alleen vergat hij naar is gebleken doelbewust ook het geld weer terug te toveren. Vanaf 2011 heeft de heer Heemels gedeeltelijk en vanaf medio 2012 alleen recht gehad op de pinpassen van de PVV-fractie. Sterker nog, nadat er in januari 2016 al openlijke twijfel was binnen de PVV over facturen en verantwoordingen, bleef hij over de passen beschikken, waardoor de heer Heemels op het laatste moment nog € 26.000,00 extra van de bank kon roven. Vreemd is ook dat de heer Heemels zelf bij zijn interview op L1 voorafgaand aan zijn proces heeft verteld dat er 4 jaar lang geen kascontrole heeft plaatsgevonden. Het blijft voor onze fractie een raadsel of er daadwerkelijk kascontrole is geweest want de notulen daarvan of getekende stukken hebben we helaas nooit gezien.

De Provincie Limburg werd geconfronteerd met een probleem dat we niet eerder in dit huis en zover wij weten ook niet in een andere Provincie hebben meegemaakt want wie had er nu een vordering op wie?

**De heer Housmans (PVV):** Voorzitter, wederom.

**De voorzitter:** Ja.

**De heer Housmans (PVV):** Ook dit is onderwerp geweest van de rechtszaak en er is een rechterlijk vonnis over waarin duidelijk is uitgesproken en door het OM is beargumenteerd dat daar wel degelijk sprake van is. Wat mevrouw Werrij nu doet, is stemmingmakerij en ik wil u nogmaals met klem vragen om daarop in te grijpen want het is onderwerp geweest van een strafzaak en daarin zijn wij volledig gevrijwaard en ik vraag u nu, als hoeder van de integriteit, als gouverneur van de Provincie Limburg, om in te grijpen.

**De voorzitter:** Toch even mijnheer Housmans, anders begrijpen wij elkaar niet helemaal goed daarin. Ik zal ingrijpen op het moment dat personen van de PVV-fractie persoonlijk op de een of andere manier aansprakelijk..., maar dat een fractie als zodanig... U kunt en u heeft ook in uw 1<sup>e</sup> termijn perfect aangegeven hoe de rechtbank daarover geoordeeld heeft en dat u in die zin geen blaam treft. Dat wil niet zeggen dat de vragen die daarover gesteld worden in de samenleving niet gesteld zouden kunnen worden. U kunt ze namelijk ook goed beantwoorden, u heeft ze ook beantwoord en de rechtbank heeft ze ook beantwoord. Dat betekent niet dat de vragen er niet zijn geweest en niet

kunnen worden herhaald door een fractie. Dat kunnen we niet wegpoetsen, laat ik het even zo... U heeft ze keurig kunnen beantwoorden en u kunt ze in 2<sup>e</sup> termijn nog een keer beantwoorden.

**De heer Housmans (PVV):** Voorzitter, er is hier geen sprake meer van vragen, er is hier sprake van stellingen en dat is een verschil.

**De voorzitter:** Nee, de vragen die gesteld zijn, waren in dit verband vragen die de CDA-fractie zich...

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Als punt van orde inderdaad ook. Het blijven kunnen geven van meningen en opinies vanuit politieke partijen over deze casus lijkt me van groot belang en ik zou nogmaals willen benadrukken inderdaad dat alle partijen die hier staan, ook die vrijheid blijven krijgen, ondanks de continue punten van orde van de PVV.

**De voorzitter:** Ja, maar misschien met 1 uitzondering, namelijk de schuldvraag is door de rechtbank wel degelijk beantwoord, dat is wat de heer Housmans ook in 1<sup>e</sup> termijn heeft gezegd, maar daar doen de vragen niks aan af, maar de schuldvraag zelf is wel beantwoord.

**Mevrouw Werrij (CDA):** Dank u wel voorzitter. Voorzitter, al gauw bleek dat niet de Provincie maar de PVV-fractie een rechtstreekse vordering op de heer Heemels had. Nu de rechter het vonnis in 1<sup>e</sup> aanleg heeft gewezen en we weten dat er enige verrekening heeft plaatsgevonden, resteert er een vordering van de Provincie op de PVV-fractie ter hoogte van ruim € 178.000,00. Onze fractie is van mening dat hoe dan ook het volledige bedrag dat onrechtmatig is besteed dan wel dat ontbreekt aan reserves dient te worden verrekend, immers het is publiek geld, geld van de Limburgse burgers, van de belastingbetalers, van u en van ons, dat is uitgegeven aan zaken die niets, maar dan ook helemaal niets te maken hebben met de Limburgse Staten. Het had onze voorkeur gehad om het volledige bedrag in deze Statenperiode, lopende tot en met maart 2019, te verrekenen in het kader van een snelle afwikkeling. Aangezien echter is gebleken dat dat streven niet haalbaar is, is verdere korting in de toekomst wat ons betreft onoverkomelijk. Wij kiezen er uitdrukkelijk niet voor om de vordering die de PVV op de heer Heemels heeft over te nemen. Immers hebben we zelf als Provincie nog een flinke eigen vordering ter hoogte van € 65.000,00 die we rechtstreeks bij de heer Heemels zullen indienen en daar hebben we de komende tijd als Provincie de handen vol aan. De Limburgse belastingbetaler heeft recht op terugvloeiing van alle gelden die zijn onvreemd en de CDA-fractie ziet dus ook geen andere mogelijkheid dan te kiezen voor scenario 1. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel mevrouw Werrij. Het woord is aan de heer Van der Linden van 50PLUS. Aansluitend de heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG.

**De heer Van der Linden (50PLUS):** Ja, dank u voorzitter. Ja voorzitter, de heer Franssen zal niet komen want die heeft gevraagd of ik mede namens hem het woord voer en in ieder geval is voor 50PLUS en LOKAAL-LIMBURG zonneklaar dat degene die bijna € 180.000,00 heeft gestolen van de Limburgse bevolking, namelijk de heer Heemels, deze € 180.000,00 ook moet terugbetalen. De wijze waarop het geld is toegeëigend door de heer Heemels, is zo geraffineerd gebeurd dat zowel de fractiecontrole als de controle uitgevoerd door de controller van de Provincie Limburg daar niets van hebben gemerkt. Gelukkig is het op enig moment door 1 of meer fractieleden toch opgemerkt dat er iets niet in de haak was en is deze diefstal naar voren gekomen.

Het proces intern, hoe met deze materie om te gaan, is beïnvloed door het feit dat niemand Justitie en het OM voor de voeten wilde lopen, waardoor de rechtszaak beïnvloed zou worden. Dat is ook gelukt, immers mijnheer Heemels is veroordeeld. Daardoor kunnen we nu de kwestie proberen af te ronden

en volgens ons worden we daar toch licht gehinderd omdat de Provincie door de rechter niet als partij werd gezien in de rechtszaak en alleen de fractie van de PVV dat was. Immers daardoor kan de Provincie niet rechtstreeks een claim neerleggen bij de heer Heemels, de persoon die door de rechter veroordeeld is voor deze diefstal. Daardoor kan het gestolen geld alleen maar terugkomen via de fractie van de PVV, de fractie die toch ook min of meer slachtoffer van deze gang van zaken is. De fractie heeft een plan gepresenteerd om onder andere via een sessie van de Provincie de gelden bij de heer Heemels te claimen, eigenlijk de enige manier waarop bij de veroorzaker van het kwaad het geld kan worden teruggehaald, immers de Provincie is een veel sterkere, maar ook een continuere partij dan de stichting die namens de fractie opereert. Echter voorzitter, dan kan het wel lang duren voor alle gelden terug zijn en is het ook maar de vraag of alle gelden terugkomen. Daarom is voor 50PLUS en LOKAAL-LIMBURG het voorstel waarin in deze Statenperiode door de fractie van de PVV een deel van het geld wordt terugbetaald aan de Provincie en de Provincie middels een sessie de rest invordert bij de heer Heemels, beter gezegd het scenario 3, het scenario dat wij kunnen steunen. Voor 50PLUS en LOKAAL-LIMBURG weegt daar nadrukkelijk in mee dat in de nieuwe Statenperiode er geen partij in de Staten zit, die nog een aanzienlijke restschuld moet wegwerken die buiten haar schuld om is ontstaan.

En als we het over leren hebben voorzitter, dan denk ik dat het moeilijk is want immers ieder systeem is te kraken, ik heb dat ook in het Presidium al eens gezegd, en om dan een goed systeem in elkaar te steken, waarin maximale veiligheid zit, maar minimaal rompslomp, en zeker regelrompslomp, denk ik dat wij ons op dat gebied toch even moeten laten adviseren door ter zake kundige mensen. Dat wil ik alvast in 1<sup>e</sup> instantie meegeven want het is nu niet zo denk ik dat wij die wijsheid in pacht hebben om ervoor te zorgen dat deze zaken niet meer voorkomen. Daar wil ik het in 1<sup>e</sup> instantie bij laten.

**De voorzitter:** Dank u wel, ik begreep dat u ook sprak namens de heer Franssen. Dus de heer Franssen heeft geen spreektijd nu nodig. Dat betekent dat in principe de 1<sup>e</sup> termijn daarmee is afgerond en ik even rondkijk of het nog mogelijk is om nog voor de lunch de 2<sup>e</sup> termijn te doen of dat u zegt: laten we maar eerst wat gaan eten en dan de 2<sup>e</sup> termijn of zijn de 2<sup>e</sup> termijnen nog lang? Dat is altijd wel even de vraag. Zijn niet meer zo lang. Oké dan ga ik met de 2<sup>e</sup> termijn toch door als u het niet erg vindt. Er wordt even gekeken want dat zou betekenen dat de heer Housmans moet beginnen, dus vandaar. Korte toch? Maar dan gaan we eten, dus dat is dan geen korte schorsing. Ja, toch schorsen? Oké. Dan stel ik voor dat wij de lunchpauze aanvangen. Die duurt 3 kwartier. Dus dat betekent dat we om 13.45 terug zijn voor de 2<sup>e</sup> termijn van dit agendapunt. Dank u wel.

[SCHORSING]

**De voorzitter:** Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 6.6, P-17-019, Maatregelen naar aanleiding van fraude met fractievergoedingen PVV door Statenlid Heemels en wij zijn aanbeland bij de 2<sup>e</sup> termijn. Dat betekent dat iedereen 1/3 van de spreektijd ook heeft en ik verzoek opnieuw om het debat met enige waarde te blijven voeren, ik zal daar ook op toezien. We pakken dezelfde volgorde als in de 1<sup>e</sup> termijn en ik geef graag het woord aan de heer Housmans van de PVV-fractie.

**De heer Housmans (PVV):** Voorzitter, na de 1<sup>e</sup> termijn is het de PVV duidelijk, het gaat hier in het politiek tribunaal enkel om het trachten om de PVV het handwerk te leggen. Het zijn met name de partijen die al jaren gegrossierd hebben in integriteitsaffaires die hier denken schone schijn te moeten maken, maar ik kan u garanderen voorzitter, de PVV laat zich niet monddood maken. Wij hebben al aangegeven dat onze advocate ernstige twijfels heeft over de legitimiteit van scenario 1 en voorzitter, aangezien ieder voorstel anders dan scenario 2 dat voorligt niet alleen de fractie raakt, maar ook de



individuele fractieleden van de PVV, zal de PVV zich onthouden van stemming en aan dit debat verder niet deelnemen. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Housmans. Het woord is aan de heer Vaessen. O, mevrouw Brugman. U mag de vraag stellen. De heer Housmans is niet verplicht te antwoorden, maar u mag de vraag wel stellen.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Nou, dan kan ik hem net zo goed stellen als ik dadelijk daar sta.

**De voorzitter:** Dan stelt u hem dadelijk even. Ja, heel goed. Het woord is aan de heer Vaessen van D66 aansluitend. Niet, geen 2<sup>e</sup> termijn? Dan mag mevrouw Brugman meteen omdraaien. Ja. In 1 weg door.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Ja voorzitter, ik heb eigenlijk een vraag. Ik heb de PVV-fractie horen zeggen dat ze wel degelijk wat heeft geleerd en dat we ook met elkaar van alles moeten gaan leren voor de toekomst, zonder dat we ook te veel regels wat dat aangaat ons op moeten leggen, maar ik heb open ook wat vragen gesteld of het verstandig was om dubbelfuncties te hebben en mijn vraag is aan de PVV, behalve dat ze dus nu extern een accountant laten meekijken, of ze ook in die zin voor zichzelf maatregelen hebben genomen om dit soort dingen te kunnen voorkomen. Dat betekent: is er vanuit de PVV-fractie zelf, zijn er andere functies die ze bekleden, dus binnen de stichting of als penningmeester of dat soort zaken? Dat had ik eigenlijk graag beantwoord gezien, maar ik krijg geen antwoord.

**De voorzitter:** Dat was ook meteen uw 2<sup>e</sup> termijn?

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Ja.

**De voorzitter:** Oké. De heer Kuntzelaers. Sorry, de heer Bus is aan het interrumpen. Wacht even mevrouw...

**De heer Bus (SP):** U had het ook al over dubbelfuncties in de 1<sup>e</sup> termijn. Ik ben dus 12 jaar penningmeester geweest en 5 jaar fractievoorzitter, tegelijk. Ik hield ieder jaar geld over, thuis lukt me dat minder. U suggereert dus, als je dubbelfuncties hebt, dat... Dan hoeft u helemaal niet fraudegevoeliger te zijn. U suggereert nu: iemand met dubbelfuncties is dan verdacht.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Ik heb gekeken naar de stichting bij de Kamer van Koophandel, welke personen er ingeschreven stonden, en dat waren allemaal dezelfde personen en op het moment dat je je eigen vlees moet keuren, kom je misschien wel eens in een lastige situatie. Ik denk dat je je dat oprecht af kunt vragen, dan had dit misschien ook niet hoeven gebeuren. Het is niet standaard zo dat een dubbelfunctie meteen niet integer is, dat is niet het geval, alleen ik heb die vraag willen stellen: wat heeft de PVV-fractie hier nu mee gedaan? Want misschien is het wel verstandig om daar maatregelen in te nemen.

**De heer Housmans (PVV):** Als allerlaatste wil ik mevrouw Brugman nog wel een antwoord geven, dat heb ik ook al gedaan zostraks eigenlijk, dat wij verregaande maatregelen hebben genomen om iedere vorm van fraude proberen tegen te gaan en dat betekent ook dat er bij ons geen dubbelfuncties in het bestuur bestaan meer. Die zijn wel geweest, maar die zijn er niet meer. Sterker nog, we hebben ook maatregelen opgenomen waarin familie tot de 2<sup>e</sup> graad een bestuursfunctie uitgesloten is, waarbij allerlei andere maatregelen genomen zijn om iedere vorm van welke wijze dan ook van schending van

de integriteit proberen te voorkomen en ik denk dat wij daar zover in gegaan zijn en de voorstellen die wij ook hebben gedaan voor verbeteringen al eerder, dat zou voor iedere partij goed kunnen zijn.

**De voorzitter:** Dank u wel.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Ja, dank u wel.

**De voorzitter:** Het antwoord is bevredigend. Dan gaan we naar... Na mevrouw Brugman, ik kijk even of er nog een 2<sup>e</sup> termijn bij mijnheer Kuntzelaers nodig is. Niet. Dan mevrouw Plusquin, 2<sup>e</sup> termijn? Niet. Mijnheer Schaminée, 2<sup>e</sup> termijn? Wel. Ja.

**De heer Schaminée (SP):** Ja, dank u wel voorzitter. Voordat ik inhoudelijk begin aan mijn 2<sup>e</sup> termijn moet ik toch wel zeggen: het debat bloedt een beetje dood. Dat maakt me niet uit voor het debat zelf, maar het gaat wel om iets heel belangrijks, € 178.000,00 die verdwenen is en dat dan de PVV net niet eens bereid is om even vragen te beantwoorden in haar 2<sup>e</sup> termijn, daar vind ik iets van, dat vind ik zorgelijk, dat vind ik bijna schoffering voorzitter, maar goed, dat is gezegd. 2 dingen zijn net nog door de PVV-fractie naar voren gebracht, die wil ik nog wel even benoemen. Ik ben daar eigenlijk eerder al op ingegaan. Het democratisch functioneren wordt aangetast.

**De voorzitter:** Er komt toch even een interruptie.

**De heer Housmans (PVV):** Ja voorzitter, dat mag de heer Schaminée vinden, maar wat mij betreft kan hij dat onder dezelfde noemer scharen als wanneer een lid van de oppositie een amendement voorstelt en de coalitie monistisch met de gedeputeerde gaat vergaderen en het lid dat het amendement heeft voorgesteld geweerd wordt en dat vind ik een discriminatie en dat vind ik een schending van de... U heeft meer antwoorden gekregen dan u zou moeten krijgen en de transparantie die wij hebben betracht, is bij uw partij nog ver te zoeken geweest.

**De voorzitter:** Nou, hij is in ieder geval beantwoord nu. We gaan verder met de SP.

**De heer Schaminée (SP):** Ja voorzitter, dat is nou weer bijzonder triest. Wij voeren hier een inhoudelijk debat en we proberen zuiver te doen en dan worden er dingen bijgehaald die er gewoon niet bijgehaald moeten worden. Dat is alleen maar triest en dan wordt onze fractie de maat genomen, terwijl toch in het beheer van de oude PVV-fractie € 178.000,00 is verdwenen.

Voorzitter, het democratisch functioneren is genoemd, er werd gezegd door de PVV-fractie: we worden gekort en daardoor kunnen we niet meer functioneren democratisch. Dat is natuurlijk belangrijk hè, dat een fractie wel gewoon zijn werk kan blijven doen, ongeacht wat er allemaal gebeurd is, maar ik heb al betoogd, per interruptie geloof ik, dat er nog steeds een flink bedrag overblijft, de kortingen zijn volgens mij zelfs kleiner dan de heer Heemels in een goed jaar achterover drukte. Dus dat moet wat ons betreft gewoon heel redelijk allemaal kunnen.

Nog een punt voorzitter, dat werd ingebracht. Er werd gezegd: de controle binnen de oude PVV-fractie, in de vorige termijn in ieder geval, was afdoende en dan wordt er met name... En dat vind ik toch wel een belangrijk punt voorzitter, dan wordt onze interne controle hier nog even benoemd. Ook die zou hebben zitten slapen of die is in ieder geval net zo goed misleid, die is even schuldig of even niet schuldig als de PVV-fractie. Ja voorzitter, dat gaat mij gewoon veel te ver. De controller controleert achteraf en het is aan de fracties die het geld krijgen, het gemeenschapsgeld krijgen in beheer, om aan de voorkant maatregelen te nemen om te zorgen dat dat op een goede manier

gebeurt. Dan kun je niet zeggen: ja, de controller heeft het ook niet gezien, dus die is net zo schuldig, we hebben de handen schoon. Nee, het is aan de fractie om dat goed te organiseren.

**De voorzitter:** Toch even het woord 'schuldig of niet schuldig', past in dit debat inderdaad niet omdat daar uitspraken van de rechtbank onder liggen. Verantwoordelijkheid en schuld zijn niet altijd hetzelfde.

**De heer Schaminée (SP):** Onder verantwoordelijkheid van de fractie krijg je geld en je bent er dan ook verantwoordelijk voor dat je dat geld als fractie op een goede manier besteed.

Voorzitter, ik heb nog 1 inhoudelijk punt. Dat is in het debat eigenlijk nog nauwelijks aan de orde geweest en wij gaan daar in het voorjaar natuurlijk ook wel nog over spreken en dat is de openheid van zaken naar buiten toe over onze fractieverantwoording in het algemeen want, ik heb het al vaak benoemd, dat betalen we met gemeenschapsgeld en wat de SP betreft, is onze verantwoording van onze declaraties die wij allemaal doen gewoon veel te beperkt. Het enige wat jaarlijks gepubliceerd wordt, is het bedrag dat per fractie wordt uitgegeven en als het hier gaat om transparantie van declaraties van bestuurders, dan schreeuwen we vaak moord en brand. De heer Heemels bijvoorbeeld stond vooraan hier bij de interruptiemicrofoon als er iemand wel of niet over de schreef was gegaan, waar in ieder geval een debat over was, en het is misschien ook wel terecht want bestuurders gebruiken daarvoor gemeenschapsgeld en dat moet je goed controleren, maar dan moeten we dat ook doen voor onze eigen bestedingen en dan moeten we niet zeggen... Nou ja, we zeggen er helemaal niks over. Dat is allemaal gewoon veel te slap geregeld. Dus we hebben nu afgesproken, onder andere in het Presidium, dat we komend voorjaar opnieuw gaan kijken naar de verantwoording van onze uitgaven, naar aanleiding van deze kwestie Heemels. 1 zaak voorzitter, staat voor de SP als een huis en daar willen gewoon dan iets op gaan regelen, namelijk hoe meer openheid van zaken wij geven met zijn allen, hoe kleiner de ruimte wordt om te sjoemelen. Net werd het meeropenprincipe genoemd. Ja, hoeveel meer ogen wil je hebben als elke willekeurige burger mee kan kijken? Dus dat is echt iets waar we met zijn allen over na moeten gaan denken, maar meer openheid zorgt ook, en dat is ook niet onbelangrijk voorzitter, zeker niet voor onze fractie, dat we wat soberder omgaan met onze fractiebudgetten want het is gewoon gemeenschapsgeld en het zal ons benieuwen voorzitter, als iedereen kan meekijken in de bestedingen die we allemaal doen als Statenleden, of bepaalde keuzes dan nog steeds gemaakt gaan worden. Zouden er bijvoorbeeld weer 2 Statenleden naar Dubai gaan, geheel op kosten van de Provincie en dus de belastingbetaler, als dat open en bloot zichtbaar zou zijn voor de buitenwereld? Waarschijnlijk niet voorzitter. Dus daarom neem ik alvast een voorschot op die discussie in het voorjaar. De SP zal daar in ieder geval gaan voorstellen dat er meer openheid van zaken komt over de bestedingen die we als fracties ook doen, dat trekken we dan op zijn minst gelijk met zoals wij dat ook voor Gedeputeerde Staten geregeld hebben, dat lijkt ons niet meer dan redelijk en dat lijkt ons heel belangrijk, ook gezien deze kwestie Heemels.

**De voorzitter:** Mevrouw Brugman.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Ja voorzitter, ik mag toch hopen dat de heer Schaminée weet dat de reis naar Dubai niet betaald is met fractievergoedingen.

**De heer Schaminée (SP):** Dat weet ik heel goed.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Dus het is eigenlijk een gekke vergelijking die u nu maakt.

**De heer Schaminée (SP):** Nou, dat is natuurlijk wel betaald, niet uit eigen zak, niet uit fractievergoedingen, dat is gemeenschapsgeld, maar uit ander gemeenschapsgeld, en ik weet niet of ik de post hier kan benoemen, maar ik zal het niet doen, maar dat is gewoon betaald uit geld van de Provincie, van de gemeenschap,. Of het nou uit een fractiebudget komt of uit een of ander reisbudget of weet ik veel wat, dat maakt mij niet zoveel uit. Het gaat mij erom, als je dat openbaar met elkaar bespreekt en ook openbaar daar verantwoording over aflegt, dan worden wij misschien wat soberder in onze keuzes en dat is ons heel wat waard.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Maar suggereert de heer Schaminée nu dat wij niet sober genoeg zijn met elkaar? Want als ik even voor mijn fractie spreek, dan zijn wij zeer sober. Wij vergaderen niet op locatie, wij vergaderen per internet om reiskosten te kunnen voorkomen voorzitter. Dus ik vraag mij af hoe sober wij nog moet worden. Kan de heer Schaminée daarop reageren?

**De heer Schaminée (SP):** Dat is nu juist het punt mevrouw Brugman. Ik hoef daar niet over te oordelen, ik ben ook wel een burger, maar goed ik ben een collega van u, ik vind het vooral belangrijk dat de inwoners van Limburg dat kunnen controleren en een mening kunnen vormen over onze bestedingen en dan ook inachtneming soberheid, daar iets van vinden. Dus het maakt mij niet uit of u sober omgaat met uw geld of niet, dat kan ik ook niet zien, maar laten we daar met zijn allen iets meer openheid over geven, zodat ook de inwoners daar gewoon iets van kunnen vinden. Dat is in ieder geval mijn punt.

**De voorzitter:** Het punt was niet direct de soberheid, dat gaat u allemaal bespreken, maar het gaat erom hoe de verantwoording voor de burger plaatsvindt en de openheid, dat was de discussie.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Voorzitter, aan het begin deed ik die oproep aan de PVV om zich te beperken tot waar we het vandaag over hebben en die oproep doe ik eigenlijk ook aan de SP. Zeker in een dag waarop we het gehad hebben over de macarons en de eendenborstfilet die door de SP-gedeputeerden werden genuttigd om de EIB binnen te halen, dat soberheid uit de mond van de SP misschien wat terughoudender tot zich genomen moet worden.

**De voorzitter:** Ja, maar dan stellen we toch voor dat debat gewoon te voeren op het moment dat we het gaan hebben over de verantwoording.

**De heer Schaminée (SP):** Ja, voorzitter, alleen dat bewijst alleen maar weer mijn punt, dat kunnen wij zien van deze gedeputeerde en van alle gedeputeerden omdat daar een zekere mate van openheid over is, dat kunnen wij opvragen, maar waar de PvdA-fractie, of trouwens onze eigen fractie, vergadert en wat daar allemaal voor een luxe diners gehouden worden, dat kunnen wij niet zien, dat kunnen we van elkaar niet opvragen, dat kunnen we alleen maar naar gissen en dat willen wij als SP gaan oppakken, daar willen we in ieder geval in het voorjaar meer strenge controle op krijgen en ik vind het wel terecht dat we dat hier toch even hier benoemen want we hebben hier ook de vraag gesteld, de gouverneur stelde die vraag in het begin ook: wat kunnen we er nou met zijn allen van leren, hoe kunnen we nou zorgen dat dit in de toekomst niet meer gebeurt en mijn betoog was: meer openheid van zaken zorgt in ieder geval dat we allemaal wat voorzichtiger worden en dat er minder ruimte is voor gesjoemel en dat staat volgens mij nog steeds als een huis.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Schaminée. Het woord is in de 2<sup>e</sup> termijn aan mijnheer Van Rey.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Voorzitter, in aanvulling op hetgeen in 1<sup>e</sup> termijn is gezegd en ook wat de collega's hebben gezegd, zou ik op de PVV-fractie een beroep willen doen om voor

variant 3 te kiezen en datzelfde doe ik ook voor de coalitiepartijen want als de coalitie hier vanmiddag in meerderheid besluit om variant 1 te nemen, en de PVV zal dat juridisch gaan aanvechten, dan zijn we nog een aantal jaren bezig. Dus ik doe op iedereen een beroep om dat te proberen te voorkomen.

Voorzitter, dat is 1. Ten 2<sup>e</sup> hebt in uw inleiding gesproken, en daar hebben we in het Presidium ook over, over de aanbevelingen, we gaan daarover praten. Er zijn natuurlijk een aantal fracties hier die hebben daar altijd al hele goede besluiten over genomen. Het is goed dat de burger ook vandaag ook van ons verneemt dat wij onszelf dan tegen het licht houden en dan is de SP de laatste die daar iets over mag zeggen. Ik ben blij dat mijn rechterbuurman zojuist al iets erover vertelde, maar als er 1 partij in Nederland is, die met betrekking tot de fractievergoedingen, die rechtstreeks naar de partij gaan... Ja, nee komt u maar, als u dan zegt over soberheid, wij betalen daar nog allemaal belasting over, u als leden van de SP niet.

**De heer Schaminée (SP):** Ja voorzitter, er komen wel zoveel onzinnige dingen voorbij. De fractievergoedingen van de SP gaan gewoon, net als bij alle andere... Ik ben aan het antwoorden, dan moet u me niet interromperen.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Ik vergis me.

**De heer Schaminée (SP):** De fractievergoedingen van de SP gaan gewoon, net als bij alle andere fracties, naar een stichting of hoe dat ook bij andere fracties geregeld is. Dat is helemaal niet aan de orde. Belasting wordt netjes betaald, helemaal niet aan de orde, maar ik wil u een vraag stellen mijnheer Van Rey. Ik deed net een oproep voor meer openheid, meer transparantie. We hebben het vaak over declaraties van bestuurders, maar over onze eigen uitgaven, daar bent u toch voorstander van, dan heb ik toch een medestander in u?

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Dat heb ik in het Presidium nog gezegd. In de tijd dat ik nog bij de VVD was, waren wij de 1<sup>e</sup> die een externe accountant dat ook allemaal laten doen. Ik geloof dat dat jaren bij de VVD alleen is geweest, maar voorzitter, ik ben ook op leeftijd dat ik af en toe mag vergissen. Ik bedoelde niet de fractievergoedingen, ik bedoelde vergoedingen die individuele Statenleden krijgen. Die gaan rechtstreeks naar de partij. Alle andere Statenleden die dat rechtstreeks krijgen die betalen daar, afhankelijk van het belastingtarief, hun belasting over. Dus ik vond dat voorbeeld van soberheid...

**De voorzitter:** Ik stel toch voor deze discussie niet hier te voeren. Ik snap de aanleiding, maar ik stel voor dat...

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Omdat de heer Schaminée er zelf over begon, wou ik daar even op reageren.

**De voorzitter:** Ja. Nee, maar goed ik stel dit nu buiten de orde.

**De heer Schaminée (SP):** Even daarover. Er wordt netjes belasting betaald. Dus u betoogt iets wat niet klopt.

**De voorzitter:** Nu gaan we dat helemaal uitdiscussiëren, terwijl de situatie al...

**De heer Schaminée (SP):** Inderdaad de vergoedingen gaan naar de partij en er komt een veel lagere vergoeding uit terug voor SP-Statenleden. Dat is nou juist soberheid mijnheer Van Rey. Wij doen het voor de...

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Voorzitter, ik heb...

**De voorzitter:** Nu gaan we gaan toch dit debat over de soberheid voeren.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Ja maar voorzitter, ik word hier ergens van beschuldigd. Ik heb juist nagezien of er Statenleden zijn van de SP die een brutobedrag naar de partij laten overmaken. Ja, dus daar is niet op ingehouden.

**De voorzitter:** Eerst mevrouw Brugman en...

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Ja, even iets anders voorzitter.

**De voorzitter:** Iets anders ja.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Nou niet iets heel anders. De heer Van Rey deed een oproep om vooral niet voor scenario 1 te kiezen want dan stapt de PVV naar de rechter of dat zou kunnen hè, ze hebben die brief, die hebben we ook gezien, maar ik meen dat de heer Van Rey zegt dat hij ging voor scenario 3 en voor scenario 3 geldt precies hetzelfde want daar worden ze ook gekort, voor een gedeelte dan.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Ik doe op iedereen een beroep. Op de PVV om scenario 3 te nemen en voor de coalitie om ook scenario 3. Dan komt er toch nog iets eensgezindheid tot stand.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Maar voorzitter nogmaals, voor scenario 3 geldt hetzelfde.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Ik begrijp niet wat u bedoelt met 'wat hetzelfde'.

**Mevrouw Brugman (GroenLinks):** Hetzelfde, het argument dat in die brief gebruikt werd, was het argument dat de PVV-fractie niet op voorhand gekort mag worden en dat geldt ook voor scenario 3 voorzitter.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Dat klopt, dat staat in die brief, maar anderzijds doe ik een beroep op de PVV om dan, als we toch eensgezindheid willen uitstralen aan het einde van dit debat, dit overleg hoe je het wilt noemen, dan zou dat veel plezieriger zijn dan dat we nog jaren juridisch daarmee geconfronteerd worden.

**De voorzitter:** Dank u wel. Ik kijk even voor de 2<sup>e</sup> termijn naar de heer Van den Akker. Ja.

**De heer Van den Akker (VVD):** Ja voorzitter enkele punten. De heer Van Rey refereerde er al aan, de VVD-fractie heeft inderdaad al sinds jaar en dag een accountant om gewoon ook als extra paar oren, als extra check, naar onze uitgaven te kijken en we hebben ook de PVV-fractie al in 2012 gesuggereerd om dat ook te doen toen ze nieuw in de Provinciale Staten was, 2011 al. Wellicht blijft dat een overweging.

In ieder geval wil ik ook op deze plaats dank uitspreken aan onze Provinciale controller voor het werk dat hij in algemene zin verzet, maar ook zeker in deze casus heeft verzet, ook bij de voorbereiding van het rapport. Daar is enorm veel tijd in gaan zitten en dat heeft uiteindelijk ook wel het nodige onderzoek opgeleverd, waar we ook inderdaad in het komend voorjaar mee verder zullen gaan.

En natuurlijk voorzitter, natuurlijk als dit soort integriteitskwesties aan de orde is, is het aan ons als Provinciale Staten om daar een debat over te voeren, zoals we dat altijd doen, helaas hebben moeten doen en daar loopt de VVD-fractie niet voor weg, wie het ook betreft, de ander of jezelf. In dat opzicht verwacht ik ook gewoon van de PVV-fractie dat, ze zich in deze 2<sup>e</sup> Statenperiode als een volwassenen fractie gedraagt, gewoon vragen van andere fractie beantwoordt en niet voor het debat wegloopt want dan ontloopt de PVV niet alleen haar verantwoordelijkheid, maar ook hier het debat.

Het had gekund om dit allemaal in deze Statenperiode af te handelen, de fractievergoeding van de PVV biedt daar ruimte toe en natuurlijk moet je ook kijken naar het kunnen uitvoeren als werk als Statenlid en daarom kiezen wij ervoor om in dit geval, ook gezien de resterende periode die nog rest voor deze Statenperiode, de kortingsregeling toe te passen, ook op de Statenperiode die komen gaat, in welke mate de PVV-fractie daar dan in vertegenwoordigd zal zijn.

Als het gaat om andere casus wil ik daar hier eigenlijk geen uitspraken over doen, maar dat wat wij doen niet helemaal nieuw is, is ook niet het geval. De Tweede Kamerfractie heeft al een aantal keren bijvoorbeeld de PVV-fractie gekort op fractievergoedingen omdat zij in de Tweede Kamer een aantal fractievergoedingen verkeerd hadden besteed en daar is toen geen rechtszaak over geweest, dat is toen gewoon door het Presidium van de Tweede Kamer zo besloten. Dus wat dat betreft verwachten wij, rekenen wij ook op, dat deze regeling ook juridisch toelaatbaar is.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Van den Akker. Het woord is aan mevrouw Werrij.

**Mevrouw Werrij (CDA):** Ja voorzitter, ik vond eigenlijk dat ik in de 1<sup>e</sup> termijn voldoende had gezegd, maar ik werd toch nog getriggerd door een opmerking van de PVV. Er werd gesteld dat wij bezig zijn met een potje monddood maken van de PVV en voorzitter, dat is natuurlijk je reinste flauwekul. Het geld is weg en het geld moet terug en de Limburgse belastingbetaler is de dupe en het is niet anders dan dat. Neem je verantwoordelijkheid en stop met het afschuiven daarvan en de heer Housmans stelt 'van een kale kip kun je wel altijd nog soep maken'. Voorzitter, van een kikker kun je geen veren plukken en daarom nemen wij ook die vordering niet over.

**De voorzitter:** Dat was naar aanleiding van scenario 2 in dat geval. Ik kijk nog even naar de heer Van der Linden in 2<sup>e</sup> termijn. Die zwaait. Niet. Dan zijn wij aan het einde van dit debat gekomen en dan is aan de orde de besluitvorming zoals ik had voorgelezen aan het begin. Er zal een keuze gemaakt moeten worden uit een aantal scenario's en in het Presidium is afgesproken hoe we dat qua besluitvorming doen. Dat betekent dat wij de scenario's achtereenvolgens in stemming brengen. Als er een scenario is dat een meerderheid haalt dan hoeven de overige natuurlijk niet meer in stemming te komen. Dus dat is ook volstrekt helder en als wij dus bij scenario 1 geen meerderheid hebben, gaan we naar 2 en als daar geen meerderheid is dan gaan we naar 3, maar er moet een scenario uitkomen dat ergens een meerderheid haalt, dat is natuurlijk helder, maar is er voor scenario 1 al een meerderheid, dan hoeven 2 en 3 niet meer in stemming te komen. Bij punt 2 en 3 van de besluitvorming stel ik voor het gewoon in 1 keer met de stemmachine te doen, maar over de scenario's doe ik het dus apart.

Dan zou aan de orde zijn een elektronische stemming over het scenario 1, terugvorderingsscenario dat u vindt in het besluit dat hoort bij P-17-019, bij agendapunt 6.6. Scenario 1, dat gaan we als eerste in stemming brengen. Ik verzoek iedereen om plaats te nemen op zijn of haar eigen plek. O, de heer Voncken was weg, oké en mevrouw Werrij liep weg. Ja goed we gaan toch niet allemaal te lang wachten. Ik ga ervan uit dat u begrijpt waar we het over hebben. Dus 6.6, scenario's, en we beginnen met het in stemming brengen van het 1<sup>e</sup> scenario. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. Scenario 1 is aangenomen met 31 stemmen voor en 4 stemmen tegen. Dat betekent ook dat er een absolute meerderheid al is voor scenario 1. Daarmee is scenario 1 gekozen door deze Staten. Tegen hebben gestemd 50PLUS, Partij voor de Dieren, Volkspartij Limburg en LOKAAL-LIMBURG en zoals ook aangekondigd, heeft de PVV zelf niet meegestemd.

Dit gezegd hebbende, kom ik bij de beslispunten 2 en 3. Die doe ik in 1 keer. Het gaat dan over: wat gaan we doen met het binnenkomende geld, het gaat naar de post onvoorziene uitgaven Provinciale Staten/Griffie en daar komt een civielrechtelijke vordering in op de heer Heemels ter hoogte van € 65.000,00 en met scenario 1 breng ik dus hiermee het stuk zelf in stemming. De stemming is geopend. Er komt er nog 1 bij, er komt er nog 1 bij, ik heb er nog 1 nodig. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Dat is wat anders. Nee, wat hier staat... Ik heb gezegd het gaat over 2 en 3 gezamenlijk, 2 en 3 gezamenlijk, de beslispunten 2 en 3 gezamenlijk.

Daarmee is de stemming is gesloten en is met 33 stemmen voor, 1 stem tegen dat aangenomen. De Volkspartij Limburg is tegen en de PVV heeft niet meegestemd en de overige partijen zijn voor. Aldus besloten.

Dat brengt ons aan het einde van in ieder geval dit agendapunt, waarbij ik nog wil zeggen dat inderdaad in het Presidium zal worden gesproken over de nog te nemen maatregelen als het gaat over hoe met fractieverantwoordingen en dergelijke omgegaan zal worden. Dat zal in het voorjaar van 2018 verder geschieden.

Dan verzoek ik aan de heer Frische om het vergadervoorzitterschap over te nemen Er zijn nog 2 agendapunten. 6.7, het Erfpachtkader, en 6.8. Daarna is er nog een interpellatiedebat en na het interpellatiedebat zijn er nog wat hamerstukken en wij gaan ervan uit, dat moet ik namelijk nu even met u verifiëren, dat we dat allemaal afkrijgen voor 18.00 uur. Als dat namelijk niet het geval is, moeten we nu iets doen. Dat kan allemaal voor 18.00 uur, u belooft mij dat nu heel plechtig. Dan gaan wij daarvan uit dat het allemaal voor 18.00 uur... Mag ook eerder trouwens, maar niet later, dat is duidelijk, dat we dat afkrijgen. Ik geef het vergadervoorzitterschap over aan de heer Frische.

#### **6.7. G-17-046 Statenvoorstel Erfpachtkader, brief Gedeputeerde Staten van 7 november 2017 (GS 2017-78195)**

**De vicevoorzitter:** Wij gaan verder met de vergadering. Aan de orde is agendapunt 6.7, G-17-046 Statenvoorstel Erfpachtkader op basis van een brief van Gedeputeerde Staten van 7 november 2017.

Het voorstel is behandeld in de Statencommissie FEB van 24 november en de Commissie heeft besloten het voorstel als besprekingsstuk door te leiden naar de Staten van vandaag.

Naar aanleiding van de behandeling in de Commissie FEB is u een gewijzigde bijlage toegestuurd.

Provinciale Staten wordt gevraagd:

1. in te stemmen met het voorgestelde Erfpachtkader als nadere uitwerking van Sturing in Samenwerking 2.0;



2. in te stemmen met het beschikbaar stellen van een revolverend krediet van € 55,8 miljoen voor de inzet van het erfpachtinstrument binnen het vastgestelde Erfpachtkader, waarmee het totale beschikbare krediet voor erfpacht € 100 miljoen bedraagt.

De behandeling vindt plaats in een 2-tal termijnen. Ik open de 1<sup>e</sup> termijn voor de Staten en ik geef het woord aan de heer Fijnje namens de PVV.

**De heer Fijnje (PVV):** Dank u voorzitter. Ja, na dit teleurstellend debat van net, wil ik toch even wat positief daarin gaan steken. Wat betreft de erfpacht, goed voorstel, kunnen we ons volledig in vinden, alleen ik heb begrepen van de SP dat ze toch een amendement wil indienen en wij ondersteunen dat ook. Ik neem aan dat de SP die verder onderbouwt. Aldus. Dus we stemmen voor.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mijnheer Fijnje. Wij gaan verder met de heer Van Wageningen, D66.

**De heer Van Wageningen (D66):** Dank u wel. D66 wil verstandig investeren in de Limburgse economie. Erfpacht is daar een goed middel voor en het is goed dat we daar nu een kader voor vaststellen en ik kan nog toelichten waarom wij hier zo verheugd over zijn en daarvoor moet ik u meenemen naar het voorjaar van 2013 want dat was een andere tijd, dat was middenin de crisis en de Provincie Limburg had toen haar € 1,1 miljard van de verkoop van Essent nog in Immunisatiereserve, een portefeuille met internationale staatsobligaties. D66 wilde dat op dat moment al anders en ik voelde me geroepen om daar ook een voorbeeld van te noemen hoe dat dan anders kan. En een voorbeeld werd aangedragen door een tuinbouwontwikkelingsmaatschappij, die zei: we hebben tuinders die willen investeren in een kas in de tuinbouwconcentratiegebieden in Noord-Limburg, we hebben een bank die wil opstellen, de kas zelf wil financieren, maar we krijgen de grond niet gefinancierd, Provincie, er ligt een puzzel, u heeft misschien wel het ontbrekende puzzelstukje, vul dat in en dat was mijn voorbeeld want dat zou 3 keer beter zijn dan de obligaties van internationale bedrijven en overheden. Het zou meer rendement opbrengen, het zou de economie van Limburg stimuleren en het zou investeringen van anderen uitlokken.

Dat waren en dat zijn nog steeds de doelen van D66 en we zijn nu alweer wat verder. De ervaringen zijn goed van niet alleen de tuinbouw, ook spooremlacements, windmolens kunnen worden gerealiseerd in Limburg dankzij erfpachtconstructies waar de Provincie Limburg in betrokken is en vanaf nu verwachten wij niet meer dat ons om ontbrekende puzzelstukjes wordt gevraagd, maar door dit kader leggen we ons stukje open en bloot op tafel, we laten aan ondernemers weten: de Provincie is in voor erfpachtconstructies. Dat is goed, het is ook goed dat dit nu aan een kader wordt gebonden en dat kader bevalt D66 ook. De 3 oorspronkelijke doelen van D66 zitten er goed in, rendement, economie versterken en investeringen van anderen uitlokken en het kader biedt bovendien en structureel voordeel aan initiatiefnemers van duurzame bedrijvigheid en daarmee is zelfs nog een 4<sup>e</sup> aandachtspunt van D66 ingevuld. Het kader onderkent ook dat er nog risico's aan erfpacht zijn verbonden en geeft aan hoe die risico's worden beheerst. Nu het kader zo goed en helder is, wil D66 het college de ruimte geven om het voortvarend toe te passen. Dank u wel.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mijnheer Van Wageningen. Wij gaan verder met de heer Rossel namens GroenLinks.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, dank u wel. Ook GroenLinks is positief over het Erfpachtkader, daar hebben we het in de Commissie, die veel te lang heeft geduurd, ook uitvoerig over gehad. Met name gedeputeerde Koopmans heeft er nog eens behoorlijk wat techniek erachter uitgelegd, waarvoor dank.

De enige vraag die wij nog concreet aan het college hebben, is... Wij zijn begonnen, en dat memoreerde de heer Van Wageningen ook terecht, met een succesvol project in die glastuinbouw en we hebben natuurlijk mogelijke andere investeringsdoeleinden ook al kunnen benoemen, maar gaat het ook succesvol zijn? Dat is eigenlijk de vraag die nog een beetje boven de materie hangt. Dus wij zouden in ieder geval het college, en dat heeft het natuurlijk ook al toegezegd, middels toezegging 8190 voor een halfjaarlijkse rapportage, om daar ook expliciet de kansen voor het Erfpachtkader in op te nemen. Dus neem ons mee waar u kansen ziet en misschien ook waar het faalt, dat we daar ook lessen uit trekken want we hoeven niet alleen maar hosannaverhalen iedere keer met elkaar te delen, het mag ook wel eens een keer niet goed gaan en dat we daar in ieder geval conclusies aan verbinden.

Voorzitter, dan liggen er 2 stukken van de SP. Ik ga ervan uit dat mevrouw Lauvenberg die dadelijk in haar 1<sup>e</sup> termijn nog wel zal toelichten. Wat betreft het amendement 15, klinkt dat supersympathiek. Dat heeft denk ik ook wel onze steun, de vraag alleen aan het college met betrekking tot de uitvoerbaarheid van het amendement is of die informatie altijd openbaar kan zijn of dat dat soms misschien wel vertrouwelijk ter inzage gelegd moet worden, maar ik denk los daarvan dat we dat wel kunnen steunen. Motie 2363, en ik kijk mevrouw Lauvenberg even direct aan, die heeft voor ons wel wat meer uitleg nodig. Misschien kan ze ons nog eens even een keer meenemen in wat daar nu precies de bedoeling achter is. Dank u wel.

**De vicevoorzitter:** En dat gaat ze ongetwijfeld in haar eigen termijn zo dadelijk doen. Wij gaan verder met de Partij voor de Dieren, mevrouw Plusquin.

**Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren):** Dank u wel voorzitter. Terugkijkend op de behandeling in de Commissie is het vooral onze bedoeling om het Erfpachtkader te gebruiken als stimulans voor duurzame ontwikkelingen en als criterium in de selectie van de projecten waarin duurzame ontwikkelingen een streepje voor hebben. We hebben de verduidelijking genoteerd van de heer Koopmans in de Commissie dat een investering die voldoet aan de duurzaamheidscriteria vervolgens niet hoeft te voldoen aan die eis van 10% Eigen Vermogen, maar we zien verder een duurzaamheidsparagraaf die niet uitblinkt door concreetheid. Het is allemaal een kwestie van maatwerk en onderhandelingen, waarvan een kreet als comply or explain, dat stelt ons niet gerust dat er echt werk van wordt gemaakt. We vinden het ook onvoldoende duidelijk naar de initiatiefnemers toe. Kortom, waarom niet meer duidelijkheid en eenduidigheid, bijvoorbeeld via de BREEAM-certificering voor gebouwen waarop we in de Commissie gewezen hebben. Meer uitwerking dus van de duurzaamheidsparagraaf, bijvoorbeeld via beleidsregels. Daarom dienen wij ook de motie van de SP op dat punt mee in. Dank u wel.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mevrouw Plusquin. We gaan verder met de VVD, de heer Heuvelings.

**De heer Heuvelings (VVD):** Dank u wel voorzitter. Het is een goed Statenvoorstel, Erfpacht. Dat stimuleert de economie en het is goed dat we dat doen, maar het is wel een systeem waarbij de banken afhaken, dus enige risico's zitten er wel in. Zekerheden die we hebben, de ondergrond, de grond, die zijn solide. Wel zijn we van mening dat er zowel sectoraal als lokaal voldoende spreiding moet plaatsvinden. Wij zijn het echter niet met het CDA eens, bij monde van de heer Titulaer in de Commissie, die nagenoeg ons hele vermogen wilde inzetten voor dit plan, voor de erfpacht. Dat vinden we geen goed idee, er moet voldoende spreiding zijn in de investeringen en uiteindelijk is het bedoeld om de economie aan te jagen.

**De vicevoorzitter:** Het lijkt erop dat de heer Titulaer het niet helemaal met u eens is. Interruptie van de heer Titulaer.

**De heer Titulaer (CDA):** Hoe komt u erbij, mijnheer de voorzitter via u, dat ik dat gezegd zou hebben? De heer Koopmans heeft ook al zoiets gesuggereerd in zijn beantwoording. Toen heb ik direct gezegd: dat heb ik zo nooit gezegd, laat staan zo bedoeld. Ik heb alleen gezegd...

**De heer Heuvelings (VVD):** Dat laatste weet ik natuurlijk niet, maar dat eerste heb ik toch duidelijk uit uw mond horen spreken.

**De heer Titulaer (CDA):** Ik heb het in ieder geval niet zo gezegd en zeker niet bedoeld. Ik weet niet wie dat allemaal gehoord heeft, maar dat klopt in ieder geval niet.

**De vicevoorzitter:** Het staat in de notulen. De heer Heuvelings.

**De heer Heuvelings (VVD):** Wel vinden wij het de moeite waard om te onderzoeken of het te zijner tijd mogelijk is een mandje erfpachtzaken te verkopen aan pensioenfondsen. Dat levert een waardevast rendement op, waardevast rendement van 5% en dan geïndexeerd. Dat is voor een pensioenfonds zeer interessant en het geeft ons ruimte om weer de economie verder te stimuleren.

Verder vinden we het minder consequent als je kijkt naar hoe u de Staten informeert door middel van consultatie dan wel informatie. Die € 2,5 miljoen-grens, die we bij leningen hebben, is niet bij erfpachtzaken zo en dat is volgens mij niet juist want we lopen wel degelijk risico en voor risico's moet je reserves aanleggen. Ik citeer uit de Treasury, wat Treasury schrijft: "De voornaamste conclusie is dat grond niet per definitie zo waardevast is als algemeen verondersteld wordt. Dit noopt tot maatregelen en tot reservering". We moeten daar dus consequent in zijn, zijn wij van mening. Loop je risico, dan moet je een reserve aanleggen en die reserve moet afgestemd zijn op het risico dat je loopt. Dus als je een laag risico hebt, heb je een lage reserve en dat geldt wat ons betreft ook voor de informatie die we krijgen over leningen dan wel erfpachtconstructies boven de € 2,5 miljoen, daar moet je consequent in zijn, een consistente gedragslijn hebben, dat je gewoon de Staten daarover op een tijdig tijdstip informeert, zeg maar hetzelfde als bij het LEF. Dat was het in 1<sup>e</sup> termijn voorzitter.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mijnheer Heuvelings. Vervolgens het CDA, de heer Titulaer.

**De heer Titulaer (CDA):** Voorzitter, dank u. We kunnen er kort over zijn in die zin, algemeen hebben wij al aangegeven dat wij sterk voor het Erfpachtkader zijn, het voorstel dat er ligt. Dus daar kunnen wij mee instemmen. Een aantal vragen is al beantwoord in de Commissie. Wat overblijft is het informeren en de beantwoording die de gedeputeerde heeft gedaan richting de SP in de Commissie en het amendement dat nu voorligt. Het amendement klinkt in die zin goed dat dus in ieder geval geïnformeerd wordt. Dus dat lijkt ons wel een goed compromis. Verder kunnen wij ons ook wel bedenken bij de woorden die aangegeven zijn door de heer Heuvelings wat betreft de risico's. Het wordt op een gegeven moment inderdaad een discussie: waar ga je dan wel toevoegen aan de risicoreserve en waar niet? Op voorhand kun je dat namelijk niet precies inschatten en daarvoor... Daar komen we ook bij het volgende agenda-onderwerp op terug, om daar toch eens een technische discussie goed aan te wijden want het gaat te ver... Krijgen we weer net een debat als vanmorgen over heel veel techniek, maar daar kunnen we beter, zoals eerder is toegezegd, in de Commissie eens goed over buigen met de financiële woordvoerders. Dank u.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mijnheer Titulaer. Tot slot in 1<sup>e</sup> termijn de SP, mevrouw Lauvenberg.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, zoals tijdens de Commissie aangegeven, vindt de SP het goed dat er een Erfpachtkader opgesteld is. Wij zien zeker de toegevoegde waarde van het inzetten van het erfpachtinstrument, zoals dat we inderdaad bedrijven kunnen helpen om zich hier te vestigen en dat er dus ook meer werkgelegenheid gecreëerd wordt en als we dan inderdaad het erfpachtinstrument verder gaan uitbreiden, dan kunnen er ook maar beter goede richtlijnen zijn. Dus wat dat betreft zijn we positief.

Voor de Commissie hebben wij al schriftelijke vragen gesteld over de aansluiting van het Statenvoorstel met de bijlagen. In de Commissie is inderdaad toegezegd dat we nu een bijlage zouden krijgen, maar wat dat nou precies is, hoeveel geld er van die € 100 miljoen krediet nog over is, is ons nu ook niet meer helemaal duidelijk. In het Statenvoorstel zou het € 6 miljoen zijn, volgens de 1<sup>e</sup> bijlage € 8 miljoen en nu is het weer € 10 miljoen. In ieder geval wordt het steeds meer en dat is dan goed zullen we maar zeggen, alleen als je dan kijkt dat van de € 100 miljoen krediet nog € 10 miljoen op dit moment eigenlijk nog open staat, is niet meer zo heel veel als je kijkt naar de bedragen die gemoeid zijn met erfpacht. Dat zou betekenen dat hooguit nog maar 1 of 2 nieuwe bedrijven daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen. Dus gedeputeerde, wat gaat u daar verder mee doen? Want morgen staat er dan inderdaad een artikeltje in Dagblad De Limburger: wij hebben besloten, het Erfpachtkader is goedgekeurd en dan denken bedrijven: nou ja, daar zou ik ook wel interesse in hebben en dan?

Verder is in het Erfpachtkader de combi met duurzaamheid gezocht en dat vinden wij goed. Wij vinden deze combi zelfs zo goed dat we van mening zijn dat we dit moeten uitbreiden naar Sturing in Samenwerking 2.0 voor de financiering en vandaar dat wij ook een motie ingediend hebben want op dit moment is het dus zo, als een bedrijf interesse heeft in erfpacht en dan in de opstellen substantiële investeringen doet in duurzaamheid, dan wordt het dus in mindering gebracht op de totale investering, waardoor dus ook cofinancieringslimiet en de eigen bijdrage verlaagd worden, maar waarom zou dit bijvoorbeeld niet interessant zijn voor een bedrijf dat ook wil gaan uitbreiden, maar geen interesse heeft in erfpacht, maar wel een lening en dus ook iets wil doen met duurzaamheid. Waarom zouden we dat daar niet toepassen? Dus vandaar dat wij vragen om te onderzoeken hoe of waar we dat kunnen uitbreiden naar Sturing in Samenwerking 2.0.

**De vicevoorzitter:** Een interruptie van de heer Van Wageningen.

**De heer Van Wageningen (D66):** Goede vragen allemaal, maar is het niet beter om die te beantwoorden als Sturing in Samenwerking inderdaad aan de orde is en dat is niet het kader dat nu aan de orde is.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Ja, zoals ik al eerder zei, wij vinden eigenlijk de combi die hier gezocht is zo goed, dat wij zeggen: ja, dat moeten we nu aangrijpen om te onderzoeken of we dat niet al eerder kunnen uitbreiden. Waarom zouden we wachten? Dan zijn we eigenlijk te laat. Dus het kan nu al onderzocht worden.

**De vicevoorzitter:** Er komt nog een 2<sup>e</sup> interruptie aan. Van de heer Rossel in dit geval.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Als ik het goed begrijp, bedoelt u deze motie niet meer specifiek voor het Erfpachtkader, maar voor andere instrumenten in financiële zin.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Dat klopt, ja.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Dan snap ik hem nu en dan zijn we hier ook positief tegen.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Goed. Ten slotte hebben wij ook nog een amendement ingediend en dat gaat over de stapeling van financiële instrumenten. Er wordt nu wel in het Erfpachtkader inderdaad gezegd dat, als er een nieuwe aanvraag komt, wat dus een combi is van erfpacht en leningen boven de € 2,5 miljoen, dat het naar onze Staten gaat. Alleen als een ondernemer dus al leningen uit zou hebben staan van € 2,5 miljoen en daarna apart met een voorstel komt voor erfpacht, dan komt het niet naar ons toe. Nu heeft gedeputeerde Koopmans al in de Commissie gezegd: ja, maar we zullen geen trucjes gaan uitvoeren. Wij vinden het wel belangrijk dat we dan op zijn minst, als dit het geval is, want bij een stapeling is er toch meer risico, dat we in ieder geval geïnformeerd worden. Dus dat zouden wij willen vragen. Dank u.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mevrouw Lauvenberg. Daarmee komen wij aan het eind van de 1<sup>e</sup> termijn van de Staten. Het woord is nu aan het college van Gedeputeerde Staten en ik heb begrepen dat de heer Beurskens namens het college antwoordt en ik zou hem willen vragen om dan ook te reageren op de motie en het amendement.

**Gedeputeerde Beurskens:** Dank u wel voorzitter en ook dank uw Staten voor de, zo beproef ik toch wel, brede steun voor dit mooie instrument en voorzitter, ik wil toch nog een keer van de gelegenheid gebruikmaken om in het bijzonder de heer Van Wageningen te bedanken omdat hij toch wel pleitbezorger was om inderdaad op concrete casuïstiek in de Greenport, waar tuinbouwbedrijven toch wel worstelen met de financiering, om dat bij wijze van experiment in gang te zetten en het is ook nu gewoon goed dat we daar nadere kaders voor afspreken. Het is heel succesvol en vandaag ligt natuurlijk inderdaad voor: hoe ga je hiermee verder? Ik kom straks even terug op het amendement en de motie.

De VVD heeft een vraag en de heer Titulaer refereerde ook aan: moet je dus bij dit soort constructies niet, bijvoorbeeld om een bepaalde veiligheid in te bouwen, ook gaan praten over risicoreserves? Ik vind het een goede suggestie voorzitter om dat inderdaad, bijvoorbeeld bij de evaluatie of anderszids in een debat over financiën, aan de orde te stellen want het is nu eigenlijk niet meer het moment in deze vaststellende vergadering voor, om daar nog eens een meer technisch-inhoudelijke discussie over te voeren. Tot nu toe is daar in elk geval altijd door Financiën en Treasury naar gekeken en is het nog niet nodig geacht om reserves in te zetten. Dus ik hoop dat we dat kunnen doorschuiven en er te zijner tijd, in overleg met uw Staten, nog eens een keer dieper kunnen ingaan. Dan de vragen van de...

**De vicevoorzitter:** Een interruptie van de heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, want dit is natuurlijk een redelijk technisch punt. Dit is met name vanuit de VVD-hoek volgens mij langzamerhand een stokpaardje aan het worden om het iedere keer over de risicoreserveringen te gaan hebben. Ik heb in de Commissie ook gezegd, en dat is ook een vraag die ik nu nog een keer ter bevestiging zou willen stellen: zit dat risicodeel niet al verdisconteerd in de rentevoet?

**Gedeputeerde Beurskens:** Kijk, het is een technische discussie, maar u heeft natuurlijk wel gelijk dat elk voorstel tot erfpacht, en dat gaat 9 van de 10 keer via de portefeuille Economische Zaken, gewoon zijn aparte behandeling heeft, bij Financiën en Treasury, maar ook Juridische zaken et cetera kijken ernaar en als het nodig is om inderdaad het instrument van een reserve in te richten, wordt dat

gedaan, maar in alle gevallen tot nu toe is dat niet nodig geweest. Dus daarom zeg ik ook: de discussie gaat niet over het instrument. Dus het wordt een beetje omgedraaid. Ik ben het met u eens mijnheer Rossel, het gaat nu niet over erfpacht en risicoreserves, maar het gaat over: wanneer zet je wel of niet een risicoreserve in? Dat is een andere discussie. Het is tot nu toe in ieder geval niet nodig geweest.

**De vicevoorzitter:** Laatste keer op dit punt, de heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Ja en u doet het ook nu niet, vraag ik de gedeputeerde, omdat u verwacht dat die, mocht er al een oninbare debiteur komen, met de lumpsum gewoon goed uitkomt, met die rentevoet.

**Gedeputeerde Beurskens:** Ja, tot nu toe hebben onze financieel adviseurs gezegd, is het niet nodig geweest en ook niet aan de orde. Maar ja, op als-danvragen kan ik natuurlijk ook geen antwoord geven. Dat vind ik meer een ander soort discussie en dan gaat het gewoon over de financiën van de Provincie en niet zozeer over erfpacht.

Ik zou bijna denken: god, ik had dus, en dan kijk ik even naar de opmerkingen van GroenLinks en ook van de SP, maar ook van anderen, dat duurzaamheidsaspect er niet in moeten brengen voorzitter en ik ben helemaal niet tegen duurzaamheid, ik ben er zelfs voorstander van om duurzaamheid te koppelen aan economie. Ik denk dat dat heel interessant is, maar er ontstaat hier nu eigenlijk meer een inhoudelijk debat over duurzaamheid, terwijl het gaat over een instrument. Het gaat over de hoe-vraag, hoe kun je een financiering sterker maken en hoe kun je de economie aanjagen? Dus er is ook in de Commissie een hele discussie geweest om niet allerlei, en dan loop ik een beetje vooruit op de inbreng van GroenLinks, maar ook de Partij voor de Dieren gaf dat aan, extra eisen op het gebied van BREEAM et cetera in het kader van dit voorstel in te brengen. Ik zou zeggen, ja dat is net als de discussie over risicoreserves, dat is eigenlijk een andere discussie. Dus we gaan het niet uit het voorstel schrappen en we nemen het ook zeker mee zoals afgesproken, maar om het nu helemaal inhoudelijk op de spits te drijven, dat lijkt me meer een discussie in de Commissie over 'hoe ga je om met duurzaamheid', zeker als je het in relatie brengt met Sturing in Samenwerking. Dus dat wil ik nu toch niet... Dus daar kan ik nu geen antwoord op geven.

Ja, dan zijn er nog... Ik kijk even naar... O ja, het amendement. Ik denk dat het amendement ingediend is door de SP, maar wat ook gesteund wordt links en rechts. Ik denk dat dat een prima amendement is en dat er goed mee te werken is, dat dat de zorgvuldigheid alleen maar ten goede komt. Ik weet niet of mijnheer Koopmans nog... Er was nog een discussie over inderdaad de cijfers, die wat fluctueren. U kunt er antwoord op geven?

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja, ik begrijp dat dat te maken heeft met dat er op verschillende momenten iets gestuurd is. Dan heeft het te maken met dingen die nog in de pijplijn zitten of eruit en ondertussen ligt er misschien weer een aanvraag, dat wisselt. Aan de orde is ook... Uw vraag is natuurlijk terecht, dat heb ik in de Commissie ook al gezegd, achteraf gezien hadden we best eerder met een kader kunnen komen, ik vind zelfs moeten komen, maar tegelijkertijd, als een instrument succesvol is zoals het is, ja, dan kun je ook niet in 1 keer zeggen: o, we doen even een nee-nee op de brievenbus. Dat doen wij natuurlijk ook niet want de regeling is er op verzoek van uw Staten. Voorzitter, ik heb nog een paar andere punten die gevraagd zijn. Allereerst was de vraag: kunt u de portefeuille...

**De vicevoorzitter:** Mevrouw Lauvenberg.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, ik wil even op ingaan op het vorige punt dat u aanhaalde. U zegt: we kunnen geen nee-sticker plakken, maar er is eigenlijk niet meer zo heel veel meer over. Dus verwacht u niet dat u al heel snel terug moet komen naar ons?

**Gedeputeerde Koopmans:** Dat hebben we ook in de brief aan u geschreven. Die heb ik zelf nog, dat was een heel slimme tekst vond ik zelf toen ik hem opgeschreven had. Met betrekking tot die € 25 miljoen die bijvoorbeeld in de pijplijn zitten, is niet zeker dat die doorgaan. Dus het kan zijn dat er projecten van afvallen. Tegelijkertijd is ook aan de orde dat er dus nog resterende ruimte is en wij kunnen natuurlijk ook, naast dat wij omdat wij die exitstrategie veel stelliger nu in het beleid hebben zitten, gaan wij meemaken dat binnen een paar jaar ook weer gronden terug gekocht worden en daardoor de pot weer revolverend gevuld wordt en daarnaast, mocht het een keer zijn dat al die wegen op zijn en er vragen liggen, dan zullen wij als college overwegen om binnen Sturing in Samenwerking, ik heb u vanmorgen een andere berekening gemaakt, maar ook daar kun je voor grond een berekening maken, kunnen wij dan met een voorstel komen om het kader verder te verruimen en u dan een kredietvoorstel te doen, maar dat zien we dan wel.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, dat is goed dat u aangeeft dat het dan verder uitgebreid wordt want eigenlijk op dit moment, doordat voordat het kader er is het eigenlijk al zo goed als uitgezet is, creëer je natuurlijk wel een beetje een ongelijk speelveld voor bedrijven want stel nu bedrijven zien dit, o ik heb er interesse in, en dan is de pot eigenlijk al leeg. Vandaar ook mijn vraag. Maar dus, wij kunnen ervan uitgaan: u komt dan terug naar ons.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja. Ja, binnen de grenzen die we met Sturing in Samenwerking gemaakt hebben want die zijn niet onbeperkt zoals ik net ook als zei, daar komen we dan zeker met een voorstel. Daarin kan het helpen voorzitter... Dus dan komen we echt met een voorstel, in elk geval met een analyse, ook als we 'nee' gaan zeggen, dan komen wij dat natuurlijk ook aan u vertellen. Daarin kan het helpen, ik geloof dat het de heer Heuvelings was die die vraag stelde, dat we inderdaad al gesprekken hebben over een mogelijke verbreding van spelers op dit gebied met de EIB. Overigens wel mooi mijnheer Heuvelings, vanmorgen kreeg ik een beetje de vraag: is dat niet lastig, de EIB? Van uw buurman en nu zegt u: het is wel fijn als de EIB erbij komt. Ja, ik zeg op allebei hetzelfde: ja, daar zijn we dus mee bezig en ook met het Nederlands Investerings Agentschap zijn we in gesprek en dat zijn de verzamelde of een deel van de pensioenfondsen.

Voorzitter, de motie (Motie 2373 Lauvenberg-Evers en Plusquin inzake uitbreiden duurzaamheidsuitzondering naar Sturing in Samenwerking). De heer Beurskens is er ook al een beetje op ingegaan, maar Sturing in Samenwerking, om dat op deze manier te verbreden. Mevrouw Lauvenberg, ik zou u eigenlijk het volgende verzoek willen doen: om de motie aan te houden. Dan sturen wij u nog een brief met alle argumenten op dat punt en dat we dan op een gelegen moment alle aspecten die daarin een rol spelen, dus om duurzaamheid in Sturing in Samenwerking te brengen, en dan hebben we daar op dat moment nog een gesprek over. Het is voor een deel kan ik u zeggen... Voor bedragen tot aan € 1 miljoen, heeft het college van Gedeputeerde Staten al de gemandateerde bevoegdheid op grond van een besluit om het cofinancieringsvereiste lager te maken. Ik kan u in 2 zinnen nog wel even aangeven waarom het bij erfpacht makkelijker is om is dit te doen dan bij normale leningen op grond van Sturing in Samenwerking. Bij erfpacht is de grondfactor een hele belangrijke zekerheidsfactor. Niet ultiem, zoals al aangeven, die is niet altijd 100%, komt altijd goed als mensen niet betalen en is de businesscase daarop van minder belang dan bij een gewone lening. Daar gaat het om de businesscase, en als je daar het cofinancieringsvereiste lager maakt, of dat nou een investering is op grond van productieverhoging of duurzaamheidsverbetering, ja dan is die

businesscase zoveel meer belangrijker en daarom zijn we daar wat twijfelachtig in, maar nogmaals voorzitter, ik stel voor dat we daar een brief over schrijven met daarin de kanttekeningen bij deze motie en dat we er dan nog nader over spreken.

**De vicevoorzitter:** Mevrouw Lauvenberg.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, ja daar zijn wij het niet mee eens. Deze motie roept op tot een onderzoek om uit te gaan zoeken in hoeverre we het wel kunnen gaan toepassen. Dus vandaar dat we toch echt willen oproepen om gewoon dat onderzoek uit te gaan voeren. Het zal niet met alles kunnen, maar daarom: ga het verder uitzoeken.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja, in wezen is het materieel hetzelfde want ik zeg u toe dat we dat dus gaan onderzoeken, alleen ik zit een klein beetje met vermenging.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, wat u zegt, we gaan u eigenlijk een mededeling sturen met de kanttekeningen. Nee, ik roep op om te onderzoeken, zodat we het wel waar kunnen maken.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja voorzitter, maar dan komen we in iets ingewikkelds terecht. Als wij iets gaan onderzoeken, gaan we het onderzoeken, maar als wij gaan onderzoeken met de opdracht dat het moet...

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, dat is niet wat ik zeg, maar we moeten wel gaan onderzoeken in hoeverre het kan, op welke manier kan het wel? En daar kan uitkomen dat het helemaal niet kan, dat zeg ik niet, maar ik ben ervan overtuigd dat er een manier is om het voor elkaar te krijgen.

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, met deze tekst die mevrouw Lauvenberg net uitsprak, dat het ook kan dat het niet kan, nemen we de motie over.

**De vicevoorzitter:** En dat betekent dat u hem niet in stemming brengt mevrouw Lauvenberg? Dank u wel.

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, dan is even nog de stapeling, daar had de heer Beurskens al op geantwoord.

**De vicevoorzitter:** Ik kijk rond of er na deze uitgebreide toelichting nog een dringende behoefte is aan een 2<sup>e</sup> termijn, ook gelet op de tijd. De heer Fijnje? Is niet het geval. De heer Van Wageningen? Is niet het geval. De heer Rossel? Ook niet. Mevrouw Plusquin? Ook niet. De heer Heuvelings? Ook niet. De heer Titulaer? Ook niet. En mevrouw Lauvenberg? Is ook helemaal tevreden.

Dan gaan wij over tot de stemming. Ik breng het 1<sup>e</sup> in stemming het amendement. Dat betreft amendement 15, waarvan het dictum is dat 1, besloten wordt aan het gewijzigd ontwerpbesluit behorend bij het Statenvoorstel Erfpachtkader een nieuw beslispunt toe te voegen, te weten op bladzijde 19, de laatste alinea aan het einde uit te breiden met de tekst: 'Indien er sprake is van stapeling van financiële instrumenten en de aanvrager van erfpacht al leningen heeft uitstaan bij de Provincie van boven de € 2,5 miljoen, Provinciale Staten via een mededeling portefeuillehouder wordt geïnformeerd over de stapeling van erfpacht bovenop de al uitstaande leningen van € 2,5 miljoen en de volgende beslispunten door te nummeren'.



Dat amendement breng ik nu in stemming, de stemming is geopend. Mevrouw Brugman wordt nog ingevlogen.

De stemming is gesloten. Amendement is aangenomen met 36 stemmen voor, 3 stemmen tegen. Tegen heeft gestemd de fractie van de PvdA. Voor hebben gestemd de overige fracties. Amendement is aangenomen.

Ik ga met u naar het Statenvoorstel zelf. Stemming is geopend.

Ja, de stemming is gesloten en het voorstel is met algemene stemmen aangenomen. Het geamendeerde voorstel, ja.

## **6.8 G-17-047 Statenvoorstel Financiële Eindejaarsbijstelling 2017, brief GS van 28 november 2017 (GS 2017-83869)**

**De vicevoorzitter:** Daarmee gaan wij verder naar het volgende agendapunt 6.8, het Statenvoorstel Financiële Eindejaarsbijstelling 2017.

In de schriftelijke vragenronde met betrekking tot de Financiële Eindejaarsbijstelling konden de fracties aangeven of behandeling in een extra Commissie FEB gewenst was. Op 6 december is gebleken dat er geen behoefte is aan een extra vergadering van de Commissie. Wel hebben enkele fracties schriftelijke vragen ingediend. De antwoorden op de schriftelijke vragen zijn u gisteren nog op papier uitgereikt in plaats van opgestuurd in verband met het risico dat de stukken u niet meer op tijd zouden bereiken.

Provinciale Staten wordt gevraagd:

1. In te stemmen met de voorstellen uit de Financiële Eindejaarsbijstelling 2017 van de Programmabegroting 2017;
2. De 6<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017, het bijhorende kredietbesluit en de 2<sup>e</sup> begrotingswijziging 2018 vast te stellen;
3. Het wijzigingsbesluit met betrekking tot de Risicoreserve Financieringen en Garanties vast te stellen.

Ook deze behandeling vindt plaats in een 2-tal termijnen. Ik open de 1<sup>e</sup> termijn voor de Staten en geef het woord wederom aan de heer Fijnje, PVV.

**De heer Fijnje (PVV):** Voorzitter, ik houd het heel kort. Ik houd het bij een stemverklaring. Wij zullen hierop tegenstemmen omdat we consistent willen zijn met de tegenstemmen van de begrotingen. Dus wij zijn er heel snel klaar mee.

**De vicevoorzitter:** Waarvan akte. GroenLinks, de heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, dank u wel. De Financiële Eindejaarsbijstelling, dat is altijd spannend hoeveel miljoenenbedragen er weer worden doorgeschoven naar volgend jaar en wat er nog allemaal gemuteerd wordt. Dus ik ga er altijd met groot plezier toch met haviksogen doorheen, maar het moet me wel als 1<sup>e</sup> van het hart dat we het in de Commissie die gaat over de procedure, en ik weet niet of dat nou de Jaarrekeningcommissie is of de Agendacommissie of het Presidium, maar dat we het wel moeten hebben over de procedure hieromtrent want dit is veel te kort dag voor Jan en alleman. Ik heb het idee dat wij veel te kort tijd hebben om vragen te stellen. Vervolgens moet het college in no time de antwoorden produceren en die antwoorden komen dan woensdag laat in de

namiddag pas binnen, terwijl we gisteravond al begonnen met de Statenvergadering. Dat is bijna niet meer te doen om je fatsoenlijk voor te bereiden.

Ik heb 8 punten die ik wil bespreken. De vraag van de heer Van Rey op pagina 5 van de antwoorden. Daar schrijft het college in de laatste zin: wij hebben onze inbreng via het Interprovinciaal Overleg (IPO) geleverd. Volgens mij is dat juist de vraag van de heer Van Rey. Die is er nu niet, maar ik ben wel heel nieuwsgierig: welke inbreng is dat dan? Want dat is ook waar de heer Van Rey naar vroeg.

Dan zit ik op pagina 6 tot en met 11. GroenLinks en de SP hebben gevraagd over de afwaarderingen. Wij vragen: wat is nu de reden per deelneming van die afwaardering? En dan krijg je de reden niet, maar dan krijg je een heel mooi antwoord, wat eigenlijk in andere zin beschreven is, hetgeen wat in het stuk staat. Dat is niet voor alle deelnemingen het geval, maar wel voor de meeste. Het hoeft misschien vandaag niet want dat is misschien ook wel te technisch van aard, maar ik zou het wel appreciëren als wij vragen: kom nou eens met een achterliggende reden, motivering waarom dat zo wordt afgewaardeerd, dat wij iets meer meegenomen worden, zeker als het om miljoenenbedragen gaat zoals bij Chemelot Scientific Participations, € 3,7 miljoen.

Dan ben ik inmiddels al bij mijn 3<sup>e</sup> punt. Dat gaat over de subinfra cultuur, pagina 15 van de antwoorden. U gaat voor 2020 nu naar € 620.000,00 voor reserveren of vrijmaken. De 1<sup>e</sup> vraag is: hadden we daar dus nog geen geld voor vrijgemaakt? En het 2<sup>e</sup> is: moeten wij het nog met elkaar gaan hebben over welke instellingen allemaal in die subinfra blijven in 2019 en 2020 en wanneer gaan wij dat doen?

Dan mijn 4<sup>e</sup> punt gaat over pagina 18 van de antwoorden. Dat is het overzicht Investerings in de kernen. Daar wordt weer een aantal investeringen gedaan. Het is goed dat dat gebeurt. Er wordt ook nog eens even gememoreerd welke 3 momenten er zijn geweest dat Provinciale Staten heel veel geld heeft vrijgemaakt. Het gaat inmiddels over in totaal € 46,5 miljoen. De 1<sup>e</sup> vraag die ik zou willen stellen betreft toch de motie Stadsnatuur want ik zie dat daar nu ook geld van naar de kernen gaat. De vraag is: kan het college ons nog eens uiteenzetten bij die motie Stadsnatuur wat nu echt aan stadsnatuur wordt besteed en wat aan andere investeringen in kernen gebeurt? En de 2<sup>e</sup> vraag die ik daarover zou willen stellen: kan het college nog eens met een totaaloverzicht komen, wat wij nou allemaal aan, want € 46,5 miljoen kunnen we zelf optellen, maar wat we inmiddels hebben uitgegeven en waaraan want dat zijn verschillende beslismomenten geweest, maar het zou ook goed zijn om daar nog eens een keer een totaaloverzicht van te hebben.

Dan ben ik bij mijn 5<sup>e</sup> punt. Op pagina 21 tot en met 23 hebben wij gevraagd over het collectieve stelsel Agrarische natuur en landschapsbeheer. Daar hebben wij nu een hele uitleg gehad over hoe de evaluatie, de voorwaarden en de monitoring gaat. Ik heb dus het idee dat dit nog nooit eerder gedeeld is met Provinciale Staten want anders ga je het niet zo uitvoerig hierin opnemen, maar dat strekt ons ook tot de opmerking: kunt u de evaluatie en de monitoring niet gewoon frequenter met de Vakcommissie, in dit geval RLN, delen? Want die is ook hartstikke benieuwd naar de uitkomsten. Ik had 5 minuten, hij piept al. Zijn de 5 minuten al om? O, dan moet ik heel snel gaan zijn.

**De vicevoorzitter:** Time flies when you're having fun.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Ja, natuurlijk en zeker als je weinig tijd hebt en ook nog geen Commissie hebt gehad hierover. Punt 6, investeringen fusiegemeente Beekdaalen. Wij maken nogmaals de opmerking, en dat is ook al bij Landgraaf-Heerlen gebeurd, dat er al geld in het vooruitzicht wordt gesteld voor als men gaat fuseren. Dat klinkt een beetje als omkopen en als een

bonus op fuseren. We hebben daar de vraag gesteld. Ik denk toch dat we daar iets prudenter mee moeten omgaan dan we dat tot nu toe doen.

Kom ik tot mijn laatste 2 punten voorzitter. De opcentenheffing motorrijtuigenbelasting. Daar hebben de heer Van Rey en GroenLinks vragen over gesteld. Ik snap het maar ten dele. Het is niet logisch. Deze coalitie heeft bepaald om de opcenten te bevroren en nu gaat dit college, in het zadel geholpen door deze coalitie, voor de volgende coalitieperiode toch het percentage van 2% stellen en zich rijk rekenen met € 2 miljoen per jaar. Ik wil daar toch nog een keer een uitleg over hebben en het allerlaatste punt is het partnership TEFAF, dat mogen we niet vergeten. € 3 miljoen in 10 jaar, moet dat niet een Statenvoorstel zijn? Dank u wel.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mijnheer Rossel. We gaan verder met de PvdA, de heer Kuntzelaers. Heeft geen behoefte aan spreektijd. De Volkspartij Limburg, de heer Van Rey. Staat niet op de kaart. Dan gaan we verder met de VVD, de heer Heuvelings. Die maakt wel gebruik van zijn tijd.

**De heer Heuvelings (VVD):** Ik kan kort zijn voorzitter. Het stokpaardje dat de heer Rossel zei ten aanzien van risicoreservering, ja daar wil ik het toch eventjes over hebben. De risicoreservering is opgebouwd uit beleidsvelden van verstrekte leningen, in beginsel niet de erfpachtcontracten. Daar willen we het nadrukkelijk met de portefeuillehouder in de Commissie FEB over hebben want dat hadden we namelijk verzocht in november. Toen hebben we het op nadrukkelijk verzoek van de heer Koopmans uitgesteld naar een volgende FEB-vergadering. Dat willen we ook maar zo houden want als je kijkt naar bijlage 6, bijlage 6, daar is geregeld hoe de risicoreservering in elkaar moet steken... Daar willen wij voorlopig mee akkoord gaan, maar we willen een voorbehoud maken dat we er bij de Commissievergadering op terugkomen en kijken we of we het daarna wellicht, wellicht wijzigen. Dat was het.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel. Vervolgens is het woord aan de heer Titulaer namens het CDA.

**De heer Titulaer (CDA):** Ja, dank u mijnheer de voorzitter. Dat gaat ineens rappie rappie zo. Ik heb op de Financiële Eindejaarsbijstelling 2 punten of eigenlijk 3, dat laatste is al een paar keer genoemd. Als je de stukken bekijkt, zijn er 2 grote posten die vallen op, die niet te maken hebben met het doorschuiven van subsidies en vertragen van kasstromen en dergelijke en de 1<sup>e</sup> is € 3,5 miljoen voor de fusie Beekdaelen. Daar is eerder gewag van gemaakt, dat is een soort fusiebonus die in het verschiep lag, maar hoe is dit bedrag tot stand gekomen en krijgen we daar nog een apart kredietbesluit voor of waarom wordt dat niet gedaan en in welk opzicht vallen die wel of niet dan onder de bestaande programmagelden? Daar hebben we nu in ieder geval geen zicht op, dus daar kan wellicht duidelijkheid in geschapen worden door het college.

De 2<sup>e</sup> opmerking die we willen maken, een vraag zeg maar. We krijgen € 5,3 miljoen, dat gaat vrijvallen uit de afwikkeling van de Greenportlane, respectievelijk Greenport totaal. Die vallen terug in de Immunisatiereserve. Dat is natuurlijk ook zo, maar goed het is aan de andere kant een infraproject waar dat uit vrijvalt en we hebben nogal wat ambities op het gebied van infra. Het is ook 1 van de kerntaken. Dus heeft u daar wellicht de... Dat signaal willen we daar meegeven, wellicht dat we daar dus toch nog een keer weer die middelen dan terug moeten halen uit de Immunisatiereserve voor infraprojecten, graag de visie van Gedeputeerde Staten daarop.

Ten slotte een opmerking over de risicoreservering. Ja, het wordt hier dus opgenomen naar aanleiding van een eerdere discussie dat dan hier dus te regelen, maar aan de andere kant is de toezegging gedaan, ik heb dat ook onder het vorige agendapunt gememoreerd, dat we daar toch nog eens een

keer goed uitgebreid over willen discussiëren in de Commissie en de heer Heuvelings heeft dat zelf ook al in zijn bijdrage genoemd. Dus dat wil ik hier toch nog een keer bevestigen. Dan zullen we het daar dan bij laten. Dank u.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mijnheer Titulaer. Tot slot in de 1<sup>e</sup> termijn van de Staten is het woord aan mevrouw Lauvenberg namens de SP.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, ook de SP heeft vragen gesteld over de afwaarderingen van de 6 verbonden partijen. De beantwoording, ja, bij sommige was het inderdaad duidelijk en bij andere denk ik: nu weet ik eigenlijk nog niks. Dus mijn voorstel zou eigenlijk zijn om tijdens de komende Commissie FEB een aparte presentatie te laten geven door de ambtenaar over deze afwaarderingen en dat wij hier dan ook gelijk vragen over kunnen stellen want wij kunnen hier nu wel een hele technische discussie erover gaan voeren, maar dat heeft hier weinig toegevoegde waarde, dus laten we dat gewoon in de Commissie doen, waar het thuishoort.

De SP had ook nog vragen gesteld over de overdracht van de aandelen van Beheer Innovatiefonds Provincie Limburg voor € 1,00 aan het LIOF. Ook daar is me in de beantwoording nog niet helemaal duidelijk waarom dat voor € 1,00 is overgedragen. Dus daar zou ik ook graag verdere toelichting op krijgen.

Tenslotte externe inhuur. Tijdens de Programmabegroting zijn we ook ingegaan op het drempelbedrag voor externe inhuur. We hebben toen aangegeven: maximaal 10% van de personeelsbezetting mag externe inhuur zijn. Dat is verhoogd met 1,6 omdat externe inhuur duurder is. We hebben toen ook al aangegeven: daar zijn wij niet zo blij mee, dus probeer dit terug te dringen en graag zouden wij van de gedeputeerde willen weten wat hij in de tussentijd heeft gedaan.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel mevrouw Lauvenberg. De heer Van Rey is inmiddels binnengekomen, had zich ook aangekondigd. Dus hij zal echt de laatste spreker zijn in de 1<sup>e</sup> termijn van de Staten.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Voorzitter, heel kort. Ik heb op mijn kamer via de radio geluisterd, dus ik dank de heer Rossel dat hij een aantal van mijn opmerkingen en vragen heeft meegenomen en daar sluit ik me natuurlijk van harte bij aan want het is toch wel plezierig om 14 maanden, 15 maanden, voor de verkiezingen te vernemen dat er al een lastenverhoging voor de burgers zit aan te komen met betrekking tot de motorrijtuigenbelasting, terwijl de Volkspartij Limburg juist heeft aangedrongen om reeds in 2018 zelfs een extra verlaging te doen.

Voorzitter, de SP kan blij zijn dat GroenLinks en Volkspartij Limburg vragen hebben gesteld over de afwaarderingen want die wil er nu meer van weten, maar u heb daar dus niet over... (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Wat? Nee, de SP heeft zojuist vragen gesteld om nadere informatie te krijgen over de afwaarderingen.

**De vicevoorzitter:** Mevrouw Lauvenberg.

**Mevrouw Lauvenberg (SP):** Voorzitter, ook de SP heeft hier vragen over gesteld in het stuk.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Mag u mij aantonen waar. Graag.

**De vicevoorzitter:** Dat mag ook in 2<sup>e</sup> termijn, voordat we hier nog een voorleesuurkje krijgen.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Want ik ben daar natuurlijk van geschrokken want dat gaat op het... (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ja, u hebt er maar 1... O, oké goed. Nou, ik had alleen de 1<sup>e</sup> vraag bekeken, maar goed ik zal beter opletten als de SP vragen stelt in het vervolg, maar ik zie het nu ook voorzitter want dat zijn natuurlijk toch wel... Dat is bijna € 9 miljoen hè, dat is niet niks hè en ik vind dat op deze wijze, en dan ben ik het met mevrouw Lauvenberg eens, dat er nadere uitleg over moet gaan komen voorzitter. Ik durf anders niks meer te vragen.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel. Daarmee komen we aan het einde van de 1<sup>e</sup> termijn van de Staten en is het woord aan de Gedeputeerde Koopmans.

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, dank aan de leden van Provinciale Staten allereerst voor de gestelde vragen en de nu in deze termijn gemaakte opmerkingen. Ik leef een beetje mee met de heer Rossel, ook mede namens onze mensen, als het gaat over de korte tijdspanne, maar het is feitelijk niet te veranderen of u moet een week later voor kerst willen vergaderen. Dat zou kunnen, maar voor de rest is het eigenlijk in de techniek, wil je ook actief goed kunnen informeren, die spanning heb je altijd.

Voorzitter, de PVV begon met dat ze consistent tegen zijn. Dan zal ik ook consistent zijn. Dat vind ik eigenlijk waardeloos en dat heb ik de vorige keer ook gezegd, dat ik dat eigenlijk waardeloos vind dat je bij zo'n belangrijk beleidsdocument, waarin alles zit, alleen maar zegt: ja, ik ben tegen. Ik bedoel, een college van Gedeputeerde Staten dat iedereen serieus wil nemen, zou het liefst hebben dat u een punt hebt, of 3, waarvan u zegt: ja, dat zouden we graag anders willen. Dan kunnen we daarover een debat hebben, maar 'we benne tegen', ja daar kan ik eerlijk gezegd niet zoveel mee.

**De vicevoorzitter:** De heer Fijnje.

**De heer Fijnje (PVV):** Dank u voorzitter. Ja als je het daarover gaat hebben, dan wil ik het ook wel over het gevoerde beleid hebben en het gevoerde beleid is niet het onze. Dus als we dat vertalen in cijfertjes, wordt het ook niks. Dus ik kan hier wel een heel betoog houden over het gevoerde beleid, maar daar komen we waarschijnlijk toch niet uit. Dus ik houd het even op mijn eigen woorden.

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, dan ga ik daar toch 2 dingen over zeggen want dat vind ik ook weer net even te gemakkelijk. Dit beleid dat we nu presenteren is gebaseerd op talloze beleidsdocumenten en ook voorstellen die ook door de PVV zijn gesteund en dus is dit weer te gemakkelijk om dit zo te doen en het is het niet, maar zou het een verkiezingsdebat zijn, dan zou ik roepen: ja, dat betekent dus dat de PVV tegen alle structuurversterkende maatregelen is die het college in de afgelopen jaren samen met Provinciale Staten heeft gedeeld. Bijvoorbeeld, of... Nou ja, zo kan ik er nog wel 10 noemen, maar dat doe ik niet voorzitter, want we gaan richting kerst.

Voorzitter, dan de heer Rossel, die had een aantal vragen. Allereerst de inbreng met betrekking tot het IPO, die is in het bestuur van het IPO, en dat is een vertrouwelijk overleg, gedeeld en dat is nog een zoektocht met elkaar. Gedeputeerde Teunissen zit daarin. Ik stel voor, want we hebben wel geloof ik een brief gedeeld naar aanleiding van de kabinetsplannen over wat de gezamenlijke overheden willen... Dat is tenminste op een aantal terreinen gebeurd en ik stel voor dat, als er op het punt van de algemene uitkering nader wat over te melden is, we dat doen. Wij lopen daarin niet weg voor datgene wat in het regeerakkoord staat. Tegelijkertijd blijven wij ook heel kien op uw budgetrecht want dat is ook heel simpel. Als ze in Den Haag gaan bepalen hoe extra middelen die naar de Provincie gaan uitgegeven moeten worden, dan lijkt het me verstandig dat u van ons kunt verwachten dat wij op de bres springen. Dan voorzitter, ik stel voor dat...

**De vicevoorzitter:** De heer Rossel op het vorige punt neem ik aan.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Ja voorzitter, dat was de vraag van de heer Van Rey memoreer ik nog maar eens, maar het is een hele goede 1<sup>e</sup> vraag van het hele stuk. Het is dus zo dat u suggesties heeft gedaan via het IPO. Dat is vertrouwelijk, maar hoe moeten wij nu weten wat u daar ter discussie heeft gebracht?

**Gedeputeerde Koopmans:** Nou, wij gaan niet buiten onze eigen beleidskaders. Misschien kan de heer Teunissen nog even aangeven op welke wijze mogelijkerwijs de inzet die wij met elkaar formuleren, die is overigens heel algemeen, met betrekking tot het IPO, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen, het Bestuursakkoord, wat onze inbreng daarin is, dat we dat nog een keer met Provinciale Staten delen. In de Commissie FEB zeg ik namens de heer Teunissen staat het al geagendeerd en wij zullen zorgen dat daar een document voor ligt.

Voorzitter, dan lijkt me, omdat een aantal leden vragen heeft gesteld met betrekking tot de afwaardering, dat het voorstel van mevrouw Lauvenberg wordt overgenomen. Dat zullen we dan ook doen, waarbij we in de Commissie door onze medewerkers een presentatie laten houden. Misschien nog ter voorbereiding daarop is het van belang dat u even de samenvatting en de analyse bij de Eindejaarsbijstelling leest want daarin is specifiek op mijn verzoek, want ik had natuurlijk exact dezelfde vraag, hoe zit dit nou precies, dat u daar op pagina 9, daar is ingekaderd, letterlijk in een kader, is aangegeven waarom we deze technische exercitie op grond van de regelgeving doen, maar dat gaan we verder uitleggen in die presentatie die door u gevraagd is.

Da voorzitter, dan de 3<sup>e</sup> vraag van de heer Rossel. Die ging over de € 620.000,00. Voorzitter, de besluitvorming over onze infrastructuur die vindt elke 4 jaar plaats. Daarvoor is het noodzakelijk dat je deze middelen beschikbaar hebt en de subinfrastructuur komt volgend jaar weer en u krijgt of u heeft als het goed is in de afgelopen dagen het Uitvoeringsprogramma Cultuur toegestuurd gekregen voor de komende 2 jaar en daar zullen we in de komende Commissievergadering ongetwijfeld een debat over hebben.

Dan voorzitter, is er een vraag gesteld over stadsnatuur. Ik stel u voor dat gedeputeerde Geurts dat per mededeling aan u laat weten want ik ben daar niet... Of de heer Mackus voorzitter, heeft zich ondertussen hier ook in verdiept.

**Gedeputeerde Mackus:** Nee, niet over stadsnatuur, dat andere punt over de, ik kan meteen toezeggen, de vraag of er jaarlijks even teruggekomen kan worden op de effectiviteit van het agrarische natuurbeheer. Daar zullen we gewoon jaarlijks een stuk naar uw Commissie toezenden.

**Gedeputeerde Koopmans:** Dat was uw 5<sup>e</sup> vraag, dat ging over het collectief stelsel Agrarisch natuurbeheer. Dus dat is een toezegging namens het college door collega Mackus en bij het 4<sup>e</sup> punt stel ik voor dat de heer Geurts een briefje schrijft over de bestedingen want dat is, als ik het goed heb, te halen uit de convenanten die we gesloten hebben met de verschillende overheden, maar als u dat graag een keer terug in 1 brief wilt hebben, dan kan dat.

**De vicevoorzitter:** De heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter ik ben dankbaar voor de toezeggingen. Het gaat dan om 2 punten die samenhangen. Dat is de investering in de kernen waarvan we een totaaloverzicht nog een

keer willen hebben en specifiek die € 2,5 miljoen die aan die motie Stadsnatuur hangt, wat er sowieso nog aan stadsnatuur wordt gedaan, maar ook de gelden die daar niet van naar stadsnatuur gaan, naar de kernenontwikkeling.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja, dat is bij dezen toegezegd. Voorzitter, het 7<sup>e</sup> punt van de heer Rossel was ook hetzelfde punt dat de heer Van Rey maakte, dat gaat over de motorrijtuigenbelasting. Dat is niet meer dan de normale techniek die wij toepassen. De normale techniek is, ook in het verleden, dat in de begroting, dat is net als bij het accres van het Provinciefonds, bij de uitgaven als het gaat over personeelslasten, dat daarbij een vastgesteld percentage wordt ingeboekt. Dat is regulier, dat doet heel Nederland. In deze coalitieperiode, evenals de vorige coalitieperiode, is ervoor gekozen om de motorrijtuigenbelasting, de opcenten, niet te verhogen en dat zit daarom dus ook niet in onze reeksen. Voor 2020, en dat is het 1<sup>e</sup> jaar van een nieuwe coalitieperiode, is het dus ingevolge die normale systematiek logisch dat wij dat doen. Als wij dat niet zouden doen, dan zouden wij eigenlijk over ons graf heen regeren en dat is niet de bedoeling. Dus daar zit niet achter een politiek statement, dat zou het zijn als uw Staten nou zouden besluiten om dat eruit te halen. Dat kan, maar dat is een politiek statement. Het college van Gedeputeerde Staten heeft niet anders gedaan dan gewoon de normale wijze waarop je reeksen maakt voor de toekomst te voorzien van een indexering en dat is de indexering die overal gebruikt wordt.

Voorzitter, dan het punt van de TEFAF. Voorzitter, in het beleidskader, in dus de regels die we met elkaar hebben vastgesteld met betrekking tot het kunnen doen van uitgaven, is het de opvatting van het college van Gedeputeerde Staten dat dit hier niet hoeft te komen. In die regels die we daarover hebben opgenomen, staat namelijk neergezet, dat is het 5<sup>e</sup> punt bij de Programmabegroting 2018: de meerjarige begrotingsruimte mag worden belast met de jaarlasten van structuurversterkende projecten en we hebben daarover een vertrouwelijke collegenota ter inzage gelegd en in die collegenota, we hebben hier de heer Rossel ook nog een mail over geschreven naar aanleiding van zijn technische vraag op dat punt, is het onze bedoeling om in de 1<sup>e</sup> Afwijkingenrapportage van 2018, dat is het 1<sup>e</sup> publieke moment, om dit verder aan de orde te stellen, maar wij zijn niet van opvatting dat hier een Statenvoorstel over hoeft te komen.

Voorzitter, dan kom ik bij de heer Heuvelings. Ja, het punt van het risico is door anderen gemaakt, dat gaan we nader met u bespreken. U begon uw opmerking met: ja bij erfpacht doen we het in beginsel niet. Dat is niet de goede formulering. Dat doen we niet omdat het op grond van berekeningen die daarin ten grondslag liggen over de risico's niet nodig is. In beginsel lijkt uit principe, maar dat is niet zo. Elke keer doen we namelijk hetzelfde, wij kijken naar een vraag die er ligt en wij toetsen dat en in dit geval bij erfpacht leidde de toetsing ertoe dat het niet nodig was, maar voorzitter, we zullen daar technisch verder over spreken in de Commissie.

**De heer Heuvelings (VVD):** 1 opmerking over 'in beginsel'. In beginsel was dat het in beginsel niet gebeurd is. Het gebeurt niet tenzij.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja oké, dan zijn we het volstrekt eens. Voorzitter, dan kom ik bij de heer Titulaer. Die had het over de middelen die wij reserveren voor de fusie Beekdaelen. Dat zijn middelen naast, zoals we eerder ook bij Besturen blijft vooruitzien, dat is het beleidskader voor de bestuurlijke organisatie in Limburg, waar we straks nog over zullen spreken. Daar hebben we dit al met uw Staten gedeeld, dat is toen ook overgenomen. Daar hebben we in de Voorjaarsnota al met elkaar over gesproken en we maken dat nu concreet en daarnaast zijn er ook nog beleidsmiddelen. Natuurlijk kan elke gemeente en dus ook de nieuwe gemeente Beekdaelen ook aanspraak maken op vigerende beleidskaders van alle gedeputeerden van het college van Gedeputeerde Staten en daarop inkomen,

maar ik stel voor dat wij u een brief schrijven over het resultaat, wat we met de gemeenten Nuth, Schinnen en Onderbanken met elkaar hebben afgesproken en wat ons besluit op dat punt is.

Voorzitter, dan nog een vraag van de heer Titulaer met betrekking tot de € 5,3 miljoen afwikkeling vervlechting, laten we het even zo zeggen. Ja, voorzitter, deze middelen, zoals de heer Titulaer zei, gaan terecht naar de Immunisatiereserve conform de vastgestelde regels en het is heel simpel, als je ergens geld in terugbrengt, je kunt niet meer de kleuren van die euro's herkennen waar ze vandaan komen en moeten we ook niet doen. Tegelijkertijd, uw betoog, nou ja, wij zijn een Provinciebestuur dat investeert in infrastructuur. Dat klopt, de heer Mackus, de heer Geurts en de heer Beurskens zijn allemaal aan de slag en als je infrastructuur nog breder maakt, dan zijn anderen daar ook mee bezig. Nou, voor goede plannen, als dat aan de orde is, dan is het ook mogelijk, als we daar een meerderheid voor hebben en als het binnen het coalitieakkoord past, dan is het nog makkelijker en als het erbuiten is, moeten we het er met zijn 5'en over eens worden, maar dan kan er ook nog uit de Immunisatiereserve geput worden voor investeringen.

Dan voorzitter, kom ik bij mevrouw Lauvenberg. Daar heb ik het 1<sup>e</sup> punt al van beantwoord. Dan de overdracht met betrekking tot de € 1,00. Is mij dat nog aangeleverd of niet? Vindt u het goed als ik vraag aan de gedeputeerde Beurskens om dat in een briefje te doen? Oké voorzitter, dan zeggen we dat bij dezen toe.

Voorzitter, dan het 3<sup>e</sup> punt dat mevrouw Lauvenberg maakte, dat is wel een belangrijk punt. Uw Staten, en zeker de SP-fractie, maar het geldt voor het college ook, is intensief bezig om te kijken: wat is nu de goede verhouding tussen de mensen die voor ons werken en mensen die je inhuurt? Tussen datgene wat je op grond van, omdat het heel specifiek werk is, mensen die je daar tijdelijk voor inhuurt en tegelijkertijd ervoor zorgt dat dat niet al te duur wordt en mede naar aanleiding van het debat dat we gehad hebben bij de Voorjaarsnota, hebben we toen al gezegd: ja, daar moeten we nog eens heel goed naar kijken omdat met name ook de grens tussen wat is inhuur en wat is een opdrachtverlening, dat daar nog wel, laten we maar letterlijk zeggen, een soort boek over te schrijven is want weet u, je kunt iemand een opdracht geven om een rapport te maken, maar je kunt ook iemand inhuren om een rapport te maken. Ja, en dan zit je al in het hele simpele systeem, wat valt nou onder het 1 en wat valt nou onder het ander? In de oude... In de vigerende werkwijze zitten de opdrachten daar niet onder en ik vind dat we daar toch veel specifieker naar moeten kijken want dat is een heel groot bedrag, er is allerlei deskundigheid die wij per product kopen, maar niet door de mens in te zetten en toch wil ik dat we daar, mede naar aanleiding van het debat dat wij de vorige keer met u gehad hebben... Daar gaan wij sterker op zitten. Onder leiding van de directeur Middelen is daar ook een werkgroep voor neergezet en ik ga ervan uit dat wij uiterlijk bij de Voorjaarsnota, maar liever eerder maar dat is nog niet zo makkelijk, komen wij bij u terug op hoe we daar nog beter op kunnen sturen omdat die verhouding tussen wat je flexibel en verstandig inhuurt of te duur omdat je het eigenlijk altijd nodig hebt, je ziet dat een beetje in de infrawereld, dat debat zijn we echt intern ook aan het voeren, gaan we toch eens goed kijken hoe we dat misschien nog meer in een evenwicht kunnen brengen mijnheer de voorzitter, wat ook de SP-fractie zal plezieren. Voorzitter even kijken, heb ik daarmee ook de vragen van de heer Van Rey allemaal behandeld ondertussen? Ik dacht het wel hè? Dan ben ik, voorzitter, daarmee gekomen aan het einde van mijn beantwoording.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel. Ik kijk of er nog een dringende behoefte is aan een 2<sup>e</sup> termijn. Dat geldt voor de heer Fijnje niet. De heer Rossel ook niet. Wel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, kort. Dank voor de beantwoording. Ja, die motorrijtuigenbelasting, het is maar hoe je het omfilosofeert. Wij zijn natuurlijk eigenlijk voorstander



van verhoging van die motorrijtuigenbelasting. Het biedt voor ons in ieder geval perspectief dat er misschien een iets andere coalitie vanaf 2019 gaat komen die daar toch iets anders naar gaat kijken om mensen te stimuleren om de auto misschien af en toe te laten staan of misschien wat minder te gebruiken.

Dan hebben we de TEFAF, die € 3 miljoen. Dat vind ik een vreemde redenering want de begroting en de meerjarenraming gaan niet eens tot 10 jaar vooruit. Dus ik vraag me dan wel af waar je dat geld dan voor de jaren na de meerjarenraming überhaupt vandaan hebt gehaald in dat stuk, misschien kan de gedeputeerde daar nog eens even bij stilstaan.

De heer Titulaer en ik hebben in de 1<sup>e</sup> termijn gememoreerd over die € 3,5 miljoen voor Beekdaelen. Ik heb ook gezegd: u heeft dat ook bij het nog niet gereden fusietraject bij Landgraaf-Heerlen al geroepen; geld in het vooruitzicht te willen stellen als men samenging en ik doe hier toch een klemmend beroep op ons allen om er prudenter mee om te gaan om dat te roepen want dat kan toch echt geïnterpreteerd worden als een Provinciale bonus op herindeling en dat moeten we hier denk ik niet willen. De herindeling moet op andere gronden gebeuren dan dat hier misschien een geldzak te vangen valt als ze gaan herindelen.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel. Ik kijk verder mijn lijstje. De heer Heuvelings nog behoefte? Dat is niet het geval. De heer Titulaer? Ook niet. Mevrouw Lauvenberg? Ook niet. De heer Van Rey? Ook niet. Komen wij aan het einde van de 2<sup>e</sup> termijn van de Staten. Kort nog de heer Koopmans.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja voorzitter, de motorrijtuigenbelasting, dat is een statement van GroenLinks dat ze het autorijden duurder willen maken. Dan komen we bij de TEFAF, daar komen we dus in 2018 op terug. Beekdaelen. Ja, ik zou zeggen, zullen we dat dadelijk maar even gaan doen? Ja? Prima. Daarmee heb ik alle punten gehad.

**De vicevoorzitter:** Dank u wel. Wij sluiten daarmee de beraadslaging en kunnen overgaan tot stemming bij dit Statenvoorstel Financiële Eindejaarsbijstelling 2017. Er zijn geen moties of amendementen ingediend, dus wij kunnen rechtstreeks gaan stemmen over het voorstel. De stemming is geopend.

Stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 35 stemmen voor, 6 stemmen tegen. Tegen hebben gestemd de aanwezige leden van de fractie van de PVV. Voor hebben gestemd alle overige fracties. Het voorstel is aangenomen. Ik schors de vergadering... Ah, mijnheer de gouverneur is terug, dus dat is niet nodig. Dan kunnen wij gelijk verdergaan met het interpellatiedebat.

## **6.9 Interpellatiedebat beëindiging wetgevingsprocedure samenvoeging Heerlen en Landgraaf**

**De voorzitter:** Goed dames en heren, ik heropen de vergadering. Het is inmiddels 15.33 uur. Aan de orde is agendapunt 6.9, het interpellatiedebat Beëindiging wetgevingsprocedure samenvoeging Heerlen-Landgraaf. Het interpellatieverzoek is op basis van een verzoek van de VVD-fractie en de D66-fractie, inzake beëindiging van die wetgevingsprocedure, die samenvoeging Heerlen-Landgraaf. Voor de mensen op de tribune en de mensen die thuis meekijken, kan ik melden dat er geen Statenvoorstel ligt, dus er zal uitsluitend over eventuele moties worden gestemd en er ligt een motie 2368 in ieder geval alvast voor.

Provinciale Staten hebben gisteren bij de vaststelling van de agenda voorgesteld het interpellatiedebat in principe in 2 termijnen te kunnen houden. Het is bij een interpellatie het gebruik dat eerst de

aanvragers van het debat, dus de vertegenwoordigers van de VVD- en de D66-fractie de gelegenheid krijgen om het debat toe te lichten en de te stellen vragen ook vervolgens te stellen. Daarna is het college aan zet, in dit geval de portefeuillehouder, gedeputeerde Koopmans. Aansluitend is er de gelegenheid voor de overige woordvoerders van fracties om het woord te voeren en daartoe is een spreektijdenlijst inmiddels ook ingevuld en alle 11 fracties willen ook daarover het woord voeren. Dan is er de gelegenheid om een 2<sup>e</sup> termijn te hebben na een eventuele beantwoording zowel door de mensen die het interpellatiedebat hebben aangevraagd als de gedeputeerden en na de 2<sup>e</sup> termijn, nogmaals, is of het debat afgelopen of er liggen moties voor waarover kan worden gestemd, maar als er geen moties zijn, is er dus ook geen stemming en is het debat ook meteen daardoor beëindigd. Dat is een beetje de procedure. Dat gezegd hebbende, kijk ik even wie van de... Ik zie de heer Van den Akker staan. Dat lijkt erop dat hij degene is die het interpellatiedebat toelicht als 1<sup>e</sup>. Ja? Dan geef ik hem daartoe graag de gelegenheid.

**De heer Van den Akker (VVD):** Voorzitter, hartelijk dank aan Provinciale Staten om dit interpellatiedebat toe te staan. Ik zal dat hier ook namens de heer Vaessen van de fractie van D66 toelichten. Herindeling beweegt zich tussen het politiek haalbare, het maatschappelijk draagbare en het juridisch toelaatbare. Per 2019 moest en zou een herindeling met Heerlen en Landgraaf mogelijk kunnen zijn of toch even wat meer tijd nemen om het breder te trekken. Dat ging uiteindelijk te ver. Het open overleg met andere gemeenten dan Heerlen en Landgraaf werd, gehoord de betreffende gemeenten en Provinciale Staten, de facto al tijdens de Statenvergadering van 10 februari door Gedeputeerde Staten beëindigd met de bewoordingen: en met Heerlen en Landgraaf gaan wij verder. We hebben dat herindelingsadvies als VVD-fractie uiteindelijk gesteund in de afweging dat niets doen hoe dan ook stilstand betekent en samenvoeging van Heerlen-Landgraaf per 2019 het meest haalbaar leek. Bij die vergadering typeerde de VVD de voortvarendheid van gedeputeerde Koopmans als een Napoleon die op veldtocht gaat zonder het Handboek Soldaat te hebben meegenomen. De herindeling Heerlen-Landgraaf per 2019 heeft toch zijn Waterloo gevonden. Niet omdat Gedeputeerde Staten dit zogenaamde beleidskader van toenmalig minister Plasterk alsnog volgde, maar door de noodgreep van kabinet en Raad van State om én het herindelingsadvies uiteindelijk naast zich neer te leggen én de wetgevingsprocedure te beëindigen.

Hoe nu verder? Met Waterloo kwam ook het Congres van Wenen bijeen. Dat leidde tot stabiele verhoudingen in Europa en bij de restauraties ook tot nieuwe verbanden zoals ons koninkrijk en de Provincie Limburg. Ook in Parkstad zal nu een nieuw overleg gevoerd worden, naar verwachting na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. Daarbij hoeft wat ons betreft geen enkele optie te worden uitgesloten. Dus van herindeling van enkele gemeenten in of zelfs buiten Parkstad tot geen enkele herindeling, maar dat is eerst en vooral aan de betreffende gemeenten zelf en aan de wetgever. Als het bevoegd gezag het beter weet, mag het dat ook zelf ter hand nemen. De Provincie past daarbij nog immer een dienstbare opstelling, zoals ook in ons coalitieakkoord staat.

Over de ontstane situatie willen de VVD- en D66-fracties graag nadere inlichtingen krijgen over hun inbreng in en nadere richtsnoeren mee te geven voor het overleg waartoe de Provincie Limburg wordt uitgenodigd. Ik citeer uit de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) van 8 december: "Dat overleg zal mede gericht zijn op het maken van procesafspraken om de discussie over herindeling in de regio Parkstad Limburg zo spoedig mogelijk verder te kunnen brengen, in het belang van alle betrokkenen in de regio. Een nieuwe procedure schept voor de Provincie en de uit te nodigen gemeenten de verplichting dat het overleg voor herindeling in de regio open en reëel wordt gevoerd, zoals ook de afdeling van de Raad van State, Advisering, onderstreept". Daarom dienen VVD en D66 de volgende vragen in bij het interpellatiedebat.

**De voorzitter:** Ja, ik weet niet of dat al...

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** U gaat nu naar de vragen, maar ik vind het altijd plezierig om te luisteren naar uw historisch besef en u verwijst nu naar het verdrag van Wenen en Waterloo, maar u vergeet iets heel belangrijks. Wat gebeurde er daarna met Napoleon?

**De heer Van den Akker (VVD):** Nou?

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Nee, ja, u hebt ervoor gestudeerd, maar u vergeet... Napoleon werd verbannen. Waarom noemt u dat niet?

**De heer Van den Akker (VVD):** Dat was voor de herindeling van Europa uiteindelijk niet relevant.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Nou, dat moet ik even opzoeken.

**De voorzitter:** De heer Franssen.

**De heer Van den Akker (VVD):** En hij stierf op Sint-Helena, nou wie weet.

**De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG):** Dank u wel voorzitter. Mijnheer Van den Akker, u sprak van een dienstbare opstelling. Kunt u, gezien het relaas en het gebeuren, niet beter spreken van een dwangmatige opstelling?

**De heer Van den Akker (VVD):** Nee voorzitter, want Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten zijn het veld in gegaan, hebben hoorzittingen georganiseerd, hebben ook gehoord dat er een brede behoefte was aan bestuurlijke reorganisatie en hebben toen gedaan wat tot hun mogelijkheden behoorde.

**De voorzitter:** Oké.

**De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG):** In onze beleving werd uit hetgeen u aanhaalt de uitkomst wat u ook verwoordt, werd eigenlijk helemaal niet gedragen. Dus dan kun je toch niet spreken, als u zegt: in het coalitieakkoord staat een dienstbare opstelling? Die dienstbare opstelling heeft in feite nooit plaatsgevonden ten aanzien van de betreffende burgers in Landgraaf.

**De heer Van den Akker (VVD):** Nee voorzitter, het herindelingsadvies werd uiteindelijk gedragen door een pakweg 2/3 meerderheid in deze Provinciale Staten en dat dat niet in alle gemeenten het geval was, dat wisten wij ook aan het begin van het traject, ja.

**De voorzitter:** Ik ga even...

**De heer Van den Akker (VVD):** Ik ga naar de vragen.

**De voorzitter:** U gaat naar de vragen en ik stel voor dat de interpellaties pas plaatsvinden als het debat start. Dat start na de beantwoording van de vragen door de heer Koopmans want dan krijgen we een debat in 2 termijnen en dan ben ik al met 3 termijnen bezig, dan bent u bij de interpellaties het debat al aan het voeren. U kunt de vragen stellen.

**De heer Van den Akker (VVD):** Prima. De 1<sup>e</sup> vraag is of Gedeputeerde Staten bereid zijn met de minister van BZK procesafspraken te maken over het vervolg van de herindelingsdiscussie in de regio Parkstad, waarom zij heeft gevraagd. Zo ja, in welke mate?

2<sup>e</sup> vraag. Kunnen Gedeputeerde Staten in het betreffende overleg kenbaar maken dat enerzijds zij geen nadere voorbereidingen voor een herindelingsadvies of herindelingsadviezen in de regio Parkstad Limburg zullen treffen conform artikel 4 en 8 van de Wet Arhi, dus de procedure die afgelopen jaar gevolgd is? En anderzijds aan de minister kunnen kenbaar maken dat, indien zij daadwerkelijk de discussie over herindeling in de regio Parkstad spoedig verder wil brengen, zij conform artikel 12 van de Wet Arhi met de betrokken gemeenten zelf overleg kan voeren over de wens tot wijziging van de gemeentelijke indeling.

3. Zijn Gedeputeerde Staten het met de VVD- en D66-fracties eens dat een overleg conform artikel 12 van de Wet Arhi geen verplichting schept voor de Provincie om overleg te voeren, maar dat slechts Gedeputeerde Staten in artikel 12.1b tevens in de gelegenheid worden gesteld tot het voeren van overleg als bedoeld in artikel 8.1 van de Wet Arhi?

4. Zijn Gedeputeerde Staten evenmin voornemens, indien van toepassing, een dergelijk overleg als bedoeld in artikel 12.1b te voeren?

En ten slotte, zijn Gedeputeerde Staten nog steeds van mening dat de samenvoeging van Heerlen en Landgraaf, gegeven de politiek-bestuurlijke context in de regio Parkstad, per 2019 het meest wenselijk was? Dank u wel.

**De voorzitter:** Dat waren de vragen, ook de vragen namens de D66-fractie. Het is nu gebruikelijk dat eerst het college antwoordt, de heer Koopmans, en daarna begint er een debat in 2 termijnen. Dus ook hier even terughoudend zijn in het interrumpen als dat kan.

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, toen wij afgelopen vrijdagmorgen in kennis werden gesteld van het besluit van de ministerraad om het voorstel dat Provinciale Staten, en dat was weer een voorstel van Gedeputeerde Staten, om dat wetsvoorstel na het advies dat verkregen was van de Raad van State, niet naar de Tweede Kamer te sturen, toen waren wij, en dat geldt voor het hele van college van Gedeputeerde Staten, teleurgesteld. Toen wij enkele uren later het advies van de Raad van State lazen dat ten grondslag lag aan dat besluit van de ministerraad, toen, moet ik u zeggen, veranderde onze gemoedstoestand wel een stuk omdat ook de Raad van State uitdrukkelijk, evenals de regering, uitdrukkelijk uitspreekt dat het van belang is dat er binnen afzienbare tijd, zoals de formulering is, gekomen wordt tot een antwoord op de bestuurlijke uitdagingen die er liggen.

En voorzitter, dat was ook oorspronkelijk voor de betreffende gemeenten reden om aan de slag te gaan. Dat was ook uiteindelijk voor het college van Gedeputeerde Staten in januari de reden om aan de slag te gaan, na de tegengestelde besluiten van de gemeenteraad. Dat was in het debat dat we in februari hebben gevoerd natuurlijk ook het punt en dat was het debat dat later nog gevoerd is, in mei was het geloof ik, en dat we in juli nog gevoerd hebben.

De heer Van den Akker zei het treffend, de weg van een herindelingsontwerp wordt begrensd tussen datgene wat politiek mogelijk is en dat kan als het over artikel 4 gaat over wat de gemeenteraden besluiten, als het gaat om een artikel 8-procedure, gaat het uiteindelijk om wat Provinciale Staten daarin aangeven, tussen wat maatschappelijk aan draagvlak aanwezig is en dat is onderdeel van de afweging die er ook gemaakt is door Gedeputeerde Staten en ook door Provinciale Staten en datgene wat juridisch mogelijk is en dat laatste voorzitter, als je het advies van de Raad van State leest en ook de reactie van de regering daarop, dan is het kritiekpunt dat eigenlijk de Provincie te snel de conclusie heeft getrokken dat Heerlen en Landgraaf, zoals wij het zijn gaan noemen, de ruggengraat was en als

je die debatten van toen terugleest, en dat hebben we natuurlijk gedaan, ja dan waren er fracties bij die zeiden: het moet ruimer. Er waren fracties bij die zeiden, al of niet per motie: het moet minder en in dat debat is er met elkaar een formulering gekozen die natuurlijk voor het college van Gedeputeerde Staten, zoals ik het recent in het interview van De Limburger heb gezegd, dat bepaalde de omvang van de wei waarbinnen wij konden opereren en dat de Raad van State, evenals de regering, in de antwoorden daarop, in het nadere rapport, aangeeft dat er ook andere mogelijkheden waren, laten we het maar simpel zeggen, dat er andere gemeenten bij hoorden... Het is in die zin interessant om te zien dat de Raad van State ook refereert, in zijn tekst dan, aan de ingediende motie in het Statendebat, dat was overigens geen motie, maar een amendement... Ja, dat betekent dat... Eigenlijk de implicatie van wat daar staat is: ja, u had er eigenlijk nog gemeenten bij kunnen voegen en u bent te snel geweest met de conclusie dat het slechts Heerlen en Landgraaf was. Voorzitter, en nadat we dat gelezen hebben, inclusief de waarderende woorden die uitgesproken waren voor de doortastende manier waarop het college aan de slag is gegaan, naast natuurlijk de kritische woorden die er staan over het feit dat het in de ogen van de Raad van State onvoldoende open en reëel overleg is geweest, moet ik u zeggen, was onze gemoedstoestand wat overzichtelijker.

Voorzitter, er is vanuit, als ik deze redenering neerzet, geen enkele kritiek op het feit dat we in het overleg met Provinciale Staten uiteindelijk tot die conclusie zijn gekomen in februari al want als ik daar kritiek al op zou hebben, zou dat ook op onszelf zijn want we hebben samen die conclusie getrokken en wij zijn daarmee aan de slag gegaan.

Voorzitter, dan kom ik na deze algemene inleiding aan de vragen die specifiek in het interpellatiedebat door de fracties van VVD en D66 zijn gesteld. Voorzitter, de 1<sup>e</sup> vraag. Zijn wij bereid om procesafspraken te maken? Ja, het is aan de minister in onze ogen, ook omdat zij formuleert dat ze ons gaat uitnodigen en die uitnodiging zal zijn in het kader dat zij zelf schetst in haar brief, ja, is het aan de minister. Zij is in onze ogen aan zet om met ons afspraken te maken. Ik weet niet welke dat zijn, maar evenals de rest van het college ken ik het mandaat dat hier geformuleerd is en het is wel heel ingewikkeld om buiten dat mandaat antwoord te geven. Dus het is aan de minister om met ons in gesprek te gaan en dat gesprek zullen wij met grote belangstelling afwachten en ik kan u zeggen dat, toen wij vrijdag daarover met elkaar aan het spreken waren in het college, en ook afgelopen dinsdag daar nog over gesproken hebben, hebben wij ook tegen elkaar gezegd: dat betekent dus dat, als er vandaag moties komen zoals geloof ik van de heer Franssen aangekondigd: alles moet van onderop of er zou een motie komen: er moet Brunssum bij of niet of weet ik wat er allemaal zou kunnen komen, dat wij bij alles zullen zeggen, omdat het ook onze opvatting is naar aanleiding van datgene wat de ministerraad besloten heeft: nee. Zullen wij alle opties ontraden, zelfs de opties die te maken hebben met de tijdsplanning want ook dat is nu allereerst aan de minister. Zij schrijft op dat het binnen afzienbare tijd moet gebeuren. Nou, dat is geen datum, dat is niet voor of na de verkiezingen. Ik heb begrepen dat er vanmorgen nog contact is geweest vanuit het departement, ambtelijk, met ons en aangegeven is dat het gesprek dat de minister met ons wil voeren in januari, zeg ik toch goed, plaatsvindt. Dat is dus haar initiatief en zo hoort het ook te zijn en ik zeg het nogmaals voorzitter, alle suggesties die ook in het komende debat door u gedaan worden; wij luisteren naar alles, maar ons antwoord op elke suggestie is: de minister is aan zet. Daar zijn allerlei instrumenten voor, maar ook een motie van 'de minister moet artikel 12 toepassen' of 'de minister mag dat niet toepassen' of 'ik moet er om vragen'. Voorzitter, ons antwoord is echt heel simpel, lezende deze brief, de hele situatie met elkaar afwegende: de minister is aan zet.

Voorzitter en dat betekent dus ook dat we dat op vraag 1 als centraal antwoord neerzetten. De minister is aan zet, zij kent natuurlijk haar wettelijke bevoegdheden, die natuurlijk al een keer eerder zijn toegepast, Den Haag, er zijn andere plekken waarin artikel 12 is toegepast, maar het is aan haar

om daar uitspraken over te doen en de 2<sup>e</sup> vraag is of wij in dat overleg kenbaar kunnen maken dat wij dus geen voorbereidingen treffen voor een herindelingsadvies. Voorzitter, ook daar wacht ik af, wacht het college af wat de minister op dat punt aan ons voorlegt. Haar teksten op het punt dat er iets moet gebeuren zijn stellig, evenals bij de Raad van State, maar waar dat toe leidt in haar ogen, weten wij niet en wij weten natuurlijk ook nog niet, en dat is ook wel van belang, zeker nu wij hebben meegemaakt wat wij hebben meegemaakt, dat er enigszins duidelijkheid is wat het kader is waarbinnen de minister van BZK van de regering Rutte III toekomstige herindelingen wil beantwoorden. Er ligt een regeerakkoord, dat hebben wij gelezen en toen we dat lasen, dachten we: nou, het kan. Nou, daar ligt een Raad van Stateadvies, gecombineerd met dat regeringsakkoord waarbij de regering de conclusie heeft getrokken: nee, dat doen we niet. Nou, dat kan niet anders leiden dan tot de conclusie dat de minister aan zet is.

Voorzitter, dan kom ik bij de 3<sup>e</sup> vraag, of wij het met de VVD- en de D66-fractie eens zijn dat artikel 12 geen verplichting schept om overleg te voeren. Ja, dat is in juridische zin waar en op welke wijze wij dat al of niet doen, dat kunnen we allemaal pas beantwoorden nadat de minister haar inzet, haar opvatting aan ons heeft neergelegd.

Voorzitter, zijn Gedeputeerde Staten evenmin voornemens, indien van toepassing, een dergelijk overleg als bedoeld in artikel 12, lid b te voeren? Ja, ook dat kunnen wij echt pas beoordelen nadat we met de minister gesproken hebben.

Voorzitter, dan komt de laatste vraag. Zijn Gedeputeerde Staten nog steeds van mening dat de samenvoeging van Heerlen en Landgraaf, gezien de politiek-bestuurlijke context in de regio Parkstad per 2019, het meest wenselijk was? Ja, het antwoord daarop is: ja, absoluut. Net als uw Staten en uw Staten hebben ons in juli daarin een volstrekt, nadat we in februari al een debat hebben gehad, in februari was het richtinggevend en in juli was het besluitvormend. Dat zijn de grenzen en de minister, evenals de Raad van State, hebben dus een opvatting geformuleerd met zelfs nog verwijzingen naar het debat hier, die onze opvattingen niet hebben veranderd en tegelijkertijd dus ook uiterlijk, of laat ik zeggen heel scherp, ook doordat de minister en de Raad van State zelf zeggen: maar er moet wel wat gebeuren, ja, dat kan alleen maar leiden tot onze opstelling, en ik ga ervan uit gesteund door uw Staten: de minister van BZK is nu aan zet.

**De voorzitter:** Daarmee openen wij het debat. Volgens de sprekerslijst is als eerste het woord aan de heer Van der Linden van 50PLUS. Aansluitend de heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG.

**De heer Van der Linden (50PLUS):** Voorzitter, dank u wel. Ja, de beëindiging van het proces tot herindeling. 50PLUS heeft in het hele proces aangegeven geen voorstander te zijn van herindeling en zeker niet als die niet wordt gedragen door de bevolking. Dus als er geen bottom-upproces wordt gevoerd of daarop wordt ingestoken. Uit de procedure Heerlen-Landgraaf tot nu toe gevoerd en die geëindigd is met een stevig negatief advies van de Raad van State en het daarop genomen besluit van de minister om het niet te doen, kun je ook concluderen dat de factor zorgvuldigheid belangrijk is en daar blonk het gevoerde en gevolgde proces schijnbaar niet in uit. Dus zorgvuldigheid in herindelingsprocessen, dat is moeilijk, maar de burger heeft er recht op en dat zal ook zo zijn in het vervolg.

En we hebben net al de gedeputeerde uit horen leggen hoe Gedeputeerde Staten staat op de vragen geformuleerd in de brief van de VVD en D66 en vooral het laatste punt, punt 5, dat de fusie Heerlen-Landgraaf, Parkstad, of dat nog steeds het meest aangewezen doel is, daar blijft men in volharden. Het moge duidelijk zijn dat 50PLUS dat niet gaat doen. Immers de inspraakreacties, en dat vond ik het

goede van het hele proces dat we daar als Provinciale Staten zelf naartoe zijn gegaan, de hoorzittingen, daar kwam naar voren dat in ieder geval de herindeling door niemand eigenlijk gewenst was. De ene partij vond hem te groot en wilde niet en de andere partijen vonden hem te klein en zagen het als een halfbakken oplossing.

Dus hoe moet het nu verder? Ik denk dat, willen we tot een goed en fatsoenlijk proces komen, we eerst eens een gedegen bevolkingsonderzoek zouden moeten gaan doen: hoe zien de mensen het nu in Parkstad? Want onderhand heeft iedereen er al wel wat van gevonden, maar in de loop der jaren kan daar ook het een en ander veranderd zijn en maatschappelijk draagvlak wordt vooral gecreëerd als je weet hoe mensen erover denken en dat betekent dus voorzitter, dat 50PLUS zich op geen enkele wijze kan vinden in een herindeling die van bovenaf wordt opgelegd, of het nou door de Provincie of door de regering is, en daarom steunen wij ook motie 2368. Dat is het voorzitter.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Van der Linden. Het woord is aan de heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG. Aansluitend de heer Rossel van GroenLinks.

**De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG):** Ja voorzitter, de herindeling. Het is een woord dat maanden hier door het huis, in de gemeenten, binnen gemeentehuizen en in veel gezinnen gebruikt is, herindeling. Was dat wel nodig vragen wij ons af als LOKAAL-LIMBURG want als je het procesmatig bekijkt, kom je tot 1 conclusie: de massa van de inwoners wil geen herindeling. Het wordt niet gedragen, men wil het niet. Wij komen alleen tot de conclusie dat vanuit dit huis op een gegeven moment gezegd is geworden: goed, we gaan het maar eens doen, we pakken het aan.

**De voorzitter:** Ik zet hem even stil. Dan de heer Rossel.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, ik vraag me af waar de heer Franssen deze onzin vandaan haalt, dat het merendeel van de inwoners tegen herindeling is.

**De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG):** Nou, dat zal ik u vertellen. Wij hebben onze bronnen en uit die bronnen blijkt dat het merendeel, en dat dat zal ook straks waarschijnlijk komen vanuit de verkiezingen, dan kunnen de inwoners zich uitspreken.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, ik constateer hiermee dat hier iets wordt geroepen wat niet gestaafd kan worden.

**De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG):** Nou dan constateert u wat u wilt, wij weten wel beter.

Als ik dan verderga, en de heer Koopmans verwoordde het eigenlijk al, natuurlijk er moet draagvlak zijn, draagvlak van beneden, maatschappelijk draagvlak. Wat constateerden wij in Landgraaf? Dat draagvlak was niet aanwezig want als wij kijken wie in de gemeenten de volksvertegenwoordigers zijn, dat zijn de raadsleden en de meerderheid in de raad gaf aan, en dat kunt u ook als conclusie daaruit trekken mijnheer Rossel, de volksvertegenwoordigers in Landgraaf gaven aan, en die verkondigden dus in feite de mening van de inwoners, dat herindeling niet gewild was. Ze wilden het niet en ze gaven het aan, maar procesmatig werd hier op een gegeven moment gezegd: we gaan het toch doen. Nou dat zorgde natuurlijk voor veel onrust en tweespalt, veel ambtelijke uren werden verkwanseld, niet alleen hier, op gemeentehuizen, gemeenschapsgeld werd verkwanseld want er werden voorstanders geactiveerd, tegenstanders geactiveerd, allemaal geld dat we bijvoorbeeld in de sociale zorg en dergelijke konden besteden. Zonde, en zeker als we constateren, en dat zegt de Raad van State ook: er is niet zorgvuldig gehandeld en als we dan kijken naar die procedure, ja, daar krijg je

geen schoonheidsprijs voor. De Provincie heeft hier dingen aangematigd die misschien iets verder gingen dan gebruikelijk of gewenst.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Voorzitter?

**De voorzitter:** Sorry, ik was even naar u aan het kijken zelfs.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dank u wel voorzitter. Ik hoorde de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG zojuist zeggen: er was veel weerstand in de samenleving en uiteraard, ik snap het gevoel dat u probeert over te brengen, maar in datzelfde stuk van de Raad van State, en ook in het advies van de minister, wordt de nadruk van het belang van bestuurskracht in de regio Parkstad, en de mogelijke herindeling daarmee, wel benadrukt en die noodzaak, onderschrijft u die ook of zegt u: dat wat daar geschreven staat, daar ben ik het niet mee eens?

**De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG):** Wij zijn altijd natuurlijk een voorstander van bestuurskracht, maar bestuurskracht, hoe leg je die term uit? Is bestuurskracht op een gegeven moment, ik zal u een voorbeeld noemen, dat we een sterke deputé hebben? Betekent dat dat we sterke wethouders hebben in een bepaalde gemeente, is dat bestuurskracht? Of verstaat u onder bestuurskracht een sterke gemeenteraad die een heleboel dingen naar voren brengt, waarvan wij zouden zeggen: oké? Wat verstaat u onder bestuurskracht? Dat is natuurlijk de essentiële vraag en als ik dan bekijk en hoe ik het uitleg, bestuurskracht betekent in onze visie, oké, dat de inwoners tevreden zijn, dat er geen geld verkwanseld wordt, enzovoort.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Nou voorzitter, wat de PvdA betreft is bestuurskracht de kracht om je inwoners te helpen met de uitdagingen die er voor liggen en er liggen enorme opgaves, al 15 jaar, aan rapporten met de uitdagingen die er in de Parkstad zijn. Dat is in de 1<sup>e</sup> plaats bestuurskracht wat ons betreft. In de 2<sup>e</sup> plaats, bent u het niet met de PvdA eens dat het meeste geld dat verkwanseld is, het geld van de campagne in Landgraaf is geweest, die door het lokale bestuur daar is ingezet als protest tegen de herindeling?

**De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG):** Dat kan ik natuurlijk niet beoordelen. Ik vind ook dat u daar een suggestie opwekt, die kun je natuurlijk ook andersom draaien. Mij gaat het er vooral om dat heel veel geld is verkwanseld geworden, ook in ambtelijke uren en dergelijke, en als je dan de bestuurskracht wilt laten toenemen, dan zou je die uren beter kunnen besteden aan dossiers die in de betreffende gemeenten spelen.

Ik was gebleven bij: de Provincie heeft zich dingen aangematigd die misschien iets verder gingen als gebruikelijk of gewenst. De raad in Landgraaf was niet altijd even duidelijk, alleen Heerlen was de constante factor. Als LOKAAL-LIMBURG zijn wij zoals bekend tegen herindeling in zijn algemeenheid. Echter, wanneer een meerderheid van de betrokken gemeenteraden voor herindeling zijn, zullen wij dit steunen, maar wanneer voortschrijdend inzicht de betreffende gemeenteraad gaandeweg het proces van standpunt laat veranderen en anders doet besluiten, respecteren wij dat.

Iets wat de gedeputeerde ook had kunnen doen want in onze visie zat de deputé op een gegeven moment gewoon in een tunnelvisie: het zal, het moet gebeuren. Je kunt ook zeggen, en dat is ook in onze beleving bestuurskracht of daadkrachtigheid, als je gaande het proces ziet dat het niet gaat lukken, of wettelijk niet of dat factoren veranderen, dan zou je ook kunnen zeggen: goed, ik ben tot de conclusie gekomen dat de tunnel weer wat licht gaat geven, dus ik stop dit proces, maar in onze visie bleef deze deputé in zijn tunnelvisie. Wij willen hem deze faux pas echter graag vergeven. Hij heeft



immers een discussie gestart die vroeg of laat toch zou komen, namelijk de Parkstaddiscussie en in onze beleving zal die discussie in de toekomst en dat woord 'Parkstaddiscussie', nog wel vaker naar voren komen.

Een monstergemeente in het oosten van Zuid-Limburg, of dit goed is of beter is of voordelen heeft voor haar inwoners, dat is maar de vraag. Wat wij wel weten als LOKAAL-LIMBURG, dat wij alleen zullen steunen wanneer de meerderheid van alle bij de fusie betrokken gemeenten, dat de meerderheid in de raad er voor dient te zijn want de raad in de gemeenten zijn de volksvertegenwoordigers van de inwoners. Dus we zeggen ook: geen herindeling van bovenop, maar deze herindeling dient van onderop gedragen te worden en dan kun je al hetgeen we nu in dit proces hebben meegemaakt overboord gooien want als er draagvlak is, wordt er samen gewerkt aan oplossingen en dan hoeft zo'n dossier helemaal niet zo moeilijk te zijn. Vandaar dat wij ook een motie indienen en die motie zegt in feite: goed, als we willen herindelen dan dienen de gemeenteraden daarmee akkoord te zijn. Dus is er een meerderheid, bijvoorbeeld was die er in Landgraaf, er was een meerderheid in Brunssum, er was een meerderheid in de raad in Heerlen, dan zou je kunnen zeggen: goed, de mensen hebben er goed over nagedacht, de volksvertegenwoordigers verkondigen eigenlijk de gedachten van de inwoners en dan kun je herindelen en dan denk ik: dan was het proces ook veel makkelijker geweest. Dank u wel voorzitter.

**De voorzitter:** Dan ga ik graag het woord geven aan de heer Rossel van GroenLinks. Aansluitend de heer Frische van het CDA.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, ik had 5 minuten gevraagd volgens mij. Ja. Voorzitter, ja vorige week toch wel enigszins als donderslag bij heldere hemel het besluit van de minister om het wetsvoorstel niet naar de Staten-Generaal te sturen en dat op advies van de Raad van State. En voorzitter, er is eigenlijk maar 1 procedureel argument dat de Raad van State aanhaalt waarom het eigenlijk niet volledig doorlopen zou zijn en ook niet voldragen zou zijn dat voorstel om dat in ieder geval te behandelen in de Staten Generaal en dat is dat uit onderzoek is gebleken dat van meet af aan door de Provincie is aangestuurd op een herindeling van Heerlen-Landgraaf en dat de enkele mededeling van andere gemeenten dat zij niet betrokken willen worden bij een eventuele herindeling voor kennisgeving is aangenomen. Dat is in mijn beleving al niet helemaal het geval want volgens mij heeft het college ook een rondje Parkstad gemaakt. Ik weet dat Jos Som zelfs koffie heeft geschonken of niet of misschien iemand van de bodes daar, maar dat u in ieder geval ook al snel buiten stond, dat heeft u ook meegedeeld. Dus ja, dat advies van de Raad van State is natuurlijk ook niet helemaal correct in mijn beleving. Echter, je kunt je wel afvragen...

**De voorzitter:** Dat is toch een punt. Dan toch de heer Kuntzelaers, jazeker.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ja, ik hoor de heer Rossel hier zo enthousiast praten en het wordt steeds levendiger die herinnering en ik herinner me inderdaad dat uitzetten van allemaal die brieven door het college en ik herinner me ook die Statenvergadering die wij hier hadden met al die oproepen om het open overleg met die losse gemeenten te staken vanuit Provinciale Staten. Hoe kijkt u aan tegen die Statenvergadering wat u betreft?

**De heer Rossel (GroenLinks):** Daar wil ik wel een opmerking over maken want kijk, het college is op eigenstandige bevoegdheid de artikel 8-procedure begonnen en op 10 februari, en Carla Brugman en ik kijken daar nu nog eigenlijk altijd met verbazing op terug, hoe is het überhaupt toentertijd op die Statenagenda terechtgekomen? Want er lag geen Statenvoorstel, er lag geen motie, er lag geen interpellatieverzoek, er lag geen mondelinge vraag, er lag helemaal niks en toch stond er opeens dat

we het erover moesten gaan hebben. En in onze beleving achteraf, is dat alleen maar omdat het college kan gebruiken 'maar de Staten wisten het en de Staten hebben ons fiat gegeven om op die manier door te gaan'. Sterker nog, de Staten hebben er zelfs op gezegd: u moet alles staken, behalve Landgraaf, Heerlen en Brunssum, Brunssum is er in eerste aanleg nog bij gehouden, terwijl we daar eigenlijk niet een formeel besluit over hebben genomen. Sterker nog, het is niet eens formeel onze bevoegdheid geweest want artikel 8 Wet Arhi is de bevoegdheid van dit college. Daarom is het in onze beleving ook te makkelijk gezegd dat het college hier alleen maar wijst naar de Raad van State en de minister. Eerst is zelfreflectie op de plaats. Kijk nou wat die Raad van State kritisch adviseert en moeten wij nu niet ook zelf hier lessen uit trekken? Was dit in procedurele zin een juiste aanpak of niet? Wat leren wij hier nu uit? En ik zou dat graag van het college horen want ik heb dat nog niet kunnen lezen en ook niet kunnen horen tot vandaag en het zou wel fijn zijn dat we ook iets doen met de kritiek van de Raad van State in plaats van alleen maar zeggen: nu is de minister aan zet. Dat is heel gemakkelijk en eerlijk gezegd, voor een activistisch, proactief en hyperactief college, vind ik dat veel te passief klinken. We gaan wachten tot de minister misschien eens naar Limburg neder daalt. Dat moeten we niet willen en ik denk dat we hier een actievere rol kunnen vervullen.

**De voorzitter:** De heer Van den Akker.

**De heer Van den Akker (VVD):** Ja voorzitter, de heer Rossel maakte net al wat toespelingen op het advies van de Raad van State ten aanzien van hoe reëel en open het overleg was, het rondje Limburg. Hoe kijkt u er zelf tegenaan, tegen de opmerkingen van de Raad van State?

**De heer Rossel (GroenLinks):** Je moet eigenlijk tussen de regels van de Raad van State door lezen wat eigenlijk de bedoeling is en dat is niet alleen maar langs de gremia lopen en maar inventariseren: staat hij open om hier zelf nader over te praten, maar ook zelf als initiërend orgaan, want dat is Gedeputeerde Staten in dat geval, om verder te onderzoeken: kunnen we, ondanks dat misschien democratische gremia op lokaal niveau het niet willen, moeten we toch niet 1 nog van die gemeenten, meedoen? Uiteindelijk is dat ook besloten met Landgraaf, waar men te twaalfde ure als een blad aan een boom democratisch is gedraaid en waar uiteindelijk een kleine meerderheid niet meer voor de herindeling was, maar daar hebben we alsnog hier Provinciaal van besloten: ondanks dat die democratische meerderheid het niet wil, gaan we het toch doen en dat hadden we misschien ook met andere gemeenten zorgvuldiger moeten inschatten en daar had misschien meer onderzoek naar gedaan moeten worden en dat brengt mij tot een 2<sup>e</sup> punt dat wij zelf hebben gereflecteerd. Hadden we niet meer tijd moeten nemen? Want het is een regio van een kwart miljoen inwoners en we hebben dat toch wel... In een tijdsbestek van 5 maanden hebben wij in een soort hogesnelheidstrein een herindeling willen doorvoeren, of in ieder geval een voorbereiding tot herindeling willen doorvoeren en dat brengt mij toch tot een 2<sup>e</sup> kritische kanttekening. Het gaat hier niet over kleine gemeenten, maar over grotere gemeenten en daar hadden we denk ik iets langer de tijd voor moeten nemen, met de kennis van nu zeg ik erbij. Voorzitter, een aantal...

**De voorzitter:** De heer Van der Linden.

**De heer Van der Linden (50PLUS):** Dank u voorzitter. Hoor ik nu mijnheer Rossel zeggen dat de datum die in de brief genoemd wordt, van 1 januari 2019, dan te snel is?

**De heer Rossel (GroenLinks):** De datum van 1 januari 2019, en dat was ook 1 van de vragen aanvankelijk van de verzoekers van het interpellatiedebat, is natuurlijk niet meer haalbaar want dan had het wetsvoorstel voor 31 december dit jaar door de Tweede Kamer moeten zijn geweest en dat

gaat nooit meer gebeuren. Dus we gaan sowieso nu automatisch al tijd kopen door het nu opnieuw te gaan bespreken.

**De heer Van der Linden (50PLUS):** Maar dan ben ik wel benieuwd naar de tijd die u daarvoor wilt gebruiken want dan vult u tenminste in wat u uit uw zelfreflectie haalt.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Mijnheer Van der Linden, ik ga me niet aan een tijdslimiet vastbinden. Komende maart zijn eerst gemeenteraadsverkiezingen. Dan komen er ook nieuwe coalities en nieuwe colleges ook in de Parkstadgemeenten en ook Heerlen en Landgraaf moeten nu halsoverkop die verkiezingen gaan organiseren. Dat is ook geen gemakkelijke klus als je wellicht had gedacht dat je misschien geherindeeld zou worden en pas in oktober volgend jaar de verkiezingen zou hebben gehad. Dus ik geef het ze nog maar te doen. Laten we eerst zorgen dat men zich lokaal weer een beetje gaat organiseren naar 21 maart toe en ook daarna en dat we vervolgens ook met de nieuwe gemeenteraden in kwestie, en ook de colleges, de gesprekken kunnen voeren. Dat stelt mij ook tot de vraag of dit college naar 21 maart 2018 toe nog iets gaat ondernemen richting de gemeenten in Parkstad.

Tijd heb ik al gehad... Ook een belangrijke vraag is of dit college nog oprecht denkt dat een vrijwillige herindeling, en dat ligt natuurlijk in de ingediende motie schuil, dat een vrijwillige herindeling ex artikel 4 van de Wet Arhi, mogelijk is in de regio Parkstad. Daar ben ik wel benieuwd naar.

Dan nog een aantal andere kritische vragen. Bij de toetsing aan het beleidskader Gemeentelijke herindeling 2013 komt naar voren dat er een gemengd beeld ontstaat over het criterium maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak. Wat kan hieraan worden gedaan om alsnog een duidelijk beeld te schetsen van de wensen van de inwoners en de volksvertegenwoordigers hieromtrent? En dan wil ik niet meteen hinten naar een breed referendum, maar ik zou wel weten hoe we dat kunnen onderbouwen en een belangrijke vraag die we ons ook hier moeten stellen want iedereen, en de heer Kuntzelaers had het er net in een interruptie ook al over, zowel de minister als de Raad van State als wij allen constateren dat die bestuurskracht in Parkstad dat daar mogelijk iets mee moet, maar in hoeverre denken wij dat wij, en de heer Van der Linden vroeg net al naar een streven qua tijd, waarom denken wij dat die herindeling alsnog opportuun is en ook kansrijk zal zijn? Dat is natuurlijk wel een belangrijke vraag die we ons ook moeten stellen.

En de laatste vraag, ik ga hem toch vandaag stellen want in het beleidskader voor gemeentelijke herindeling is 1 van de afwegingen om tot herindeling over te gaan bestuurskracht en dat betreft ook de kwaliteit van de bestuurders in de bestuurskracht en wij hebben de afgelopen weken intensief de Commissaris van de Koning in de media kunnen zien begeven rondom de kwestie Palmen in Brunssum en het gesodemieter in Brunssum en wij hebben Brunssum als allerlaatste toch niet in die artikel 8-procedure doorgezet, maar wat gaat dit nu voor Brunssum betekenen? Gaat het toch betekenen dat we misschien naar een grotere herindeling naar Parkstad toe moeten en u weet dat wij daar als GroenLinks ook tot het allerlaatste debat voor de zomer op hebben gehint, met name naar de resterende gemeenten die overblijven na de herindeling Landgraaf-Heerlen en dat zijn met name Brunssum en Kerkrade, hoe dat op een termijn van 5 tot 10 jaar zou hebben moeten uitzien.

**De voorzitter:** Ja, de heer Schaminée.

**De heer Schaminée (SP):** Ja, dank u wel voorzitter. De heer Rossel noemt 2 zaken en ik zie daar wel een verband tussen en ik ben heel benieuwd of de heer Rossel ook een verband ziet. Hij noemt enerzijds als laatste... Tot het laatste moment heeft een aantal partijen hier geprobeerd om toch iets

te doen met name met Brunssum en hij noemt de bestuurlijk situatie nu in Brunssum. Wat is het verband tussen die 2 volgens de heer Rossel?

**De heer Rossel (GroenLinks):** Nou, 2 dingen. Dat Brunssum zelf een aantal dingen roept in bestuurlijk opzicht over haar eigen toekomst, in de financiële positie, dat de coalitie gevallen is, dat daar op een hele rare manier bestuurders worden benoemd, dat daar ook de zweem hangt van niet-koosjerheid. Dat kunnen we gewoon allemaal meekrijgen in de debatten die er in Brunssum live te volgen zijn en wij moeten ons de vraag stellen: in hoeverre is dat bestuur capabel? Is dat bestuur capabel want dat is ook de bestuurskracht en in de woorden van de heer Kuntzelaers, een bestuur hoort dat uiteindelijk te doen wat goed is voor de bevolking, wat goed is voor haar inwoners.

**De heer Schaminée (SP):** Voorzitter, als u mij toestaat. Dat is toch niet helemaal wat ik bedoel. Ik heb het verband nog niet echt gehoord. U noemt net zelf, er is een coalitie gevallen in Brunssum, en die is natuurlijk in onze beleving, maar misschien dat u het anders ziet, gevallen nadat wij hier met het idee gespeeld hebben om Brunssum alsnog via een soort achterdeur mee te geven aan Den Haag. Ziet GroenLinks dat ook zo?

**De heer Rossel (GroenLinks):** Ja, niet helemaal want daar heeft meer gespeeld dan dat. Ik denk dat er ook wel persoonlijke belangen bij spelen, maar dan ga je dieper op de Brunssumse kwestie in, maar wat natuurlijk bijvoorbeeld opmerkelijk is mijnheer Schaminée, is dat nu de voltallige gemeenteraad een motie heeft aangenomen die stelt dat ze liever dus die herindeling van bovenop niet krijgen opgelegd, terwijl daar ook weer partijen zijn geweest die voor de zomer hele andere dingen riepen. Dus het gaat op en neer, heen en weer, dat is in Landgraaf, dat is in Brunssum en wat ik in ieder geval constateer, is dat behalve de gemeente Heerlen, er in de bestuursorganen in de gemeenten nauwelijks tot niet democratisch draagvlak is om zelf iets te willen gaan initiëren en we kunnen dus nu in ieder geval weer dat rondje gaan doen, vanuit de minister geïnitieerd, vanuit ons geïnitieerd of misschien van onderop geïnitieerd, maar ik vrees, in alle oprechtheid want ik heb dat circus nu al meerdere keren gezien, dat het niet gaat slagen zonder dat iemand toch iets gaat doorduwen.

**De voorzitter:** De heer Schaminée.

**De heer Schaminée (SP):** Ik laat het hierbij, maar ik heb nog steeds niet helemaal antwoord op mijn vraag, maar ik kom daar zo in de 1<sup>e</sup> termijn van mijzelf nog even op terug.

**De voorzitter:** Prima, uitstekend.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Dat was mijn inbreng.

**De voorzitter:** Goed. Dan gaan wij naar de heer Frische van het CDA. Aansluitend de heer Schaminée.

**De heer Frische (CDA):** Dank u wel mijnheer de voorzitter. Ik zal het wat korter houden dan sommige collega's want veel natuurlijk over de inhoud is al gewisseld in het inhoudelijk debat. Het is publiek geheim dat de discussie rondom de voorgenomen herindeling van Heerlen-Landgraaf binnen de CDA-Statenvructie 1 van de moeilijkste dossiers van de afgelopen jaren is geweest. We hebben in het debat enkele kritische opmerkingen gemaakt over de procedure, we hebben ons in de afweging uiteindelijk laten leiden door de inhoud en op de inhoud heeft toch de doorslag gegeven om die ondersteuning te geven aan het proces. Het was voor ons dan ook een volslagen verrassing dat de minister uiteindelijk

heeft besloten om het stuk niet bij de Kamer aan te reiken. Daar houdt voor ons formeel dan ook de rol als Provincie even op, maar goed aan de andere kant bleek ook duidelijk uit het stuk van de minister dat zij een opening wil houden, een opening wil creëren, en in ieder geval het gesprek daarover aan wil gaan. Dus wat dat betreft zouden wij het college dan ook willen uitnodigen, oproepen, om dat gesprek aan te gaan om te laten informeren, maar als het gaat om weer opnieuw verantwoordelijkheid te nemen, dat het dan toch primair aan de minister zelf is om daar een rol voor zichzelf in te creëren, zoals ze ook in de brief heeft aangegeven. Tot zover voorzitter. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Frische. Het woord is aan de heer Schaminée van de SP. Aansluitend de heer Van den Akker van de VVD, namens zichzelf.

**De heer Schaminée (SP):** Ja, dank u wel voorzitter. Allereerst wil ik even beginnen met een punt, dat is een beetje het vingerwijzen. Er wordt... en dat is natuurlijk logisch hè want er is een onverwacht besluit in Den Haag genomen en iedereen zegt: hoe komt dat nou, waar is het fout gegaan? Dan wordt er naar de minister gewezen, dan wordt er ook naar ons college gewezen. En de heer Rossel zei net terecht: zelfreflectie, dat is ook belangrijk. Nou ja, ik wijs niet graag meteen naar het college, zelfreflectie vind ik ook de reflectie even op wat wij hier in Provinciale Staten hebben gedaan, in het debatje met de heer Rossel kwam ik er net al even op. Ik wil er nu niet heel diep op ingaan, maar ik vind in ieder geval wel dat we allemaal toch eens goed moeten nadenken of het amendement Brunssum, dat wij toen op het laatste moment nog hebben toegevoegd aan het herindelingsadvies, nou zo verstandig was want in onze beleving heeft dat toch wel een en ander qua beweging in gang gezet in Brunssum en het had misschien wel heel anders uitpakkt als we dat niet hadden gedaan. Dus ik geef dat u graag in overweging mee, de kerstdagen komen eraan, denk er eens goed over na.

**De voorzitter:** Maar voordat wij naar de kerst gaan, eerst een interruptie.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Een kerstdiner zelfs. Dank u wel voorzitter. Ik hoor de heer Schaminée zeggen: het toevoegen van de notities uit de gesprekken die we gehad hebben in Landgraaf, dat Brunssum onderdeel zou moeten zijn van de notulen uit dat gesprek om het maar zo te zeggen. Dat is voor u de reden waarom dit mogelijk teruggegeven is door de Raad van State. Is dat de zelfreflectie die u van ons vraagt?

**De heer Schaminée (SP):** Misschien goed dat de heer Kuntzelaers die vraag stelt, dan kunnen we er toch even iets dieper op ingaan. Waar het om gaat is... Als je het heel technisch bekijkt en dat werd toen ook wel geponeerd, we voegen maar een passage toe die iets zegt over een sessie die we hebben gehad, de hoorzitting. Dat was het dan, maar het was heel duidelijk hoe daar in Brunssum op gereageerd werd. Men dacht echt: hé, wacht even, via een achterdeur, met een soort noodgreep, ligt er nu een Provincie op de loer en misschien ook wel een minister die ons alsnog wil herindelen. Dat is wat ik bedoel, dat effect is wel degelijk gebeurd, waardoor er in Brunssum van alles is gaan lopen en dat heeft mogelijk meegespeeld, misschien bij de Raad van State, misschien bij de minister in de afweging om te zeggen: dit is nu niet goed genoeg, de situatie in Brunssum is veranderd en, misschien met dat in haar achterhoofd, we moeten misschien wel toch naar breder. Ik zeg alleen maar dat het waarschijnlijk heeft meegespeeld.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ik hoor de gedachte van de heer Schaminée hier en volgens mij is uit het advies van de Raad van State duidelijk te herleiden dat het open overleg de basis is waarop zij besluiten iets niet te doen en als we nou een Statenvergadering terug moeten kijken, dan is het naar die van februari, waar misschien Gedeputeerde Staten uiteindelijk een verkeerde keuze maakt, maar

waar ook Provinciale Staten nadrukkelijk oproept om bij verschillende onderdelen dat open overleg af te breken, niet verder te gaan met die gesprekken in de regio en dat is de argumentatie die de Raad van State hanteert en misschien is dat stukje zelfreflectie hetgeen we nodig hebben, wat de PvdA betreft in ieder geval. Hoe kijkt u daarnaar?

**De heer Schaminée (SP):** Nou, voor een deel ben ik het wel met u eens. Ik heb natuurlijk de brief ook gelezen en daarin wordt het open overleg benoemd, maar ik denk dat er in Den Haag, dat denkt onze fractie wat dat betreft ook, allerlei factoren hebben meegespeeld. Die worden misschien niet allemaal even krachtig in de brief benoemd, maar ik vraag het me af, daarom geef ik het u ook mee om eens met de kerstdagen goed te overwegen: hoe zou dit allemaal zijn gelopen als we dat amendement misschien niet of anders hadden aangepakt? Mij houdt het in ieder geval heel erg bezig en ik ga de komende weken goed gebruiken om er nog eens over na te denken.

Voorzitter, ik vervolg mijn betoog. Ik was eigenlijk nog niet eens goed en wel begonnen want dit was maar even een woordje vooraf. Voor de SP staat in ieder geval voorop, en dat gold natuurlijk ook al bij de herindeling en het advies dat ons gevraagd werd, dat voorlag in juli. Het belangrijkste voor ons was dat de sociaal-economische achterstanden in de regio Parkstad worden ingelopen want daar ligt nogal een opgave en er lag met de fusie Heerlen-Landgraaf, zoals die eruit was gekomen, gewoon een goede kans om een 1<sup>e</sup> stap te zetten om die opgave aan te pakken en ook aan te gaan samen met de gemeente, de nieuwe gemeente. En dat gaat nu niet door, maar die opgave blijft natuurlijk liggen daar. Dus een belangrijke vraag is dan wel: hoe gaan we verder? Want het kan niet zo zijn dat, nu de herindeling niet doorgaat, we daar maar even niks mee doen, dat we het alleen belangrijk vonden omdat we aan het herindelen waren en nu het niet doorgaat: die achterstanden, men zoekt het maar zelf uit. Dat kan wat ons betreft niet de bedoeling zijn. Dus we willen ook graag van Gedeputeerde Staten weten: wat gaat u doen vanuit uw eigen beleid? Los van een herindeling wel of niet, dat zit er even niet in. Ik heb gezien, u heeft duidelijk de bal nu neergelegd bij de minister, daar kunnen we ons in die zin wel in vinden, maar kan Gedeputeerde Staten ondertussen en wil Gedeputeerde Staten, samen met de Staten natuurlijk, ondertussen nog wel iets gaan doen in huidige programma's die lopen, maar misschien ook wel met nieuw beleid om de achterstanden in de Parkstadregio op sociaal-economisch gebied toch al te gaan aanpakken, dat we daar niet gaan wachten op een eventueel nieuw traject met een herindeling wel of niet, maar dat we in ieder geval gewoon aan de slag gaan met de achterstanden die er zijn. Wat ons betreft is dat gewoon heel hard nodig en we horen graag of Gedeputeerde Staten daar ook mogelijkheden ziet.

Voorzitter, laatste punt is natuurlijk wel even hoe nu verder. Ja, dat is grotendeels niet aan ons, ons als Staten en ons als Provincie hoor ik ook veel partijen zeggen, dat zien wij ook wel zo. Het is wel een beetje onduidelijk wat er nu precies gaat gebeuren, vanuit de minister bijvoorbeeld ook, maar ja, dat zullen we moeten afwachten. Voor ons staat in ieder geval vast, wat er ook precies gebeurt, het zou goed zijn als, maar ja, ik kan dat niet tegen het college zeggen, dat zou dan richting de minister moeten, we wel even een soort pas op de plaats krijgen, al is het maar omdat er binnenkort verkiezingen aankomen in de Parkstadregio en in de hele Parkstadregio, dus ook in Heerlen en Landgraaf. De inwoners zijn aan het woord en het lijkt ons goed dat, de inwoners zullen ongetwijfeld alles wat er speelt, ook rondom de herindeling meenemen in hun stemgedrag, dan komen er nieuwe colleges, dat is net ook al eens benoemd, dus laten we, maar dat is een oproep aan iedereen, niet alleen hier in huis, vooral ook even die verkiezingen afwachten en dan eens kijken hoe het er allemaal verder voorstaat en wat ons betreft komt er in ieder geval goed overleg met alle gemeenten om te kijken of er beter samengewerkt kan worden. Dat is altijd goed en wat daar dan uitkomt, zien we wel.

Voorzitter, als allerlaatste heel even op de motie. Daar heb ik nog weinigen op horen ingaan, maar dat kan gewoon in de 1<sup>e</sup> termijn denk ik, hoeft dadelijk misschien niet eens in 2<sup>e</sup> instantie. Wij zijn natuurlijk ook helemaal voor herindelingen van onderop, alleen de motie vraagt iets heel raars, namelijk hij roept het college van Gedeputeerde Staten op om alleen te gaan herindelen wanneer de betrokken gemeenteraden ook voor een herindeling zijn. Het voorbeeld daarvan is Beekdaelen, maar in zo'n geval heeft het college van Gedeputeerde Staten eigenlijk nauwelijks bevoegdheid want dat komt dan van onderop. En ja goed, we hebben een zak geld meegegeven, dat was het grotendeels, maar die gemeenten komen er dan samen wel uit. Dus in die zin is die motie overbodig. Gedeputeerde Staten komt alleen in beeld juist als de gemeenten het allemaal niet met elkaar eens zijn. Dat zagen we bij Heerlen-Landgraaf ook. Dus die vraagt eigenlijk iets waar Gedeputeerde Staten niet aan kan voldoen want dat wil eigenlijk zeggen, je moet gewoon nooit een rol pakken Gedeputeerde Staten, jullie zijn nooit aan zet en ja, we hebben bij Heerlen-Landgraaf gezien dat dat, ook in onze beleving, heel soms toch wel het geval kan zijn. Dus daarom zullen wij die niet steunen. Tot zover voorzitter.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Schaminée. Het woord is aan de heer Van den Akker. Aansluitend de heer Housmans.

**De heer Van den Akker (VVD):** Dank u wel voorzitter. Dank aan gedeputeerde Koopmans voor de beantwoording van de vragen van de interpellatie. En even kort reageren op wat de SP-fractie zei: het is verder nu niet aan ons. Dat klopt, die lijn heeft de VVD-fractie ook gekozen, maar dat betekent ook dat wij wel kunnen aangeven wat wij wel en niet gaan doen. Het is dus niet nu een kwestie van 'Den Haag, u vraagt, wij draaien'. Dat Den Haag zegt: ach doet u maar nog een keer een procedure van artikel 4 en artikel 8, namelijk een Provinciaal herindelingsadvies, en dan gaan we weer het hele circus doen. Wat de VVD betreft: nee. Als de minister dat proces wil gaan doen, prima, wij kunnen gesprekspartner zijn maar dat is het dan ook. En de heer Frische heeft daar denk ik net ook goede bewoordingen over gesproken.

**De voorzitter:** Punt. De heer Schaminée.

**De heer Schaminée (SP):** Voorzitter, we zijn het wat dat betreft eens, maar dan wil ik ook een vraag stellen aan de heer Van den Akker. We moeten inderdaad niet gewoon stil zitten. Daarom stelde ik ook net de vraag aan Gedeputeerde Staten, en dat is eigenlijk een vraag ook aan ons allemaal: willen wij ondertussen, wat het ook wordt verder met een eventuele herindeling of niet, wel iets gaan doen aan datgene wat we met zijn allen vonden waarom die herindeling destijds zo nodig was, namelijk met name dat er heel veel achterstanden zijn in de regio. Is de heer Van den Akker en is de VVD-fractie bereid om samen met de SP, samen met het college, na te denken over wat we intussen kunnen doen om in ieder geval die regio vooruit te helpen, wat er ook gebeurt qua herindelingen.

**De heer Van den Akker (VVD):** Er lopen gelukkig heel veel programma's in de regio Parkstad, ik noem ook de IBA, en je hoeft natuurlijk niet het 1 te laten zonder het ander te doen. Dus dat sluit elkaar niet uit, maar het moet ook niet door elkaar heen gaan lopen. Het herindelingsproces is 1 ding op zich, maar ook als het de komende jaren, ook vanuit initiatieven vanuit het Rijk, helemaal niet van de grond zou komen, betekent dat niet dat je sociaal-economisch alles maar moet laten voor wat het is.

**De voorzitter:** Ja, de heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Ja voorzitter, dank u wel.

**De heer Van den Akker (VVD):** Dat wil dus niet zeggen per definitie meer geld naar Parkstad, maar dat even terzijde.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dank u wel voorzitter. Ik hoor de heer Van den Akker zojuist zeggen: de bal ligt in Den Haag. Dat is grotendeels in lijn met wat er vanuit Gedeputeerde Staten geantwoord is in de 1<sup>e</sup> termijn. De vraag is: is de deur voor de VVD volledig dicht of verwacht u dat bij dat komende gesprek dat er gaat plaatsvinden, wat op verzoek van de minister is... Geeft u ruimte aan Gedeputeerde Staten om daar tegemoet te komen aan vragen of wensen van de minister? Of zegt u: bam, die deur is helemaal dichtgeslagen.

**De heer Van den Akker (VVD):** Heel goed dat de heer Kuntzelaers en fijn dat hij die vraag ook stelt want ik wilde dat even duidelijk ook stellen. Als je de brief van de Raad van State leest, het advies zelf, dan staat daar nu: De Raad van State adviseert de gevolgde procedure niet voort te zetten en het Provinciebestuur uit te nodigen alsnog een procedure van open overleg te voeren die voldoet aan de eisen die de wet hieraan stelt. De Raad van State adviseert dus: Provincie, volgt u maar opnieuw artikel 4, artikel 8, dezelfde procedure. Daarvan zegt de VVD: op dit moment voor ons absoluut niet, dat moet het Rijk dan volgens artikel 12 maar gaan doen en als de Provincie daarbij gesprekspartner is, dat lijkt me op zichzelf logisch, maar niet, zoals ik ook net stelde, dat de Provincie volgens artikel 12 1b zelf ook nog een ronde open overleg gaat voeren want dat hebben we net gedaan.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Voorzitter, wat vindt de heer Van den Akker over het vermogen tot zelfreflectie tot op dit moment over de gevolgde artikel 8-procedure?

**De heer Van den Akker (VVD):** Nou voorzitter, die is natuurlijk beperkt want we zijn amper een week verder, maar ook fijn dat u die vraag stelt. Ja, wat je noemt zelfreflectie, ik heb wel een aantal opmerkingen over wat de Raad van State schrijft. Namelijk ze schrijven dat van meet af aan door de Provincie is aangestuurd op een herindeling van Heerlen-Landgraaf en dat de enkele mededeling van andere gemeenten dat ze niet betrokken wilden worden voor kennisgeving is aangenomen. Daarbij refereer ik namens de VVD-fractie toch ook graag aan de brieven inderdaad van 24 januari, eerder dit jaar, waarin Gedeputeerde Staten aan alle betrokken gemeenten in Parkstad 3 vragen heeft gesteld: welke invulling ziet u voor het werkplan? Per wanneer zou de fusie tussen Heerlen-Landgraaf en andere Parkstadgemeenten aan de orde kunnen zijn, 2019 of 2020? En welke gemeenten zouden er naast Landgraaf-Heerlen in een herindelingsonderwerp mee kunnen of moeten doen? Dat lezen wij toch als een iets andere manier dan van meet af aan aansturen op een fusie van slechts 1 smaak en dat er ook niet serieus onderzoek is gedaan naar alternatieven. Dus in zoverre reflecteren we daar wel op.

**De voorzitter:** De heer Rossel

**De heer Rossel (GroenLinks):** Oké. Voorzitter, ik ken dat stuk van dat proces natuurlijk ook. Echter, we moeten constateren dat toen de reacties kwamen, daar verder niet nog een discussie heeft plaatsgevonden: waarop baseert u dat? Waarom heeft u die grondhouding? Bent u niet toch nader bereid een keer een gesprek te voeren over de samenwerking die alom geopperd wordt? Alles wat daarop gereageerd is dat hebben we hier volgens mij echt alleen maar voor kennisgeving aangenomen en dat heeft ons in februari doen besluiten om initieel met Landgraaf, Heerlen, Brunssum door te gaan en daar viel Brunssum binnen een week ook weer af.



**De heer Van den Akker (VVD):** Nee voorzitter, niet helemaal want voor de gemeente Brunssum hebben wij hier uitdrukkelijk bij de interruptiemicrofoon het open overleg met Heerlen open gehouden, nog Gedeputeerde Staten uitdrukkelijk opgeroepen: ga nog het gesprek aan. Ik denk dat hebben ze nog tot april volgehouden. Ja, en toen was er in Brunssum echt geen beweging meer in te krijgen. Dus ook dat alternatief is toch serieus bekeken en bij de andere gemeenten lag het gewoon, gehoord de gemeenteraden en de standpunten in deze Staten, ook politiek gezien niet voor de hand. Dus ik wil niet alleen maar reflecteren, maar dat is wel zoals ik er op terugkijk op dit moment.

**De heer Rossel (GroenLinks):** In laatste instantie als het mag. De heer Van den Akker ziet ook geen andere invulling daarvan, van dat overleg of in ieder geval dat brede onderzoek naar een construct van herindeling, enkel de manier die nu gekozen is? Want dat is het stuk zelfreflectie waar ik in ieder geval graag aan toe ben.

**De heer Van den Akker (VVD):** Nou voorzitter, wat ik in ieder geval wel weet en wat ik wel..., wat we dan maar allemaal leren, is dat de Raad van State in zijn advies natuurlijk teruggrijpt op de handelingen in de Tweede Kamer uit 1986 van hoe het open overleg zou moeten worden uitgelegd. Nou voorzitter, die heb ik in alle stukken die we de afgelopen maanden hebben gekregen nog niet voorbij zien komen en op welke manier je dat zou moeten doen.

**De voorzitter:** Dan nog de heer Kuntzelaers.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Voorzitter, ik hoor de heer Van den Akker een aantal mogelijkheden nu benoemen, wel, niet, maar er bestaat nog een heel scala aan andere opties die open liggen. Kijk bijvoorbeeld naar wat er gebeurde bij Naarden-Muiden-Bussum volgens mij, waarin onafhankelijke commissies werden ingesteld, die eigenlijk buiten Gedeputeerde Staten, maar ook buiten het ministerie om, dan een losse functie krijgen. Dus hoe stellig is uw positie? Of zegt u: daar bestaan nog veel smaken en we wachten dan af wat er naar ons toe komt? Hoe ziet u dat?

**De heer Van den Akker (VVD):** Voorzitter, dat moet de minister dan maar gaan organiseren met de gemeenten zelf in 1<sup>e</sup> instantie en als de Provincie daarin wordt uitgenodigd als gesprekspartner neem ik niet aan dat we dat zullen weigeren, maar niet in een leidende positie.

**De voorzitter:** Ja, u kunt verder of u kunt eigenlijk beginnen.

**De heer Van den Akker (VVD):** Nou voorzitter, eigenlijk heb ik bij de interruptie alle punten die ik wilde behandelen uitgesproken. De motie van de heer Franssen. We zijn dus ook niet nu in de positie om Gedeputeerde Staten het ene op te roepen... Inderdaad wat de heer Schaminée al zei, om gemeenteraden op te roepen wanneer ze voor een herindeling zouden moeten zijn.

**De voorzitter:** Hartelijk dank mijnheer Van den Akker. Ik kijk even naar de heer Housmans. Aansluitend de heer Vaessen van D66.

**De heer Housmans (PVV):** Dank u wel voorzitter. Voorzitter u heeft het net zelf al gedaan, maar wij doen het ook even. Mogen wij de heer Van den Akker herinneren aan zijn fantastische optreden in de Commissie op 10 februari 2017? Hij heeft toen op uitstekende wijze uit de doeken gedaan wat er mankeerde aan de aanpak van Gedeputeerde Staten bij de herindeling Heerlen-Landgraaf. Mijnheer Schaminée, gaat u buiten kwaken of is dat uw telefoon niet?

**De voorzitter:** Ik vind overigens wel dat telefoons hier niet aan de orde zijn nu, dat kan inderdaad niet. We kunnen verder.

**De heer Housmans (PVV):** Hij heeft de door iedereen gewaardeerde heer Koopmans toen zelfs Napoleon genoemd en in aanvulling mijnheer Van den Akker, Napoleon werd niet alleen verbannen, want dat was belangrijk voor de stabiliteit in Europa, hij werd naar verluid ook vergiftigd, maar dat gunnen we de heer Koopmans nou ook weer niet.

Hoe is het mogelijk dat de heer Van den Akker nu aan de Gedeputeerde Staten durft te vragen of zij het voorstel Heerlen-Landgraaf nog steeds een goed voorstel vinden nu de Raad van State toch de heer Van den Akker volledig heeft bevestigd in de bezwaren die de heer Van den Akker op 10 februari al heeft geuit, Nee voorzitter, het mag toch voor iedereen helder zijn dat de herindeling Heerlen-Landgraaf niet kan worden gezien als de beste oplossing voor de regio. Zoals de heer Wilbach als ook Korsten, Elzinga en de rechter reeds in de Commissievergadering van 30 juni 2017 naar voren brachten, er was geen open overleg. Het gaat veel te snel en er zijn geen alternatieven onderzocht. Hoe kan wie dan ook beweren dat Heerlen-Landgraaf de beste oplossing is zonder vergelijking met alternatieven? Nee voorzitter, beter vraagt de heer Van den Akker zichzelf af waarom hij in godsheresnaam heeft ingestemd met het voorstel van Gedeputeerde Staten wetende wat de heer Van den Akker zelf in februari zei, gehoord hebbende wat Landgraaf hier in dit huis heeft gezegd en horende de uitspraak van de rechter. Laten we vandaag vaststellen dat het college in Landgraaf, professor Korsten, professor Elzinga en de rechter het heel goed gezien hebben en dat we beter eraan hadden gedaan om naar hen te luisteren. Het zou goed zijn te kiezen voor rust in de regio. Laten die gemeenten maar zelf in gesprek gaan en uitmaken of ze behoefte hebben aan een herindeling en laten wij in ieder geval vaststellen dat als we in de toekomst wat willen laten lobbyen in Den Haag, we het beste de heren Lucassen en Wilbach kunnen inhuren.

Voorzitter, we hebben ons steeds tegen dit voorstel verzet. Wij zijn in gesprek gegaan en we hebben geluisterd naar de mensen uit Landgraaf. Het referendum dat u hier in dit huis hebt geweigerd, het feest van de democratie, leverde op dat bijna 80% tegen is en uw college wilde dit doorduwen. Luister nu eens 1 keer naar die PVV, luister naar die mensen en laat gemeenten zelf de regie in eigen hand houden over hun eigen toekomst. Dank u wel voorzitter.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Housmans. Het woord is aan de heer Vaessen van D66. Aansluitend de heer Kuntzelaers, PvdA.

**De heer Vaessen (D66):** Voorzitter, allereerst dank aan Gedeputeerde Staten voor de beantwoording van de gestelde vragen. D66 is niet zo van het omkijken, wij zijn meer van het zoeken naar perspectief. Precies dat beoogden we met het voornemen tot herindeling, de inwoners van Parkstad meer perspectief bieden door een sterke centrumgemeente te vormen die de opgave van het stedelijke gebied daar als trekker veel beter kon aanvliegen. Wij zien nog steeds dezelfde grote opgave voor het stedelijk gebied in Parkstad, een opgave die zoals ik ook in juli al zei, met altijd uitstekend samenwerken dat door nee-gemeenten daar gepropageerd wordt, niet kleiner is geworden en het heeft allemaal ook niet tot significante verbetering van de positie van de inwoners van Parkstad geleid.

Er ligt dus momentum en dat momentum strandt voor dit moment in Den Haag. Tegelijkertijd erkennen de minister en de Raad van State de urgentie van de opgave waar het stedelijke gebied van Parkstad voor staat. Wat D66 betreft verschuift het initiatief dan nu ook naar de minister om met deze opgave aan de slag te gaan. Wellicht blijken er dan toch nog mogelijkheden te zijn die wij nog voor onmogelijk

hielden. D66 wil dat de inwoners in Parkstad op een daadkrachtig bestuur kunnen rekenen dat de grote opgave om het leven van hun inwoners te verbeteren ook echt aan kan. Wij roepen Gedeputeerde Staten op om wanneer de minister het initiatief neemt om een uitnodiging tot overleg in en met de regio te voeren, die uitnodiging meteen aan te nemen en wanneer de minister daarbij vanuit Den Haag om Limburgse hulp vraagt, die ook aan te bieden. Kortom, wat ons betreft wordt vervolgd. Tot zover.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Vaessen. Het woord is aan de heer Kuntzelaers, PvdA en aansluitend de heer Van Rey van Volkspartij Limburg.

**De heer Kuntzelaers (PvdA):** Dank u wel voorzitter. Op veel dossiers wordt geroepen om een activistische houding van het college, op dit heeft het er in ieder geval niet aan ontbroken. Gemengde gevoelens na de uitspraak van de Raad van State en het eerste gevoel was een enorme domper en een teleurgesteld gevoel bij de PvdA na de uitspraak en het sprankje hoop of het gevoel van 'het zit er dan toch', zat hem in de duiding die daaruit voortkwam, waarin stond: de opdracht voor de Parkstad blijft bestaan en wij zien ook nut en noodzaak in bestuurlijke hervorming of verandering in die regio.

Het open overleg zou niet of onvoldoende hebben plaatsgevonden als we kijken naar de definitie die de Raad van State hanteert en dan is altijd de vraag, de duiding zoals de Raad van State die gebruikte, was die duiding of die definitie bij u bekend en voelde u daar enige nattigheid, om het maar zo duidelijk te stellen?

Verder, na het traject dat doorlopen is, dat met name bol stond van de weerstand en het blokkeren van een proces vanuit een gemeente, komen we wel tot een vreemde conclusie dat obstructie lijkt te lonen, vanuit de Raad van State gezien. Hoe open overleg op de juiste manier gedefinieerd moet worden, hoe we daarmee aan de slag moeten in de toekomst, ik hoop dat we daar nog meer duidelijkheid over krijgen, ook na het gesprek met de minister en ik hoop dat Gedeputeerde Staten daar ook over wil terugkoppelen naar ons als Provinciale Staten want de wens om dat te weten, is groot bij de PvdA.

Dan waarheen leidt de weg. Samen met de minister verder, een uitspraak die al gedaan werd door het college en dat lijkt ook voor de PvdA de geijkte weg, maar er zijn nog zoveel verschillende mogelijkheden naast alleen de minister aan zet en wij vragen u in alle openheid dat gesprek aan te gaan om al die verschillende kanten te bekijken en ook te verkennen en dan naar ons terug te komen met een serie van mogelijkheden of een duidelijke keuze waarmee we hopelijk uiteindelijk toch dat glasheldere advies van de Raad van State kunnen realiseren en dat is namelijk: er moet een herindeling komen aan het eind van de rit. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Het woord is aan de heer Van Rey.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Voorzitter, het college van Gedeputeerde Staten is bijna nog nooit zo voltallig geweest vandaag, dus ik neem aan dat het kerstdiner eraan komt. Voorzitter, ik heb bij de algemene beschouwingen gezegd tegen gedeputeerde Koopmans dat hij zijn politieke instinct een beetje kwijt was. Ik heb ook bij behandeling van Statenvoorstellen over de herindeling ook gesproken over politieke antenne en als een olifant door de porseleinkast, dat hebben ook anderen dus genoemd en voorzitter, ik heb ook gezegd: alles gaat in dit land veranderen nu het CDA in de regering zit, zeker voor Limburg en de eerste testcase is al verloren. Op het ministerie waar uw vriend Knops zit, is toch niet kunnen voorkomen dat het nu op een drama is uitgelopen en voorzitter, het ligt niet in mijn aard om een hoofdredactioneel commentaar van De Limburger te citeren, deze week nog

betiteld als boevenblad, wat ik alleen maar kan onderschrijven en dat citaat dat is, en ik citeer: "Zeker is eveneens dat de beslissing van Ollongren gevolgen heeft voor de positief van gedeputeerde Ger Koopmans. Hij boet aan geloofwaardigheid in en leidt gezichtsverlies nu de Raad van State hem met zoveel woorden voor de voeten gooit in dit dossier als een olifant door de porseleinkast te zijn gelopen. Dat komt hard aan bij de politicus die als leider van de coalitie op het Provinciehuis geen tegenspraak duldt. Het is niet voor niets dat hij nu opzichtig de kont tegen de krib gooit en Ollongren het vuile werk wil laten opknappen". En voorzitter, op dat laatste kom ik even terug want natuurlijk, als je de brief leest die aan de Tweede Kamer is gestuurd dan heb ik nog nooit, gedeputeerde Koopmans, voorzitter, zal het met mij eens moeten zijn, nog nooit meegemaakt dat een dergelijke brief bij een herindelingsproces naar de Kamer is gestuurd. Ook nog nooit zo snel gereageerd. 7 december het advies ondertekend door de heer Donner en 's morgens voor 8.00 uur ligt daar al de brief klaar in de ministerraad om dat besluit te nemen en wat mij nu tegenvalt, en ik ken de heer Koopmans toch ook als iemand die tegenslagen goed kan opvangen en daardoor nieuwe energie krijgt, daardoor nog wat sterker wordt, is dat hij zegt: de minister is nu aan zet. U hebt dat overal, in alle media, naar voren gebracht en ik vind voorzitter, als ik de brief van de minister bekijk, en zij zegt daarin op korte termijn overleg over het vervolg, dan zal natuurlijk de minister uitleggen wat zij naar aanleiding van het advies van de Raad van State heeft besloten, een toelichting geven en dan natuurlijk aan u vragen: en mijnheer Koopmans, hoe gaan we nu verder? En u zal dan niet met de mond vol tanden zitten neem ik aan, u zal dan wel een weerwoord hebben en ik vind, als we dan toch op dit dossier zo transparant blijven zoals we zijn geweest, dan zeg nu wat u daarover gaat doen. Het is natuurlijk haar initiatief om dat gesprek aan te gaan want zij dient het wetsvoorstel niet in. Dus voorzitter, ik wil daar graag wat over horen, temeer omdat we ook bij de algemene beschouwingen nog even over het regeerakkoord hebben gesproken. U kunt zich vinden in wat daar staat over herindeling. Ik denk de meesten wel hier in huis en ik denk dus dat dat het vertrekpunt dan zou moeten gaan zijn. Voorzitter, er zijn een aantal collega's die hoogleraren hebben genoemd. Ja, de heer Elzinga heeft natuurlijk volledig gelijk gekregen dat hier Limburg het niet goed heeft gedaan.

Voorzitter, de motie op stuk numero 2368. Ik ben het met mijnheer Schaminée eens want als het dictum zo blijft staan, dan is eigenlijk de motie overbodig want dan is Gedeputeerde Staten gewoon een doorgeefluik van de beslissing van de betrokken gemeenten. Dus mochten de indieners wat anders willen, dan adviseer ik hen voorzitter het dictum aan te passen. Dank u wel voorzitter.

**De voorzitter:** Als u even blijft, de heer Van den Akker heeft nog een interruptie.

**De heer Van den Akker (VVD):** Voorzitter, ik vind het al leuk dat de heer Van Rey de metafoor van het doorgeefluik hanteert. Vindt hij dat de minister in wezen ook een doorgeefluik is van de Raad van State, omdat de minister ook gewoon zegt: Provincie gaat u het maar eens zelf opnieuw doen. Ik heb hier een advies van de Raad van State en ik ga maar snel op gesprek, maar Provincie, en de Raad van State doet dat eigenlijk ook, u moet het maar allemaal zelf nog eens een keer opnieuw gaan doen.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Nou, de minister heeft een eigenstandige bevoegdheid, ze had ook het advies van de Raad van State naast zich neer kunnen leggen en ik ging ervan uit, wat er ook zou komen, dat natuurlijk nu mijnheer Knops voor Limburg daar aan de knoppen zit dat natuurlijk de heer Koopmans een plezier zou worden gedaan. Niet de inwoners van Landgraaf, maar met name aan de heer Koopmans. Dus de minister heeft een eigenstandige bevoegdheid en daar heeft ze gebruik van gemaakt door het niet in te dienen. Ze geeft er ook een toelichting bij hè, u hebt er zelf uit geciteerd, namelijk ik heb het hier nog opgeschreven; we moeten komen tot een procedure die

voldoet aan de wettelijke waarborgen en die zijn hier overtreden en dat is waar een minderheid in de Staten voor heeft gewaarschuwd hier.

**De heer Van den Akker (VVD):** Ja, voorzitter, vindt de heer Van Rey dan ook dat de minister met die eigenstandige bevoegdheid ook een bepaalde koers moet uitzetten of vindt de heer Van Rey dat de minister maar tegen de Provincie moet zeggen: doet u het allemaal maar nog eens opnieuw en ik hoor wel waar u mee komt? Want dat vraagt u nu eigenlijk aan gedeputeerde Koopmans.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Nee, de minister is neem ik aan gebonden aan het regeerakkoord en in dat hoofdstuk op pagina 9 staat 4 keer het woordje 'herindeling' en ik herhaal nogmaals er zullen velen in dit huis zich hierin kunnen vinden, maar ik kan me ook voorstellen dat de minister vraagt in dat gesprek: mijnheer Koopmans... Mijnheer Bovens, ik neem aan dat u hem vergezelt hè?

**De voorzitter:** Als dat nodig is, zal ik dat zeker doen.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Maar dus dat ze dan vraagt: vertelt u eens, hoe gaan we dat proces in? Natuurlijk dat wordt belemmerd door de verkiezingen die eraan komen et cetera, maar ik kan me de gedeputeerde Koopmans niet voorstellen dat hij dan met de mond vol tanden zou zitten. Voorzitter, dat was het.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Van Rey, Het woord is aan mevrouw Plusquin.

**Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren):** Voorzitter, een olifant barbecuet niet in 1 keer, dat hoorden we in de Commissie FEB, maar gedeputeerde Koopmans heeft wel getracht die olifant in 1 keer door het rooster te drukken en daarbij heeft hij zelfs een slurf verbrand. Dit is dus wat er kan gebeuren als je als Provincie je eigen inhoudelijke visie doorzet die wordt teruggefloten door de minister. De minister kijkt over je schouder mee of er werkelijk naar draagvlak is gezocht of als je als Provincie simpelweg je eigen zin doordrijft. Daarom was een referendum een betere oplossing geweest. Dan weet je of er echt draagvlak is en niet alleen bij de gemeenteraden of gemeenteraad in dit geval. Laten we die les leren voor de toekomst en bij een eventuele volgende herindeling als Provincie een referendum faciliteren met een heldere vraagstelling. Daarom dienen wij vandaag ook de motie van LOKAAL-LIMBURG mee in en we vragen aan de gedeputeerde of hij bereid is om daar een toezegging over te doen. Dank u wel.

**De voorzitter:** Dank u wel mevrouw Plusquin. Dat is de 1<sup>e</sup> termijn. Ja, de heer Koopmans kan meteen antwoorden.

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, dank u wel. Dank de leden voor de inbreng in 1<sup>e</sup> termijn na de start van het interpellatiedebat. Voorzitter, zoals ik bij de beantwoording van de vragen van D66 en de VVD bij de interpellatie al heb gezegd, is onze opvatting dat na het proces dat wij doorlopen hebben, wij als college van Gedeputeerde Staten, samen met alle betrokkenen, maar ook met u, dat nadat de brief aan ons geschreven, die wij aan u gestuurd hebben, door de minister met daarin de teksten over de Raad van State, dat je die niet anders kunt eindigen dan met de opvatting dat de minister nu aan zet is. Dat blijf ik herhalen en het is interessant voorzitter en relevant ook om de procedure terug te nemen en ik moet u zeggen dat ik met name het punt dat de heer Rossel inbracht, het momentum van het debat in Provinciale Staten in februari, ja, dat is voor mij ook het meest leerzame. Tegelijkertijd is het ook een heel ingewikkelde dat je als college van Gedeputeerde Staten verantwoording aflegend altijd over wat je doet aan Provinciale Staten, dat je nou zou zeggen: weet je wat, dat doen we nooit

meer. Dat zou ook heel wonderlijk zijn geweest. Integendeel, laat ik het zo zeggen, ik sluit niet uit, de heer Rossel refereert vaak aan ons activisme, maar dat van hem kennen we ook, ik sluit niet uit dat we anders 2 weken later een debat hadden gehad op verzoek van GroenLinks.

En voorzitter, de precieze weg van het debat is zo gegaan. Wij hebben een brief geschreven over wat wij aan het doen zijn en in het Presidium is besloten dat er een debat kwam, maar als je echt de hele film terugdraait, dan is eigenlijk dat debat er 1 waarin we, als je het advies van de Raad van State leest, hun woorden hoort klinken, van daar heb je eigenlijk te snel een keuze gemaakt. Daar is overigens wel wat op af te dingen en dat is ook door een aantal leden van uw Staten gebeurd want daarin is ook met elkaar gesproken over het traject dat we zijn gaan lopen, wat leidde tot de brieven, wat leidde tot zelfs een aantal gesprekken en nog een gesprek dat gedeputeerde Geurts en ik met de gemeente Brunssum hebben gehad, nog los even van de hele reeks en range aan voorstellen, onderzoeken die voorafgegaan is door Heerlen en Landgraaf zelf, maar door Parkstad ook. Dat schrijven de Raad van State en de regering ook. Ja, daar is al 15 jaar over gesproken, de start is op hete kolen gebeurd. Dus voorzitter, als je die hele film terugdraait, kun je er van alles over zeggen en fracties die zeggen: ja, maar dat is toen te snel gegaan. Ik bedoel, ik refereer even aan de woorden van de heer Housmans. Ja, als je nu de woorden van de Raad van State aan de regering leest, die fractie die toen het scherpst al de keuzes zat te maken met moties om daar elke gemeente stuk voor stuk uit te halen, ja die kan een soort van politiek gelijk halen: we hebben altijd al gezegd dat we het niet willen, maar niet het gelijk halen uit de woorden van de Raad van State want u heeft zelf in dat debat pogingen gedaan om heel snel keuzes te maken en dat is uw goed recht, maar het past niet helemaal om dat dan te koppelen aan het advies van de Raad van State. Dat gaat echt niet want u heeft dat zelf toen ook gedaan. Nogmaals, dat is uw goed recht, maar dan kun je niet nou zeggen: o, maar zo heeft de Raad van State ook geredeneerd want dat is juist niet waar, daar heeft de Raad van State niet langs geredeneerd, langs die lijn.

**De voorzitter:** De heer Housmans.

**De heer Housmans (PVV):** Ja voorzitter, we hebben toen heel duidelijk een keuze gemaakt en die keuze was toen niet te herindelen. We hebben u letterlijk gezegd dat we geen shotgun wedding willen hebben en al helemaal niet van een zwangere bruid. Kunt u zich dat herinneren? Dan refereerden we aan het toevoegen van Brunssum er nog bij en vervolgens hebben we de motie die we hadden om geen enkele herindeling te krijgen uit elkaar getrokken om in ieder geval een aantal gemeenten veilig te stellen, waarbij onze doelstelling is geweest, en altijd was, om geen enkele herindeling te krijgen en dat gelijk hebben we inderdaad van de Raad van State gekregen. Daar kunt u proberen van af te doen wat u wilt, dat gaat u niet lukken want dan vindt u nog een keer een Waterloo dadelijk.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja voorzitter, dit is iets te eenvoudig omdat ook de Raad van State nu weer, evenals de regering, laat weten dat er wel wat moet gebeuren en u kunt dus niet, nog een keer terugkijkend zeggen: o, ik heb toen een opvatting geformuleerd en dat vind ik nu terug in het advies van de Raad van State want dat is dus feitelijk niet juist. U mag de opvatting hebben die u had en die mag u nog steeds hebben, maar die kunt u niet een-op-een plaatsen in datgene wat de Raad van State formuleert en adviseert en voorzitter, ik maak ook nog wel de opmerking, en dat geldt zeker voor de heer Van Rey omdat die natuurlijk ook de gang van een wetsvoorstel heel goed kent, ik maak ook nog wel de opmerking dat vanaf het moment dat Provinciale Staten het voorstel van Gedeputeerde Staten overgenomen heeft, na dat moment is het wetsvoorstel zo ongeveer per ordonnans naar Den Haag gestuurd en daarna heeft de ministerraad met daarin verantwoordelijk minister Plasterk zelf het voorstel dat Provinciale Staten had aangeleverd naar de Raad van State gestuurd met daarin geen opmerkingen over de zorgvuldigheid. Integendeel, daar staat uitdrukkelijk de opmerking in

opgenomen dat de regering begrip heeft voor de manier van werken en dat begrijpen wij ook want wij en onze medewerkers hebben 10-tallen keren met het departement van BZK gesprekken gehad, telefonisch, per mail, er is van alles en nog wat gebeurd in die zin nadat het advies van de Raad van State gekomen is en de nieuwe minister van BZK zich daarbij aangesloten heeft met de woorden die zij gekozen heeft. Ja, daarin vind ik ook wel weer een extra rechtvaardiging om heel goed te moeten weten wat de regering, deze regering van opvatting is voordat welke stap dan ook gezet wordt. Dus de minister aan zet heeft niks te maken met een soort bökkigheid van de zijde van het college van Gedeputeerde Staten, maar dat heeft te maken met dat het in alles van belang is dat we exact weten wat de minister van BZK, wat deze regering, op dit punt wil en ik vind ook nog dat het van belang is dat ze feitelijk laat weten wat zij wil met deze regio.

**De voorzitter:** De heer Van Rey.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Maar voorzitter, de eerlijkheid gebiedt ook om te zeggen dat minister Plasterk geweldig getreuzeld heeft. Hij heeft 7 maanden gewacht, hij had natuurlijk gedacht dat hij dat wetsvoorstel nooit naar de Raad van State zou sturen. Dus wat is uw verklaring er voor dat dat vanaf verzending hier per ordonnans nog 7 maanden heeft geduurd voordat het naar de Raad van State ging?

**Gedeputeerde Koopmans:** Nee, dat zijn geen 7 maanden geweest.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Jawel, 18 oktober. Maart tot oktober.

**Gedeputeerde Koopmans:** Nee, tussen juli en oktober.

**De heer Van Rey (Volkspartij Limburg):** Dat is de 2<sup>e</sup> keer dat ik mezelf moet corrigeren dan vandaag.

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, maar dat verwijt ik u niet, maar dat is een periode geweest die door de minister gebruikt is want we moeten natuurlijk de hele geschiedenis nog eens even tot ons nemen, waarin de minister ons ook een aantal vragen heeft gesteld, die wij beantwoord hebben en na die beantwoording door ons, waarin wij uitgebreid kond hebben gedaan van al datgene wat wij gedaan hebben, alle stappen die men nog niet gezien had, die hebben we daarna nog eens uitgelegd, heeft dat geleid tot het sturen van het wetsvoorstel, heeft dat geleid tot het sturen van het wetsvoorstel en ik citeer het nog een keer: "Het ligt niet in de lijn der verwachting dat een langere voorbereidingsprocedure had kunnen leiden tot andere informatie en nieuwe inzichten. Het zou slechts uitstel en langer voortdurende onzekerheid hebben opgeleverd. De regering is met Gedeputeerde Staten van mening dat na jaren van discussie het in het belang van de betrokken gemeenten en hun inwoners is eindelijk duidelijkheid te scheppen over de bestuurlijke toekomst van de gemeenten". Voorzitter, ook dit is de opvatting van de Nederlandse regering in oktober en voorzitter dat wij verbaasd en verrast waren, is met deze tekst denk ik volstrekt begrijpelijk.

Voorzitter, er zijn door verschillende leden suggesties gedaan over wat wij allemaal moeten vinden, denken en horen bij de minister, maar daar heb ik ook bij de beantwoording al van gezegd: wij wensen echt... Het is nu aan de minister en wij wachten dat gesprek af en wat daarin gebeurt, zullen wij horen. Er waren een aantal mensen die zeiden, iemand refereerde bijvoorbeeld nog aan Muiden, je kunt het ook nog hebben... Nou er zijn een heleboel casussen waarbij er talloze mogelijkheden zijn, maar tegelijkertijd zijn wij ook een college dat op dit punt met uw Staten opvattingen gedeeld heeft en dat ook een hele lange geschiedenis in de bestuurlijke traditie en in de bestuurlijke opvattingen in

Parkstad heeft meegemaakt. Dus voorzitter, ook als door ons iets nieuws opgezet zou worden en nog meer, nog langer met iemand spreken, dan is het nog niet zomaar, alleen procedureel, te veronderstellen dat er dan een andere opvatting uitkomt, nog los even van het feit dat er natuurlijk gemeenteraadsverkiezingen aanstaande zijn, die ook weer tot nieuwe opvattingen van gemeenten kunnen leiden.

En voorzitter, ik denk dat het ook goed is om nog een andere weg hier te schilderen want dat is een weg die noch aan de minister, noch aan het college van Gedeputeerde Staten is. De gemeenteraad van Landgraaf heeft een motie aangenomen die uiteindelijk geleid heeft natuurlijk tot onze hele aanpak, maar zij noemen dat altijd de motie Regie in eigen hand en voorzitter wat u, maar ook het college van Gedeputeerde Staten, ook vindt als er op, wat zal ik zeggen, op 1 april 2019 akkoorden liggen tussen gemeenten en die hebben de bereidheid of de bedoeling om met de regie in eigen hand stappen te gaan zetten, ja, dan bepaalt de wet dat als ze dat zelfstandig en vrijwillig doen, dan komt dat bij ons, bij het college van Gedeputeerde Staten zelfs. Dus dat is ook nog een weg die je altijd tot de mogelijkheden moet zien.

**De voorzitter:** De heer Van den Akker.

**De heer Van den Akker (VVD):** Dank u wel voorzitter. Goed om dit debat zo te voeren en ook blij met de toelichting die de heer Koopmans nog geeft over met welke reden het vorige kabinet het naar de Raad van State heeft gestuurd, maar toch even scherp de vraag en u gaat over het antwoord zal ik maar zeggen. Stel nu dat de minister bij het gesprek zegt, en dat ligt in de lijn met wat de Raad van State adviseert: nou Provincie, start u nog eens een keer die Arhi-procedure op en voert u het open overleg opnieuw, dan hoor ik wel waar u mee komt. Wat doet het college van Gedeputeerde Staten dan? Bij het overleg van januari.

**Gedeputeerde Koopmans:** Nou voorzitter, als er zo'n open vraag komt, dan herinner ik mij het draagvlak in Provinciale Staten dat er is geweest rondom de herindeling en dan zal ik dat nog een keer antwoorden en dat is namelijk dat het draagvlakbeginsel dat uiteindelijk ook een draagvlakbeginsel is dat voor Gedeputeerde Staten in Provinciale Staten eindigt, dat geleid heeft tot het voorstel dat er ligt en sinds die tijd hebben wij nog aan raadsuitspraken de uitspraak van de gemeenteraad van Brunssum veel genoemd, weinig geroemd, meegekregen. Voorzitter, dus ik snap uw vraag heel goed, maar je kunt daar niet als antwoord geven... Als zij zegt: zoek het nog maar eens een keer uit, laat ik het toch maar even zo zeggen, ja, dan vind ik het wel heel ingewikkeld om welke stap dan ook te zetten want waar zou dat extra toe leiden? Zonder een echte aanpak van de minister van BZK, instrumenteel of richtinggevend, zal ik maar eerlijk zijn, lijkt mij elke weg daarna vanuit de Provincie Limburg een doodlopende weg.

**De heer Van den Akker (VVD):** Ja, dank u voorzitter. De VVD-fractie is blij met dat antwoord want dat betekent dus echt dat wat de Raad van State voorstelt, namelijk 'Provincie doe de hele Arhi-procedure en het open overleg zelf maar opnieuw', dat dat inderdaad niet voor de hand ligt om dat zo te gaan doen. We zijn dus erg benieuwd waar u mee terugkomt als het gesprek heeft plaatsgevonden.

**Gedeputeerde Koopmans:** Voorzitter, tegen de heer Schaminée zou ik even willen zeggen: besteed uw kerstdagen beter. Niet doen, nee, niet doen en een belangrijk punt dat u maakte is: wat gaat het college van Gedeputeerde Staten anderszins doen? Voorzitter, in ons persbericht hebben wij ook uitdrukkelijk neergezet, dat was op een momentum dat wij er, om het maar onparlementair te zeggen, zwaar de pé in hadden en op dat moment hebben wij in het persbericht opgeschreven dat wij voort blijven gaan met het doorgaan van de sociale en economische structuurversterking, juist ook in die



regio en laten we vandaag voorzitter, vandaag ook nog maar eens hier tegen elkaar zeggen op een dag dat bekend wordt dat per inwoner in Heerlen en omgeving ongeveer € 1.000,00 aan zorgkosten meer uitgegeven wordt dan gemiddeld in de rest van het land. Dan heb je het over de regio Parkstad, over € 0,25 miljard elk jaar, meer dan in elke regio. Op zo'n dag, zeg ik de heer Schaminée, zullen wij nog meer dan eerder nog, nog harder eraan gaan sjouwen en trekken dat naast die helaas nu afgesloten bestuurlijke weg, wij ook door blijven gaan en ook met de minister erover zullen spreken, ook met haar als verantwoordelijke op het punt van de € 900 miljoen op het gebied van wonen. Wij praten ook met deze regering over die zorgen die wij samen hadden en die de regio zelf ook heeft en waarvan ik ook nooit gezegd heb: alleen met een herindeling lossen we het op. Nee, nooit, maar we kunnen ook niet, en daar zullen we deze regering ook op aanspreken.... Kom daarmee aan de slag voorzitter.

En dan voorzitter even kijken, de heer Van den Akker Ja, inderdaad, die had het inderdaad terecht over dat scala aan mogelijkheden. Voorzitter, ik denk dat ik de opmerkingen van de heer Vaessen heb meegenomen. De heer Kuntzelaers, denk ik ook dat ik de punten heb meegenomen. Ja, die heb ik. De duiding eerder. Wij hebben niet met de Raad van State gesproken, tenminste ik niet.

Voorzitter, dan kom ik bij de heer Van Rey. Voorzitter, als het gaat over teksten als een knauw en de geloofwaardigheid en zo. Weet u, als je die hele film terugpakt, en ik pak daar elke stap bij, dan is natuurlijk de weg die wij gelopen hebben er 1 die stevig was, maar die als je alle alternatieven, ook in de wei die Provinciale Staten voor ons maakt, als je die pakt, dan weet ik niet zo goed wat je anders had kunnen doen en die beelden rondom wie of wat dan ook in het college en mij in het bijzonder, weet u, die doen mij echt helemaal niks, dat maakt me helemaal niks uit. Ik baal ervan dat we hier eigenlijk vandaag met lege handen staan. Daar baal ik nou echt van en dat heeft voor mij wel een knauw gekregen.

En tot slot voorzitter, zou ik ook nog wel graag het volgende willen zeggen. Die vrijdag, vorige week vrijdag... De heer Van Rey zei net: och, het college van Gedeputeerde Staten heeft nog nooit hier met zoveel mensen gezeten. Voorzitter, die vrijdag was voor mij 1 van de meest bijzondere die ik in politieke zin ooit heb meegemaakt. 's Morgens vroeg, echt aangeslagen door wat er gebeurde, maar ik kan u zeggen vanaf het moment dat de minister mij gebeld heeft, zijn alle collega's bij mij op de kamer geweest, soms alleen, soms met zijn 2'en, soms zaten we er met zijn 5'en en allemaal, zij-aan-zij, hebben we nagedacht over wat te doen. Het was 1 van de beste momenten die ik in politiek-bestuurlijke zin heb meegemaakt en ik moet u zeggen, dat net als dat ik die dag een aantal mensen tegenkwam uit het Landgraafse die altijd de keuze hebben gemaakt voor de toekomst van jonge mensen, die momenten kan ik u zeggen die koester ik en dat was dus ook een hele mooie vrijdag. En Napoleon, mijnheer Van Rey, toen die op Elba zat, heeft hij 3 dingen gedaan heb ik begrepen. Hij is Engels gaan leren, nou, dat spreek ik al. Hij is gaan tuinieren, nou, een oud-melkveehouder hoef je op dat punt ook niks te leren en hij is een boek gaan schrijven en dat laatste laat ik aan u.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Koopmans. Wij gaan kijken of er nog behoefte is aan een 2<sup>e</sup> termijn in dit debat en dan neem ik dezelfde volgorde. Ik kijk even of er behoefte is aan een 2<sup>e</sup> termijn bij de heer Van der Linden. Ja, die behoefte is er.

**De heer Van der Linden (50PLUS):** Ja voorzitter, dank u. Nou, de positie van Gedeputeerde Staten is helder en daar kunnen wij wel mee vooruit, maar wat ik toch jammer vind, is dat de suggestie gedaan om toch eens wat breder bij de inwoners van Parkstad te peilen hoe ze nu verder moeten in de politieke situatie is niet benoemd. Ik heb gehoord dat GroenLinks erop is ingegaan, die heeft het verwoord in: het zou een soort referendum kunnen zijn, maar een referendum is meer een ja, nee,

ben je voor ben je tegen? En de SP zei: ja, wij zijn ook wel voor van onderuit de zaak aanpakken, bottom-up, maar wij zijn tegen de motie. Uiteraard is dat begrijpelijk als je het dictum goed leest want met elkaar zit daar toch een beetje een probleem in, maar ik heb niet gehoord hoe ze het dan wel zouden willen doen en daar ben ik erg benieuwd naar want dan krijgen we misschien toch iets van de grond dat ook het maatschappelijk draagvlak wat breder in Parkstad, niet alleen tussen die 2 gemeenten, wordt gepeild: hoe kijkt u nu naar de nieuwe politieke situatie en hoe denkt u uw eigen regio bestuurbaar te houden? En ik zou dat toch graag eens wat nader onderzocht willen hebben en ik hoop dat daar ruimte voor is, maar daar kom ik in een later stadium nog wel op terug. Dat was hem.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Van der Linden. Ik kijk even naar de heer Franssen. Ja.

**De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG):** Dank u wel voorzitter. LOKAAL-LIMBURG vraagt zich af: waarom blijven wij maar roepen: een herindeling is gewenst? Wij willen de bestuurskracht vergroten, wordt er geroepen. Is dat door een herindeling? Die vraag moeten we ons gezamenlijk stellen. Herindelen om te herindelen dient toch zeker niet het motief te zijn? Wat wel belangrijk is, en dat kunnen we op heel andere manieren voor die regio, een sociale versterking en een economische versterking want natuurlijk in het verleden door middel van de mijnsluitingen is een regio, 2<sup>e</sup> economische regio van Nederland, toezeggingen van het Rijk, er zouden overheidsinstanties komen en financiële middelen. Het is helaas. Afspraken zijn niet nagekomen en daardoor is onder meer die regio door het ijs gezakt. Als die afspraken allemaal zouden zijn nagekomen, zouden we waarschijnlijk die discussie hier niet voeren mijne dames en heren.

En even nog op de motie terugkomende. Ik ben het met een aantal mensen eens. Ik denk, wij voelen allemaal aan... Wij als LOKAAL-LIMBURG willen het graag gedragen hebben van beneden op, bottom-up, alleen wij wachten ook graag dat verslag, dat gesprek af dat de heer Koopmans, zal ik het zo verwoorden, onze deputé in dezen, eventueel dat de Commissaris van de Koning nog bij dat gesprek aanwezig is, we zullen waarschijnlijk daarvan een terugkoppeling krijgen en dan willen we eventueel deze motie dus nog aanpassen en vandaar voorzitter, dat we deze motie 2368 aanhouden.

**De voorzitter:** Dank u wel de motie is aangehouden. Gaan wij verder. Ik kijk 2<sup>e</sup> termijn. De heer Rossel? Ja. Aangehouden ja, dus daar hoeft niet op gereageerd te worden.

**De heer Rossel (GroenLinks):** Dat spaart weer tijd voorzitter. Voorzitter, ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en als je goed luistert en leest en hoort, dan is het alsof wij hier alles fantastisch hebben gedaan in het kader van die artikel 8-procedure, maar om onverklaarbare redenen toch niet het wetsvoorstel in de Tweede Kamer ligt en dat is wel een beetje het gevoel dat wij nog overhouden na de 1<sup>e</sup> termijn en ik heb wel wat zelfreflectie gehoord, ook dat het gezellig was in de collegekamer af en toe, maar de vraag is: hoe kunnen wij toch nog iets leren uit dat advies van de Raad van State en daar heb ik nog te weinig over gehoord in mijn beleving, maar het kan ook zijn dat ik misschien selectief heb geluisterd of de batterij langzamerhand op is op het uur van de dag. Dus misschien moet ik het teruglezen, maar dan hoor ik het graag, maar ik heb ook even naar mijn buurvrouw gekeken en die had het ook niet echt op die manier meegekregen. Of het is natuurlijk cryptisch ingepakt geworden. Dus laten we het afwachten en ik ben benieuwd.

**De voorzitter:** Dank u wel mijnheer Rossel. Ik kijk even of er behoefte is bij de heer Frische, 2<sup>e</sup> termijn? Niet. 2<sup>e</sup> termijn bij de heer Schaminée? Niet. 2<sup>e</sup> termijn bij de heer Van den Akker? Ook niet. Bij de heer Housmans? Geen 2<sup>e</sup> termijn. De heer Vaessen D66? Geen 2<sup>e</sup> termijn. De heer Kuntzelaers? Ook niet. Dan de heer Van Rey 2<sup>e</sup> termijn? Niet en mevrouw Plusquin. Dan is daarmee

agendapunt 6.9 meteen beëindigd want.... O nee sorry, er mag nog een 2<sup>e</sup> termijn van het college uiteraard, sorry.

**Gedeputeerde Koopmans:** Ja, maar volgens mij zijn er geen vragen gesteld.

**De voorzitter:** Nee.

**Gedeputeerde Koopmans:** Het moment dat ik maakte in de reflectie, op dat moment kon ik echt alleen even mevrouw Brugman aankijken want toen was u er even niet zeg ik tegen de heer... , dat is niet verwijtend, maar dat was echt een onderdeel waarin ik het echt gehad heb over: wat kun je ervan leren? Los nog even van een heleboel andere punten waarin je gewoon aan het zoeken bent, ook met elkaar, in relatie tot datgene wat de regering straks ook wil, deze regering wil.

**De voorzitter:** En wij zeggen bij dezen toe dat, zodra wij het gesprek hebben gehad met de minister, dat uiteraard gerapporteerd wordt over het een en ander. Ja? Dat gezegd hebbende beëindigen wij agendapunt 6.9. Aldus.

## **7. Voorraadagenda**

**De voorzitter:** Komen wij bij agendapunt 7 van deze agenda, dat is de voorraadagenda en Provinciale Staten zal worden voorgesteld om de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Ik kijk even rond. Dat is het geval. Aldus besloten.

## **8. Sluiting**

**De voorzitter:** Kom ik bij agendapunt 8 van de deze vergadering en daarmee kan ik zeggen dat punt 8 de sluiting van deze vergadering betreft en wij aan het einde gekomen zijn van waarschijnlijk de laatste vergadering van Provinciale Staten in het jaar 2017, tenzij u nog de komende weken extra vergaderingen inplant, maar dat zal wel niet het geval zijn, dat moet u zelf weten uiteraard. Wij zullen na deze vergadering nog de gelegenheid hebben om met elkaar een aperitief te nuttigen, waar weet ik niet, dat zal wel ergens beneden zijn en om 18.00 uur wordt voor de mensen die zich daarvoor hebben aangemeld het kerstdiner beneden geserveerd in de Grote Staat. Ik hecht er vervolgens aan iedereen die ook niet aan dat diner deelneemt, mensen op de publieke tribune, mensen in de ondersteuning et cetera alvast bij dezen een zalig kerstfeest toe te wensen en u allen een voorspoedige jaarwisseling. Op 2 januari aan het einde van de middag is de nieuwjaarsreceptie hier in dit huis. Dan kunnen wij elkaar de goede wensen voor 2018 nogmaals doen herhalen. Ik heb inmiddels begrepen dat het aperitief wordt geserveerd bij de bronzen beelden, dus zeg maar de Salle des pas perdus, dat is tussen de Feestzaal en de Grote Staat in. Dat allemaal gezegd hebbende, wens ik u allen smakelijk eten voor zover van toepassing en anders nogmaals tot volgend jaar en dank voor uw aanwezigheid. De vergadering is gesloten.

*(Einde van de vergadering om 17.23 uur)*

De notulen van de vergadering van 15 december 2017 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van .....

Mevr. drs. J.J. Braam, griffier

Dhr. drs. Th.J.F.M. Bovens, voorzitter